

Hrvatski



glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XVII Broj 163

2019. ISSN 1800-5179



LODE po 1210. puta

Sadržaj:

- 3** Božić – svjetlost koja obasjava i grije
- 6** Nova godina na primorskim trgovima
- 16** Višestoljetna tradicija
- 18** Trodnevni praznik knjige u Kotoru
- 24** Primarijus dr. Ivan Ilić: Kotor bi mogao dobiti regionalnu bolnicu
- 28** Sječa, rušenje, gradnja – naša svakodnevica
- 32** Pejović: Istorijski arhiv Kotor je degradiran i zapostavljen...
- 39** Prčanjski barkarjol
- 42** Filantropija velikog kolekcionara
- 46** Aktualnosti
- 58** Kronika Društva
- 60** Ostavština obitelji Visković u Perastu – Pokretna ostavština Viskovića
- 64** Po bokeški...
- 66** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: Irpinia
- 69** Antiki fagot
- 72** Tragovima Bokelja po bespućima svijeta
- 75** Pismo čitatelja
- 76** Grbovi kotorske vlastele XIV vijeka
- 78** Sjećanje na Željka Filičića
- 82** In Memoriam: Jakša Fiamengo

Poštovani čitatelji!

Ostavili smo za sobom jednu godinu koja je za naše Društvo bila iznimno teška i iscrpljujuća te ušli u novu s radošću i nadom da se slična nikad više neće ponoviti!

Baš kad smo izgubili svaku nadu u dobivanje redovite financijske potpore Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, pred sam kraj godine raspisan je Natječaj za razmatranje projekata u 2018. godini. Naše Društvo kandidiralo je projekt tiskanja časopisa Hrvatskoga glasnika, koji je od komisije pozitivno ocijenjen i dodijeljena su mu adekvatna sredstva, koja su nam omogućila daljnje tiskanje časopisa. Nadam se da ćemo i na ostalim natječajima, tijekom ove godine, biti na takav način prepoznati i vrednovani.

U prvom ovogodišnjem broju donijeli smo dio božićne i novogodišnje atmosfere, prisustvovali Lodama, bili na Festivalu knjige...

Donosimo lijepu priču iz Opće bolnice Kotor, intervju s direktorom, prim. dr. Ivanom Ilićem, nekadašnjim predsjednikom našeg Društva, a povod za razgovor vezan je uz ideju o gradnji nove, regionalne bolnice u Kotoru. Direktorica Istorijskog arhiva, Snežana Pejović, pričala nam je o Arhivu i stanju u kojem se ta institucija trenutno nalazi, a Marija Mihaliček osvrnula se na sječu i rušenje stabala – pa nakon toga i gradnju te betonizaciju – koji su, na žalost, postali naša svakodnevica.

U prošlom broju došlo je do pogreške u tiskanju pa je objavljen samo dio teksta o našem preminulom prijatelju Željku Filičiću. Ovom prigodom ispričavamo se njegovoj obitelji i prijateljima i objavljujemo prilog o našoj dugogodišnjoj suradnji i susretu na prošlogodišnjem Tripundanskom balu kada je primio Povelju za potporu Društvu i razvoj prijateljskih odnosa hrvatskog i crnogorskog naroda.

Krajem prošle godine zauvijek je otišao Jakša Fiamengo. Uredništvo Glasnika odlučilo je da njemu u spomen objavi intervju koji je emitiran u emisiji Radio Kotora „Razgovori nedjeljom“ urednika Dušana Davidovića od 13. ožujka 2016. godine s ovim velikanom hrvatske pisane riječi. Riječ je, naime, o transkriptu razgovora u koji nismo htjeli intervenirati jer nam je želja da cijenjenim čitateljima dočaramo ličnost neponovljivoga Jakše Fiamenga.

Uz sve spomenuto, tu su i redoviti serijali – stari, a uvijek novi.

Vaša urednica
Tijana Petrović

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Pjaca od muzeja 361, Stari grad, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Naslovnica: **Foto Parteli**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Danijela Vulović, Radio Dux, Boka News, TO Tivat, TO Kotor, Radio Kotor, CMC, Foto Riva, arhiva HGD CG**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 500 primjeraka

U KOTORSKOJ BISKUPIJI SVEČANO PROSLAVLJEN
NAJRADOSNIJI KRŠĆANSKI BLAGDAN

Božić – svjetlost koja obasjava i grije

Isus želi da se međusobno poštujemo i da u Njegovoj prisutnosti budemo jedno srce i jedna duša, kao što su to bili prvi kršćani.

Priredila:

Tijana Petrović

Katolički vjernici diljem svijeta svečano su proslavili Božić, blagdan Kristovog rođenja, a tako je bilo i u Kotorskoj biskupiji gdje su vjernici na ponoćnim misama ispratili Badnju večer i dočekali Božić.

Zvona su označila okupljanje vjernika, a posebno svečano i dostojanstveno bilo je u kotorskoj katedrali svetog Tripuna, gdje je misu predvodio kotorski biskup mons. Ilija Janjić.

„Božić je jedan od stožernih blagdana koji je doista prebogat u svom sadržaju – u svojoj božanskoj i ljudskoj dimenziji. Bog nevidljiv, svemoguć, vječan, postaje vidljiv, uzima ljudsku narav i u vremenu se rađa kao i svako drugo dijete. Postaje siromašan da sve nas obogati. Liši se svoje slave da ja postanem dionikom njegove punine (sv. Grgur Nazijanski). Prije više od 2.000 godina ostvarilo se Božje obećanje dano prvim ljudima da će poslati Mesiju – Spasitelja; da će poslati, možemo slobodno reći, restauratora Božje slike



u čovjeku”, rekao je u svojoj poslanici biskup Janjić.

On je okupljenima u katedrali poručio da se Isus nije rodio samo za ljude onoga vremena, za vrijeme rimskog

cara Augusta, nego i za ljude 21. stoljeća i za sve ljude do njegovog ponovnog dolaska u sili i moći na sudnji dan. „Isus se rodio za nas, ljude današnjice, koji su u svakodnevnoj



egzistencijalnoj trci postali indiferentni prema Bogu, prema vjeri, prema budućem vječnom životu. Kao da je sva briga usredotočena prema ovozemaljskom životu.

Nadam se da nas Novorođeni iz Betlehema neće ostaviti nezainteresiranima. On želi da bude magnet za nas, za Božju ljubav, te da mu otvorimo vrata svoga srca. On želi da se nastani u meni, u tebi. On želi da svakodnevno svjedočimo njegovu prisutnost među nama. Da se veselimo danu Gospodnjem, da rado prihvaćamo njegove sakramente koje je ostavio Crkvi da prate čovjeka sve do njegove smrti. On želi da se međusobno poštujemo i da u Njegovoj prisutnosti budemo jedno srce i jedna duša, kao što su to bili prvi kršćani.

Dragi vjernici, želim vam sretan Božić. Tu sreću Kristova rođenja podijelimo u zajedništvu s braćom pravoslavicima i svim ljudima dobre volje”, poručio je kotorski biskup mons. Ilija Janjić.

Na ponoćki u katedrali bio je prisutan gradonačelnik Kotora Vladimir Jokić, kome je biskup Janjić posebno zahvalio.



Blagdan radosti koja svijetu i te kako nedostaje

Najradosniji kršćanski blagdan svečano je proslavljen i u crkvi sv. Jeronima u Herceg Novom.

„Božić je nesumnjivo najradosniji kršćanski blagdan jer čini se da ga svi slave, oni koji manje ili više vjeruju, oni koji idu i koji ne idu u crkvu”, rekao je župnik crkve sv. Jeronima don Siniša Jozić. On je u božićnoj poruci vjernicima istaknuo da ovaj blagdan nosi u sebi radost koja ovome svijetu i te kako nedostaje: „Najime, rođenjem spasitelja nebo i zemlja postaju najbliži jer se Bog očovječio da mi postanemo božja stvorenja, tj. pobožanstvenjeni. Bog više nije dalek ili samo na nebesima, nego on postaje naš životni suputnik. Drugim riječima, Bog postaje dijete da se od djeteta učimo. To nam želi i Isus poručiti svojim dolaskom. Sve je djetetovo usmjereno na osobu, na radost i sreću što mu donose drage osobe. U dolasku ljubljene osobe za dijete počinje nebo na zemlji.”

Temeljna poruka i apsolutna novost Božića znači prepoznati spasitelja, Boga koji može suosjećati i spasiti čovjeka u njegovom

životu, pomoći u njegovim izazovima i njegovim problemima. „Zato je Božić točka nade za svakoga čovjeka jer božja riječ postaje djelo. U konačnici, ovi blagi dani postaju povlaštena prilika za razmišljanje o smislu i vrijednosti ljudskoga života te čitave naše egzistencije. Zato se oraspoložimo i prihvatimo Božić kao radosni događaj koji je kadar obnoviti naš život”, poručio je don Siniša.

„Želite li radosno proslaviti Božić? Nađite načina da budete nekome suputnik i supatnik. Možda ćete se pritom osjećati bespomoćno, ali ako možete pronađite načina da to postane djelo. Od danas se ne možemo više ljutiti na boga, bezrazložno ga okrivljavati i upirati prstom u nebo optužujući ga da je daleko. Ne, On je ovdje. On je prisutan. On je blizu. On je među nama. On je Emanuel – Bog s nama!”, zaključio je u božićnoj poruci vjernicima župnik sv. Jeronima don Siniša Jozić.



Nova godina na primorskim trgovima

Priredila:
Tijana Petrović

Crna Gora potvrdila je i ovoga puta epitet jedne od glavnih destinacija u regiji kada je doček Nove godine u pitanju i to zahvaljujući bogatim višednevnim programima koji se na gradskim trgovima održavaju već više od dva desetljeća te atraktivnoj ponudi hotela i zimskih turističkih centara.

Veličanstven doček i nastupi mnogih najpopularnijih domaćih i regionalnih muzičkih zvijezda različitih žanrova, u Kotoru, Herceg Novom, Tivtu, Budvi, Baru i Podgorici, privukli su veliki broj posjetilaca većinom iz zemlje te iz regije, ali i iz drugih europskih zemalja.

Tijekom novogodišnjih praznika u Crnoj Gori nastupilo je pola estradnjaka s bivše YU-scene: Lepa Brena, Marija Šerifović, Željko Joksimović, Saša Matić, Jelena Rozga,

Dino Merlin, Marinko Rokvić, Halid Bešlić, Dženan Lončarević, Aco Pejović, Sergej Četković, Darko Rundek, Damir Urban, Psihomodo Pop, Partibrejkersi, Van Gog, Bijelo dugme, Riblja čorba, Who See, Beogradski sindikat... samo su neka od imena uz koja su građani dočekali Novu godinu.

Budva

Budvane i njihove goste u novo ljeto uveo je Dino Merlin. On je sa spektakularne bine ispred zidina Staroga grada zapjevao desetinama tisuća posjetilaca priredivši nezaboravni spektakl. „Budva je Monte Carlo ovog dijela svijeta, ovdje se osjećam kao kod kuće i imam dodatnu odgovornost da budvanskoj publici svakog puta priredim drugačiji koncert, tako da i večeras možete očekivati nešto potpuno novo”, najavio je Dino dan ranije i održao obećanje.

Bio je to koncert za pamćenje, počevši od lasera koji su parali hladnu budvansku noć, preko vizuala koji su pratili svaki takt i pokret, pa do novih aranžmana, plesača, savršenih pratećih vokala, sve do samog Dina, veselog, raspoloženog za kontakt s publikom, savršenog profesionalca koji je na sceni ostao više od dva





sata i zaista „dao sve od sebe”. „Hajde noćas mi dođi, svega mi donesi, noćas nešto lijepo treba da se desi...”, stihovi su kojima je Dino uveo Budvu u Novu godinu.

Prije Dina Merlina novogodišnju noć na trgu zagrijali su budvanski bend „Jack Lupino & Leftovers”, rock doajeni – grupa „Aerodrom”, sa svojim starih dobrim hitovima.

Cjelokupan program na glavnome gradskom trgu počeo je već u petak, 28. 12. u 21 sat, kada su se mnogobrojnoj publici predstavili lokalni momci iz hip-hop sastava „Most wanted”. Atmosferu je dodatno zagrijao „Who see”, poznati kotorski dvojac, a kulminacija večeri bio je nastup „Beogradskog sindikata”, kada su mnogobrojni fanovi uz zapaljenu baklju pjevali kao jedan!

Drugi dan budvanskoga muzičkog spektakla, u povodu ve-

likog jubileja - dvadeset godina od kada se organizira javni doček na trgu, počeo je nastupom etno grupe „Zora” iz Bara. Zatim je na scenu izašao bard narodne muzike Halid Bešlić i održao koncert o kojem će se dugo pričati, dok je nepovnljiva Marija Šerifović samo nastavila u duhu dobre energije i kvalitetne interpretacije. Mnogobrojni gosti su iste večeri prokomentirali da je upravo ova atmosfera ona koja se očekuje u novogodišnjoj noći.

Treće večeri, 30. prosinca, nastupili su najpoznatiji domaći i strani DJ-jevi: DJ Urketone, DJ John K, DJ Burak Jeter, DJ Daren Emerson, bivši član sastava „Underworld”, jednog od najznačajnijih u historiji elektronske muzike.

Dnevni programi u Budvi i Petrovcu uglavnom su bili namijenjeni najmlađim posjetiteljima koji su uživali u kazališ-

nim predstavama Dramskog studija iz Budve, glumaca Gradskog pozorišta iz Podgorice i „UV Dancea” iz Beograda, ali i nešto starijima koji cijene zvuk gradskih orkestara i primorskih klapa.

Prvi dan siječnja oplemenile su operne arije i klasična muzika u izvođenju Mediteranskoga revijskog orkestra, dok su večer zagrijali bend „Akademia”, „Partibrejkers” i „Van Gogh”.

U Turističkoj organizaciji općine Budva smatraju da se višemjesečni trud isplatio, da je program koncipiran na pravi način da zadovolji široki auditorijum i različitu starosnu strukturu posjetilaca, ali da se pri tome ni u jednom nastupu nije izgubilo na kvaliteti, što i jest bila glavna namjera.





Prvi siječnja bio je rezerviran za Bojana Delića, koji je zagrijao publiku pred spektakularni koncert Lepe Brene, koji je privukao mnogo više posjetilaca nego sama novogodišnja noć.

„Pošto mi dolazimo uglavnom ljeti, ja ne volim gužve, u Tivtu imam puno prijatelja. Dolazimo, posjećujemo, obožavamo svježu morsku hranu, obožavamo doći u Porto Mon-

Tivat

Gradska riva Pine u Tivtu bila je puna, a Tivćani i gosti u Novu godinu ušli su uz Željka Joksimovića. „Jedna fantastična atmosfera. Probili smo sva očekivanja jer smo negdje očekivali istu brojku kao i prošle godine, a mnogo više je ljudi. Mi večeras slavimo i ispraćamo jednu odličnu godinu s nadom za još boljom 2019., a mislim da imamo sve potencijale i sva realna očekivanja da tako i bude”, rekla je direktorica TO Tivat Gabrijela Glavočić.



tenegro i u neke ovdje skrivene uvale, gdje ima zaista dobrih restorana. Drago mi je što se Tivat zaista razvio turistički i što svake godine napreduje u tom smislu i mislim zaista da ste privilegirani što imate ovako lijepu obalu, divne ljude, dobre restorane i publiku koja vam dolazi iz čitavog svijeta”, rekla je Lepa Brena.

Već od 15. prosinca tivatski ugostitelji postavili su kućice s gastro ponudom, a bogat muzički program trajao je do 10. siječnja.



Herceg Novi

Novljane i njihove goste u Novu 2019. uveli su hitovi beogradske rok grupe „Riblja čorba” i njihovog frontmena Bore Đorđevića, a kao predgrupa nastupili su „Light under the black mountain”. Frontmen grupe „Riblja čorba” rekao je da je lijepo gostovati u gradu u kojem su rođeni Dragoljub Đuričić i Rambo Amadeus. „Dolazio sam više puta i u Igalo i u Herceg Novi. Dolazio sam i s bendom, negdje u ranoj fazi sjećam se neke svirke. I na Kanli kuli, to je idealno mjesto za svirku. Sav se tresem od treme i od odgovornosti pred ovaj nastup i uvijek sam prilično nervozan prije nego što izađem na binu. Puše bura i uopće nije zgodno, ali neće nam smetati”, rekao je Bora Đorđević.

Građani i gosti Heceg Novog bili su u prilici da uživaju u višednevnom muzičkom programu s bogatim pratećim sadržajima na platou ispred hotela „Igalo”, prilagođenom različitim muzičkim ukusima, uz „Dječju Novu godinu” i dnevnu zabavu s popularnim DJ-jevima.



Bar

Barani i njihovi gosti dočekali su Novu godinu na glavnome gradskom trgu uz Sergeja Četkovića. On je svojim baladama, ali i neposrednim pristupom, razgalio i raznježio publiku. Poželio je svima ono što, kako je rekao, želi sebi - zdravlje, blagostanje, mir, razumijevanje i puno osmijeha. Novogodišnjem koncertu Sergeja Četkovića prethodio je nastup popularnoga barskog benda „Akademia”.



Kotor

Rock spektakl na kotorskom Trgu od oružja otvorila je „Bombaj štampa”. Branko Đurić Đura rekao je pred koncert: „Pa ja sam kao dijete bio u Kotoru zadnji put 1974. i od tada nisam dolazio. Prva moja ljetovanja su bila ovdje u Prčnju i od tada nisam nikad došao u Kotor. Kada sam dobio tu ponudu za Kotor, rekao sam - ne razmišljajmo, idemo u Kotor, jer sam stvarno želio poslije toliko godina vidjeti ovaj grad.”

U Novu godinu ušlo se s Darkom Rundekom. Kotor je pjevao s njim „Ay Carmela” i ostale hitove.

„Nismo mi zapravo bend koji često svira za Novu godinu, ja sam za života sve skupa pet puta svirao za Novu godinu. Tako da mi je baš drago da smo u Kotoru. Eto, imamo super publiku i stvarno svaki koncert u Kotoru je bio pravo veselje i svečanost. Prije dvije, tri godine svirali smo čak šest puta u Crnoj Gori, a prošle godine smo bili samo u Podgorici, tako da je možda vrijeme da detaljno obiđemo Crnu Goru”, izjavio je Rundek pripremajući se za koncert.

Nakon vatrometa nastupio je Damir Urban koji je rekao da mu posebno odgovara koncept



dočeka Nove godine kakav je priređen u Kotoru. „Ponude koje smo imali su ili neki zatvoreni prostori i ono što je najgore kombinacija je takva da nas zapravo zovu da bude za svakog ponešto pa je to zapravo neki čušpajz Nova godina jer oni zovu izvođače koje ja čak ne smatram ni svojim kolegama, a kamoli njihovu muziku muzikom. Tako da je Kotor jedini grad koji je napravio koncept Nove godine gdje se ne radi ovdje o nama, nego

su svi izvođači večeras i jučer i sutra zapravo izvođači koji na neki način drže do nekakvog svog imena već godinama”, rekao je on.

Raspoloženje do jutarnjih sati održao je bend M.O.R.T.

Kotor je prvi grad u Crnoj Gori koji je 1997. organizirao doček na otvorenom, a već drugu godinu zaredom slavi se na starogradskim trgovima u rokerskom stilu uz manifestaciju „Rock New Year”. Uz to, u ovome gradu organiziran je

bogat program u sklopu manifestacije „Od Božića do Božića”.

Osim na trgovima, Nova godina dočekan je i u mnogobrojnim ugostiteljskim objektima i kaficima gdje su nastupale poznate regionalne zvijezde.



Čarolija „Od Božića do Božića“



rani Kulturnog centra „Nikola Đurković“, a otvorio ga je gradonačelnik Vladimir Jokić. „Manifestacija ‘Od Božića do Božića’ u samom svom imenu govori o našem gradu i o tome koliko je on jedinstven u svojoj povezanosti njegovih sugrađana i svih onih razlika koje nas ovdje ne razdvajaju, nego nas spajaju“, rekao je Jokić i dodao da će Gradska muzika Kotor ljetni koncert održati u novim uniformama koje je osigurala Općina, što je izazvalo buran pljesak publike.

Kotorska NVU „Karampana“ šestu godinu zaredom priredila je bogat program u okviru manifestacije „Od Božića do Božića“. Suorganizator ove već tradicionalne manifestacije je Turistička organizacija Kotor, a pokrovitelj Općina Kotor.

Program „Od Božića do Božića“ svečano je započeo 23. prosinca koncertom Gradske muzike Kotor u prepunoj dvo-

„Odrastanje i život u ovom gradu znači formiranje ličnosti oplemenjene vrijednostima tolerancije, raznolikosti, suživota s istima i drukčijima, znači poštovanje i umjetnosti. Naša Gradska muzika već više od 175 godina, kao naj-





starija institucija ove vrste u Crnoj Gori, prati nas notama kola Bokeljske mornarice, na svakoj fešti važnoj za grad, ukratko - živi s nama!", poručila je predstavnica nevladinog udruženja „Karampana” Aleksandra Vučković Otašević.

Direktorica TO Kotor Ana Nives Radović najavila je 17 dana praznične čarolije tijekom kojih će se, osim bogatog programa, širiti puno vjere, nade i ljubavi. „Vjera sve čini mogućim, nada sve želje čini dostižnim, a ljubav sve to čini ljepšim. Želim vam svega toga u sljedećim prazničnim danima”, istaknula je ona.

Program je nastavljen 24. prosinca, na Badnji dan, kada su građanima i gostima ispred glavnih gradskih vrata služene priganice, a isto se ponovilo i 6. siječnja na pravoslavni Badnji dan. Uslijedile su novogodišnje interaktivne radionice za djecu, koncerti učenika Muzičke škole „Vida Matjan” i kvarteta „Lords of the Strings”, novogodišnji bazari, tombola ispred kafane Dojmi...





Dana 29. prosinca, na Pjaci od muzeja, koncert je održala poznata klapa „Kampanel”. Unatoč buri i hladnom vremenu klapa „Kampanel”, koja je prvi put nastupila u Kotoru, više od dva sata zabavljala je ljubitelje klapske pjesme. Uz kuhano vino i poznate klapske hitove klapa je zagrijala atmosferu, oduševila Kotorane i njihove goste.

Veliki događaj za najmlađe, doček Djeda Mraza i dodjela novogodišnjih paketića uz dobru zabavu, priređen je 30. prosinca na Trgu od oružja. Oni mališani koji zbog zdrav-

stvenih razloga nisu mogli biti na Trgu, nisu ostali praznih ruku – Djeda Mraz je i njih posjetio na Dječjem odjeljenju Opće bolnice Kotor i razveselio ih paketićima.

Isti trg, nešto kasnije, zauzeli su ljubitelji dobre muzike i uživali uz dvojac „Who See”, Niggora & Jelenu Kaženegru.

Božićni koncert Srpskog pjevačkog društva „Jedinstvo” održan je 4. siječnja u crkvi sv. Nikole, a dan kasnije na Pjaci od muzeja goste je zabavljao „THE BESTBEAT the Beatles tribute band”.

„Papaladom ala maka” 8. siječnja na Tgu od oružja službeno je završena šesta po redu manifestacija „Od Božića do Božića”. Organizatori su priredili gastronomsku feštu na kojoj je hrana bila ‘ala maka’, kako ime kaže, ‘džabe’, a posjetitelji su imali priliku probati gastronomske specijalitete iz bivših YU republika, kao i delicije Bokeške kuhine. Katorske domaćice spremile su mnogobrojne đakonije: kuhane domaće kobasice, sarme od raštana, crni i crveni rižot, pršut, sir, pečeno prase, fažolu, podvarak, zelje, pite i tulumbe, limunade...





Za dobar muzički ugođaj pobrinuo se „Goodbye Windows”.

Nakon uspješno završene manifestacije NVU „Karampana” zahvalila je svim sponzorima, sugrađanima i gostima te objavila da je od prodaje kuhanog vina i kuhanih kobasica skupljeno 2.200 eura, što će biti potrošeno za kupovinu muzičkih instrumenata kotorskoj Gradskoj muzici. „Ne postoji bolji i ljepši način od ovog koraka u 2019. godini i veća satisfakcija koju bismo mi poželjeli za Novu godinu”, rekli su iz „Karampane”.



**KARIKAMA I LODAMA ZAPOČEO BLAGDAN SVETOGA TRIPUNA -
ZAŠTITNIKA GRADA I KOTORSKE BISKUPIJE**

Višestoljetna tradicija

Svake godine svečanosti svetoga Tripuna počinju 13. siječnja, u spomen dolaska moći iz Carigrada u Kotor, davne 809. godine.



Priredio:
Tripo Schubert

Karike

Ove godine, 13. siječnja, u okviru nedjeljne svete mise u katedrali sv. Tripuna proslavljene su Karike. Na taj dan, davne 809. godine, u Kotor su stigle moći svetoga Tripuna, zaštitnika grada Kotora i Kotorske biskupije.

U narodu je udomaćen naziv Karike, koji potječe od talijanske riječi „In caricare“, što znači **zadužiti**.

Običaj je da svakog 13. siječnja u godini svetu misu služi opat otoka Sv. Jurja s kojeg je u IX. stoljeću bio dopraćen brod s relikvijama sv. Tripuna, od Perasta do Kotora.

Ta tradicija očuvana je do danas. Misu je predvodio peraški župnik don Srećko Majić.

Bokeljska mornarica je toga dana izabrala Malog admirala koji će izgovoriti Lode – pohvale sv. Tripunu, 27. siječnja.

Lode

Po drevnom običaju 27. siječnja s lođe katedrale-bazilike svetog Tripuna u Kotoru Mali admiral je izgovorio Lode u čast sveca, zaštitnika Kotora i Kotorske biskupije.

Podrijetlo naziva **Lode** proi-
zilazi iz latinskog „laudes“ ili
„acclamationes“, što u prijevodu
znači **pohvale**.

Pohvale je izgovorio Mali admiral, Martin Jerolima Petrović iz Škaljara.

Lode se u Kotoru, u historio-
grafiji spominju 1420. godine,
ali se pretpostavlja da su one
još starije.

Nakon izgovorenih pohvala
koje počinju točno u 12.00 sati
uz zvuke Gradske glazbe na
lođi katedrale uzdiže se slavni
Tripunov stijeg, koji zapravo
predstavlja gradsku zastavu.

U srednjovjekovnim gradovima
istočnojadranske obale, u Zadru,
Splitu, Dubrovniku, Trogiru i
Kotoru, sačuvani su tekstovi loda
(pohvala) svecima zaštitnicima.
Danas se one izgovaraju samo u
Kotoru.



“



MALI ADMIRAL MARTIN JEROLIMA PETROVIĆ

Martin Petrović rođen je 1. 11. 2006. godine u Škaljarima, Kotor. Unuk je Gracijele Schubert iz Mula i Gracije Jerolima Petrovića, dugogodišnjeg aktivnog člana Bokeljske mornarice.

Učenik je II. razreda osnovne škole. Bavi se sportom i član je Vaterpolo akademije Cattaro.

Primljen je u članstvo Bokeljske mornarice kako bi nastavio tradiciju porodice Petrović.

Odrastao je uz djeda Graciju Petrovića, koji je bio član Bokeljske mornarice više od 40 godina, počevši kao mornar, da bi kasnije dobio čin poručnika. Odlikovan je Poveljom počasnog poručnika. Povelju mu je uručio pok. admiral Bokeljske mornarice dr. Miloš Milošević 28. 3. 2010. godine.

Uz to, članovi njegove najbliže svojte iz Stoliva su dugogodišnji članovi Bokeljske mornarice: Romeo, Grigorije - sadašnji ađutant, Matija i Marko - mali admirali, tako da je Martin nastavio tu časnu tradiciju.

U KOTORU OD 20. DO 22. PROSINCA
ODRŽAN PRVI FESTIVAL KNJIGE

Trodnevni praznik knjige u Kotoru

Priredila:

Jasmina Bajo

Prvi festival knjiga – humanistike, kulture i umjetnosti u Crnoj Gori – FesK Kotor (FesKK) Pazi što čitaš! održao se u Kotoru od 20. do 22. prosinca, pod pokroviteljstvom Općine Kotor, u organizaciji OJU „Muzeji“ Kotor i JU Kulturnog centra „Nikola Đurković“ Kotor, a prema licenci izdavačke kuće HERAedu iz Beograda.

Cilj organiziranja Festivala je da se skrene pažnja na značaj relevantnih sadržaja u izdavačkoj produkciji Crne Gore u području humanistike, kulture i umjetnosti te afirmira uloga izdavaštva u nacionalnoj kulturi Crne Gore, kao i da se istaknu globalni trendovi multidisciplinarnog pristupa ovim područjima, kao i društvena odgovornost te etički principi u području kulture.

Na FesKK-u je svoja izdanja izložilo 50 izdavača iz Crne Gore, dok su organizirane i 22 promocije publikacija. Otvorena je izložba starih i rijetkih knjiga Muzeja grada Pe-



rasta (OJU Muzeji Kotor), kao i okrugli sto na temu 'Zelena kultura' nakon projekcije dvaju američkih dugometražnih dokumentarnih filmova. Gost Festivala je Udruženje izdavača iz Sarajeva (BiH).

Prvi dan Festivala bio je posvećen obilježavanju Europske godine kulturne baštine i započeo je predstavljanjem starih knjiga iz fonda Muzeja grada Perasta mr. Marije Mihaliček, historičarke umjetnosti, i knjiga iz biblioteke porodice Visković, o kojima su

govorile etnologinja i rukovoditeljica Muzeja grada Perasta Dragana Lalošević, mr. Maja Uskoković, konzervatorica i restauratorica te Maja Grgurović, bibliotekarka u Muzeju.

Dragana Lalošević podsjetila je da su Peraštani Muzej osnovali 1937. godine da bi 1951. godine postao Zavičajni, a zatim i Muzej grada Perasta: „Fondovi u Muzeju podijeljeni su po zbirka. Oko 3.000 predmeta razvrstani su u etnološku, historijsko-umjetničku i pomorsku zbirku.

Svaki predmet iz zbirke koje su podijeljene na podzbirke predstavljen je u kronološkoj postavci i svaki je bez razlike pojednako važan i vrijedan za sagledavanje kompletne slike života Perasta od 16. do 20. stoljeća.“ Lalošević je govorila o porodici Visković, jednoj u nizu plemićkih porodica od 12 peraških kazada, koja je dala prvoga gradskog kapetana u Perastu, mnogobrojne pomorske kapetane na svojim i venecijanskim jedrenjacima, ratnike, trgovce, poznavatelje i inovatore u pomorstvu, vrsne poznavatelje umjetnosti i književnosti i diplomate. Pri tome je istaknula: „Punih pet stoljeća, od 15. do 20., porodica Visković intenzivno je prisutna u životu Perasta. Njihova bogata ostavština pohranjena je u Muzeju grada Perasta.“

Govornice su zatim podsjetile na iznimnu kulturno-historijsku vrijednost starih i rijetkih knjiga iz fonda peraških biblioteka, koje su ogledala kulturne svijesti grada i istaknule na neophodnost i načine njihova čuvanja, konzerviranja i predstavljanja.

„Perast je kao visoko civilizirana sredina, kroz vrijeme, ostavio nebrojeno potvrda o potrebi svojih stanovnika za knjigom, bilo da se ona čitala, prevodila ili pisala“, rekla je Marija Mihaliček te naglasila kako je jedna od osobitosti obiteljskih biblioteka – da se među naslovima nalaze i knjige iz pera njihovih vlasnika, pripadnika plemićkih i pomorskih obitelji. „Uz Viskoviće imamo primjere i članova drugih porodica koji su ostavili pisanu riječ i pripada im mjesto u književnoj, povijesnoj i pomorskoj pisanoj baštini Perasta i Boke kotorske. Činjenica je da je pisanje bila česta praksa i da je Perast u razdoblju kulturnog procvata u XVII. i XVIII. stoljeću dao čitav niz pisaca, daleko više nego slikara,

skulptora, zlatara i graditelja zajedno. Pisali su najčešće na talijanskom, ali i na našem jeziku.“ Zatim je istaknula da su nam Peraštani ostavili mnoga djela u rukopisu koja su danas dio arhivske građe i čuvaju se u Muzeju grada Perasta, kao što su: kronika Andrije i Julija Balovića, a dijelovi rukopisa Marka Martinovića, njegova sina Draga i drugih starih pisaca i pjesnika tek su u novije doba publicirani u antologiji barokne književnosti.

Mihaliček je predstavila i neke od publikacija koje su izložene: primjerak minijature knjige, tiskane u Veneciji 1698., poeme kap. Mar-

protureformatorskog zamaha kada je ovakav vid „popularne“ vjerske literature doživio procvat (*CATECHISMO, CIO E ISTRVTTIONE, SECONDO IL DECRETO DEL CONCILIO DI TRENTO, A PAROCHI IN VEN. MDXXCII*); zatim je tu poznato djelo *Meditacije* isusovca Lodovika da Ponte, koje je tiskano u Veneciji 1698. (*MEDITATIONI DEL PADRE LODOVICO DA PONTE/ DELLA COMPAGNIA DI GIESV./PARTE QVINTA/IN VENETIA. M.DC.XCVI-II.*). Također su tu Šilerova *Djela*, tiskana u Stuttgartu 1877. (*SCHILERS WERKE/STUTTGART, LEIPZIG, BERLIN, WIEN, DEUTSCHE WER-*



S otvaranja Festivala knjige u Kotoru

ka Martinovića, koja nosi naslov: *Pravi izvuještaj o opsadi i osvajanju Herceg Novog* (*GIUSTISSIMA RELATIONE/COMPOSTA IN VERSI DAL SIG. CONTE DI CUMBOR VICENZO BUJOVICH/CAPITANIO ATTUALE DI PERASTO/IN VENETIA, M.DC.XCVIII*) iz biblioteke Viskovića; *Katekizam koji sadrži vjerske istine i pouke, tiskan u Veneciji 1582. poslije Tridenskog koncila*, u vrijeme

LAGS ANSTALT STUTTGART, 1877.); tu je i francusko izdanje iz 1854. godine (*LA LITTÉRATURE ALLEMANDE/ AU XIX SIECLE/ MORCEAUX CHOISIS DES AUTEURS ALLEMANDS LES PLUS DISTINGUES DE CETTE EPOQUE /PARIS, 1854.*); *Vodič kroz Italiju*, Milano, 1866., na talijanskom (*GUIDA DEL VIAGGIATORE IN ITALIA/COMPILATA DAL PROFESSORE CAV. VINCENZO*



S otvaranja Festivala knjige u Kotoru

DE CASTRO MILANO, 1866.); Prijepisi *Peraške povlastice* koje je grad Perast uživao od Venecije zbog svojih zasluga (*PETRVS LANDO DEI GRATIA, DVX VENETIARE CMDXL. DIE 13 NOUEMBRE*).

Bibliotekarka Maja Grgurović govorila je o predstavljanju vrijednih izdanja biblioteke peraškog muzeja na trećem Festivalu humanistike, kulture i umetnosti (FesK) - Pazi što čitaš!, koji se održavao u Beogradu, u Galeriji ULUS, od 29. do 31. ožujka 2018. godine, istaknuvši da je „naša misija da se knjige iz ovoga vrijednog fonda prezentiraju svima zainteresovanima te da tek zagrebemo po površini prošlosti i rekonstruiramo živote starih Peraštana uz pomoć poznavanja knjiga iz njihovih privatnih biblioteka, s posebnim osvrtom na biblioteku porodice Visković čiji su članovi bili ljudi bogatog životnog iskustva, širokih pogleda na svijet koji ih okružuje, pa možemo istaknuti da je biblioteka zapravo nji-

hovo ogledalo. Dokaz njihovog općeg obrazovanja i težnji da se bogatstvo duha neprestano razvija su i mnogobrojni naslovi na raznim jezicima - talijanskom, latinskom, grčkom, njemačkom, ali i razne tematike knjiga – teologija, književnost, historija, geografija, etika, filozofija, pravo, trgovina, mnogobrojni rječnici, gramatike i enciklopedije“. U tijeku svog izlaganja osvrnula se na naslove koji se nalaze u njihovom fondu: *Pjesnička djela Petra Preradovića*, izdana u Zagrebu 1873., latinično izdanje *Gorskog vijenca s komentarijima Stefana Mitrova Ljubiše*, tiskanog u Zadru 1868., prvo izdanje *Gundulićevog Osmana* iz 1826., prijevod i tumačenja *Danteove Božanstvene komedije* od biskupa Frana Učelinića, knjiga tiskana 1910. godine. Osim knjiga, bibliotekarka Grgurović navela je i naslove periodike koje biblioteka posjeduje: „*Nuova antologia*“, „*Lectures pour Tous*“, „*Il secolo*“.

Maja Uskoković, konzervatorica u Muzeju grada Perasta, govorila je o značaju, vrijednosti i bogatstvu fundusa ove ustanove, historiji knjige, materijalu i tehnikama pisanja i slikanja: „Konzervator restaurator papirne građe mora znati prepoznati papir (je li ručno pravljen ili mašinski), pergament (kojoj vrsti životinje je pergament pripadao), kožu, paus, mora znati tehnike uveza, prepoznati i raditi na pigmentima, kako organskim tako i neorganskim. Kao konzervator Muzeja grada Perasta zadovoljstvo mi je da imam uvid u sve ove materijale koji čine biblioteku porodice Visković i priliku da radim na njima.“ Dala je kratak presjek historije materijala na kojima se pisalo (pergament, papir), zatim materijala kojima se pisalo (taninsko, ugljenikovo i anilinsko mastilo, štamparske boje). Kao izniman primjer ilustracije knjige spomenula je „*Peraške privilegije*“ iz 16. - 18. stoljeća, a također je istaknula primjere tiskarske tehnike ksilografije, koja se nalazi u publikacijama iz biblioteke porodice Viskovića. Na samome kraju istaknula je da je fundus grada Perasta bogat i malom zbirkom kartografije, koja ima iznimnu vrijednost: „*Prošlog mjeseca u muzeju smo obilježili i predstavili godišnjicu od smrti velikog kartografa, izdavača, izrađivača globusa, geografa, astronoma, matematičara V. M. Coronellija i konzervatorske radove na malom izolaru. U našoj zbirci se nalaze i njegov 'Atlante Veneto' u kojemu se može vidjeti sva ljepota umjetničkog izraza u štamparskoj tehnici bakroreza dok u malom izolaru vidimo prikaze Perasta, Kotora i drugih gradova iz 17. stoljeća.*“

Program je nastavljen u znaku mletačke kulturne baštine, predstavljanjem dviju knjiga koje su tematski vezane za

razdoblje vladavine Venecije na ovim prostorima: „Lav svetog Marka: simbol Serenissime, predstavljen u umjetnosti grada Kotora“ Radojke Abramović, muzejske savjetnice i historičarke umjetnosti u izdanju Pomorskog muzeja Crne Gore, o kojoj su govorili autorica i Andro Radulović, direktor Pomorskog muzeja; zatim „Ostavština Venecije na Crnogorskom primorju“ mr. Jovice Martinovića, o kojoj je govorio Aleksandar Dender, predsjednik Zajednice Italijana Crne Gore, koja je izdavač knjige, podsjećajući na značaj koji je zaštita Venecije imala za kulturni razvoj Kotora.

Direktor Pomorskog muzeja Crne Gore Andro Radulović rekao je da se promoviranjem knjige historičarke umjetnosti i muzejske savjetnice Radojke Abramović još jednom potvrđuje činjenica da je Kotor nepresušna riznica umjetničkog blaga i izvorište za proučavanje kulture naroda koji su je stvarali: „Iako je djelo bazirano na simbolu jedne velike države iz prošlosti, ono govori mnogo više od toga. Vodeći nas, vrlo spretnim i učenim jezikom teoretičara umjetnosti, kroz prostor i vrijeme Kotora, prateći tu znamenitu i nadasve toliko snažnu figuru, autorica nam ga otkriva i u arhivskim dokumentima, na povlasticama i dukalima, u knjigama s minijaturama, na pergamentu, kovanom novcu, medaljonima, zastavama modela brodova, ali i nezaobilazno na oslikanim platnima vrsnih majstora, na kojima simbol republike zaštitnički lebdi nad sukobljenim jedrenjacima na moru.“ Na kraju je istaknuo da je ovo djelo plod dugogodišnjeg istraživanja bogate građe.

Knjiga je podijeljena u nekoliko cijelina: „Kotor pod protektoratom Venecijanske republike“, „Krilati venecijanski lav na fortifikacijama Kotora



Maja Uskoković, Maja Grgurović, Dragana Lalošević, Marija Mihaliček

i spomenicima arhitekture”, „Venecijanski lavovi sv. Marka - čuvari gradskih vrata”, „Mletački lavovi na ulazu i zidinama utvrđenog brijega Sv. Ivan (San Đovani)”, „Predstave mletačkog lava na venecijanskom novcu u Kotoru”, „Zavjetni darovi Kotorske biskupije - medalje, privjesci, monete”, „Predstave venecijanskog lava na slikama jedrenjaka” i „Dokumenti s motivima mletačkog lava”. Autorica je objasnila da njezino zanimanje za ovaj simbol potječe još iz djetinjstva, kada joj je privukao pažnju krilati mletački lav koji se nalazi iznad ribarnice na markatu. Govoreći o radu na knjizi istaknula je da je najteže bilo ući u problematiku, fenomenologiju mletačkog lava, kao filozofsko-religiozne komponente, na koji način se krilati lav svetog Marka odjednom pojavio kao simbol jedne moćne države, preteče republike Sv. Marka ili moćne Serenissime: „Usputne staze koje su sa svih strana vodile da se

taj kult u gradu na lagunama pretvori u državni simbol, zapravo je najteži dio ove knjige. Venecijanci su iskoristili krilatog lava iz patrona grada sv. Marka kada su njegove mošti donesene iz Aleksandrije u Veneciju, 828. godine, od kada krilati lav postaje njihov državni amblem. Dolaskom Venecije u Kotor nastaje preuzimanje amblema, odnosno reljefa sv. Marka, koji mi najviše zapažamo u kamenu, a krasio je tri ulaza u grad.“

Predstavljajući knjigu „Ostavština Venecije na Crnogorskom primorju“ mr. Jovice Martinovića, Aleksandar Dender je rekao: „Ova knjiga za grad Kotor, Boku kotorsku, Crnu Goru i širu naučno-kulturnu javnost predstavlja vrlo značajan i važan kulturološki doprinos historiji Boke kotorske i Crne Gore jer osvjetljava jedan segment naše prošlosti. Jovičina knjiga je enciklopedijskih dometa. Autor znalčki i kompetentno analizira sve bitne spomenike kulture iz



Aleksandar Dender, predstavljanje knjige Jovice Martinovića

dugog razdoblja vladavine Venecije na prostoru sadašnjega Crnogorskog primorja: od Herceg Novog do Ulcinja, koji su jednim dijelom dio talijanske kulturne baštine.“ Dender dalje ističe: „Jovica sistematski opisuje enormnu ostavštinu Venecije koju je ona ostavila u gradovima, dajući za svaki od njih detaljan opis, počinjući od historije prisutnosti Venecije i sudjelovanja u stvaranju kulturnih dobara u tim gradovima, preko opisa arhitekture naselja, stupnja očuvanosti naselja i pojedinih zdanja u njima, do prijedloga za intervencije kroz radove o konzervaciji, restauraciji i održavanju kulturnih dobara i valorizacije te korištenja naselja i kulturnih dobara.“

Zatim je predstavljena „Kulturna istorija Paštrovića“, autora prof. dr. Nikole Samarđžića, dr. Mile Medigović, dr. Zlate Marjanović i Dušana Medina, doktoranda, koju je obja-

vila izdavačka kuća HeraEdu. Jedna od urednica izdanja i izdavač Zorica Stablović Bulajić, između ostalog, istaknula je da je u pitanju djelo koje je nastalo multidisciplinarnim znanstvenim pristupom, dok je Medin pobliže predstavio autore i šest tematskih cjelina knjige, istaknuvši vrijeme nastanka izdanja i njegove karakteristike. „Kulturna istorija Paštrovića“ neobična je i jedinstvena znanstveno-stručna monografija s multidisciplinarnim pristupom referentnih autora: prof. dr. Nikole Samarđžića, dr. Mile Medigović Stefanović, dr. Zlate Marjanović i mr. Dušana Medina. Monografiju su, u sklopu biblioteke „Vrt“, uredili Zorica Stablović Bulajić i Dušan Medin, a recenzirali akademik Branislav Mitrović, prof. dr. Bojan Žikić, dr. Miroslav Luketić i maestro Bojan Sudić.

Nakon dva desetljeća ugledna „Boka: zbornik radova iz

nauke, kulture i umjetnosti“ JU Gradske biblioteke i čitaonice Herceg Novi predstavljena je kotorskoj publici. Urednica izdanja i direktorica hercegovačke biblioteke Nevenka Mitrović istaknula je da novi, 37. broj, sadrži devet originalnih znanstveno-istraživačkih radova, tri priloga i dva članka. Naglasila je: „Zbornik ‘Boka’ nemjerljiv je i dalekosežan doprinos za kulturu Boke i Crne Gore. Radovi objavljeni u Zborniku su nezaobilazan izvor za daljnja multidisciplinarna istraživanja Boke, ali i širega mediteranskog prostora kojem regija Boke pripada. Nakon pet desetljeća od pokretanja, Zbornik je danas reprezentativna zbirka u kojoj je do sada objavljeno više od 650 znanstvenih i stručnih radova, priloga, rasprava i prikaza iz znanosti, kulture i umjetnosti, odnosno historije, kulturne historije, graditeljstva, crkvene historije, narodnog života, običaja, pisane baštine, historije pomorstva, bibliografije.“ U nastavku večeri mr. Zorica Čubrović i mr. Đorđe Malovražić prikazali su radove 37. broja.

Večer je zaokružena svečanim otvorenjem FesKK-a u 19 sati, kada su se publici obratili Dušan Medin, direktor OJU Muzeji Kotor, Jasmina Bajo, bibliotekarska savjetnica u ime Kulturnog centra „Nikola Đurković“, Stanka Janković Pivljanin, urednica Festivala i Ljiljana Popović Moškov, potpredsjednica Općine, koja je otvorila Festival izrazivši nadu da će ova manifestacija u godinama koje dolaze postati tradicionalna.

Drugi dan Festivala bio je posvećen obilježavanju 120 godina knjižarstva Boke kotorske (1898. -2018.). U prvom dijelu programa održane su promocije publikacija: „Ekonomika

turizma“ dr. Dragan Rajevića, „Mi, vi, oni: o akademskim veštinama“ dr. Marijane Semić Šećibović, „Ruralni turizam u Crnoj Gori: Marketing aspekt razvoja“ dr. Ilije Morica, „Barški ljetopis: prvih trideset godina: 1988. – 2017.“, urednice dr. Anastasije Miranović, trilogije „Čudni svijet puha Đorđa“ Žarka Vučinića. U drugom dijelu programa promovirane su publikacije „Jatagani u Crnoj Gori“ Draginje Radonjić i Gorana Bubanje i „Saglasja: političko-filozofski ogledi“ dr. Predraga Zenovića. Program je završen prezentacijom izdanja hercegnovske knjižare „So“, koje je predstavio Nikola Malović. Nakon ove promocije održana je projekcija dokumentarnog filma „Harmonija s deponije“.

Tema trećeg dana Festivala bila je „U fokusu umjetnosti“. Predstavljene su sljedeće publikacije: „Sabrani radovi Stevana Samardžića“ koju je priredio Dobrilo Aranitović, „Analiza čuđenja: uvod u filozofiju Nikolaja Hartmana“ Predraga Čičovačkog, zbirka poezije „Dlanovi“ dr. Sonje Tomović Šundić, „Pisci i njine aure“ dr. Gojka Čelebića, „Hronike bez laži“ Milike Pavlovića, „Filmska muzika u SFRJ: Između politike i poetike“ mr. Maje Vasiljević, „Triptih – fototipija tri izdanja stare i rarietne knjige iz fonda Narodne biblioteke 'Njegoš' iz Nikšića“ u izdanju Narodne biblioteke 'Njegoš' iz Nikšića. Program je završen promocijom publikacije „Crnogorske teokratije“ dr. Radovana Radonjića, nakon koje je održana projekcija dokumentarnog filma „Plastični ocean“.

Dodjelom nagrada u subotu, 22. prosinca, zatvoren je Prvi festival knjige – humanističke, kulture i umjetnosti FesK



Jasmina Bajo, Radojka Abramović, Andro Radulović

Kotor „Pazi što čitaš!“. Predsjednica stručnog žirija Jelena Đurović proglasila je dobitnike nagrada. U kategoriji izdavača priznanje su dobili: izdavač CANU i Narodni muzej Crne Gore za publikaciju „Crvena stijena“ urednika Roberta Whallona - za međunarodni doprinos u području arheoloških istraživanja na tlu Crne Gore te Narodni muzej Crne Gore za znanstveni doprinos knjige „Umjetnički muzej“ autorice Ljiljane Zeković. Pomorski muzej Crne Gore nagrađen je za znanstveni doprinos knjige „Lav Sv. Marka, simbol Serenisime, predstavljen umjetnosti grada Kotora“ autorice **Radojke Abramović**. Izdavačka kuća „Gligorije Dijak“ nagrađena je za inovativno-obrazovnu praksu knjige „Čudesni

svijet puha Đorđa i duhovi Triftara“ i „Puh Đorđe u zamci Spiridona Ledenog“ **Žarka Vučinića**, a Nacionalna biblioteka „Đorđe Crnojević“ za vrijedno reprint izdanje stare knjige koja ima obilježje neprolazne vrijednosti - „Umjetničko blago Crne Gore“ **Pavla Mijovića**. Za znanstveni doprinos njihovih knjiga nagrađeni su autori mr. **Jovica Martinović** - „Socijalno-ekonomska struktura društva u Kotoru u prvoj polovini XIV vijeka“; prof. dr. **Serbo Rastoder** - „Komunisti i Muhadžiri (1958 - 1971), slučaj opštine Rožaje“ i prof. dr. **Miodrag Perović** - „Istorija matematike“. Specijalno priznanje otišlo je u ruke Fondacije Čano Koprivica i Narodnog muzeja Crne Gore za knjigu „Krstio Andrijašević“.

**RAZGOVOR S DIREKTOROM OPĆE BOLNICE KOTOR,
USPJEŠNIM KIRURGOM, PRIM.DR. IVANOM ILIĆEM**

Primarijus dr. Ivan Ilić: Kotor bi mogao dobiti regionalnu bolnicu

Razgovor vodio:
Miro Marušić

Za početak godine donosimo lijepu priču iz Opće bolnice Kotor, intervju s direktorom, prim. dr. Ivanom Ilićem, koji nam je priopćio kako se u Ministarstvu zdravlja počelo razmišljati i razgovarati o gradnji nove bolnice u Kotoru. Informirao nas je o novim uspjesima u radu, kao i laparoskopskim operacijama trbušne kile, tankog i debelog crijeva, koje izvode jedini u Crnoj Gori...

Razgovarali smo i o tome imali odljeva kadrova, o zajedničkoj aplikaciji s Dubrovnikom i Mostarom za IPA projekt, stvaranju uvjeta za otvaranje odjeljenja traumatologije i neurologije. Zanimalo nas je kako spaja menadžment i kirurgiju i na koji način se opušta nakon teških i zahtjevnih operacija...

Zajedničkim projektom s bolnicama iz Dubrovnika i Mostara aplicirali ste za sredstva iz IPA projekta?

Ivan Ilić: Naša bolnica prvi put ove godine aplicirala je za sredstva iz prepristupnih fon-



dova EU-a u okviru IPA projekta o unapređenju zdravstvene zaštite u regiji između bolnica Dubrovnik i kantonalne bolnice u Mostaru, a osnovna ideja je da se nabavi oprema kojom bi se unaprijedio rad na području traumatologije. Naša bolnica do sada nije imala djelatnost zbrinjavanja polutraumatiziranih pacijenata, kojima je osim zbrinjavanja ozljeda trbuha i grudnog koša bilo neophodno i zbrinjavanje ozljeda ekstremiteta, odnosno prijeloma kostiju. Naš cilj je da unaprijedimo djelatnost

bolnice, da otvorimo odjeljenje traumatologije pri Općoj kirurgiji. Dakle, preko ovog projekta pokušali bismo osigurati sredstva za opremanje traumatološke ambulante i operacijske dvorane. Aplicirali smo za sredstva u visini od 300.000 eura i u taj iznos uvrstili smo nužnu opremu. Natječaj je zatvoren u prosincu, a tijekom 2019. donijet će se rješenja. Na jesen ćemo točno znati koliko smo dobili sredstava koja će biti realizirana tijekom 2020. godine.

U sklopu adaptacije hitnog prijema pacijenata u bolnicu, napravili smo operacijsku dvoranu koju bismo opremili dobivenim novcem. Od naših sredstava već smo kupili operacijski stol, operacijsku lampu, ali nedostaju kirurški instrumentarij, anesteziološka mašina, kao i druga oprema za funkcioniranje jedne suvremene operacijske dvorane.

Ono što će u perspektivi biti osigurano, a vezano je za Statut bolnice koji je odobren nakon više godina čekanja, jest da smo dobili mogućnost da zaposlimo u stalni radni odnos i liječnika traumatologa i ortopeda. Stvorila se mogućnost i da otvorimo odsjek neurologije, što do sada naša bolnica nije imala. Ovom novom sistematizacijom kotorska bolnica postaje prava Opća bolnica koja ima zaokružene sve djelatnosti koje jedna takva institucija treba posjedovati. Time se povećava opseg usluga koje pružamo, kao i kvaliteta zdravstvene zaštite. Posebno bih se osvrnuo na ljetnu sezonu koja je sve duža, kada imamo prijem velikog broja pacijenata s traumatološkim i neurološkim ozljedama. Do sada smo morali takve pacijente transportirati u druge bolnice koje posjeduju takve sadržaje.

Danas su se značajno promijenile taktike liječenja takvih pacijenata. Važno je brzo zbrinuti teško ozlijeđenog pacijenta koji je imao moždani infarkt, kao i srčani. Bitno je sve odraditi u tzv. „zlatnom satu“, a to je prvi sat jer je dokazano da ako se adekvatno pacijent zbrine u prvom satu, rezultati liječenja su znatno bolji. Na tome moramo inzistirati. Na žalost, danas u regiji Boke kotorske i Budve takvi pacijenti gube „zlatno vrijeme“ jer ih se mora transportirati iz jedne ustanove u drugu.



Prema popisu iz 2011. godine, Boka kotorska ima više od 80.000 stanovnika. Tu su i pacijenti iz Budve, a prošlog ljeta bilo je više od 1.200 inozemnih pacijenata. Imate li kapaciteta za zbrinjavanje svih tih pacijenata?

Ivan Ilić: To treba različito promatrati. Jedno je smještaj u bolnici, a drugo je suvremeno liječenje, tretman koji ne traži dugotrajne bolničke smještajne kapacitete, ali zato traži odlično organiziranu hitnu pomoć, takozvanu dnevnu operaciju. To podrazumijeva brzu obradu, kvalitetnu dijagnostiku, brzi tretman i oporavak. Što se tiče naših kapaciteta, imamo oko 165 kreveta, što zadovoljava potrebe ove regije, ali nismo zadovoljni prostorom koji posjedujemo i to stalno ponavljam svima nadležnima.

Glavna bolnička zgrada uništena je u potresu 1979. godine i nikada više nije napravljen novi prostor. Dio kapaciteta bio je smješten u montažnim

objektima koji su se potpuno raspali. Uložili smo značajna vlastita sredstva i uz donacije u protekle tri godine uspjeli smo 850 kvadratnih metara takvog prostora adaptirati kako bismo ga mogli koristiti. U njima su poliklinika, laboratorij, tehnička služba. Ostaje nam da tako pokušamo srediti dijalizu, transfuziju, apoteku. Imamo sjajno opremljen operacijski blok koji se, na žalost, nalazi u improviziranom prostoru. On nije građen da bude operacijski blok i ne može zadovoljiti standarde. Isto je i s hitnom službom. Da bi ova bolnica radila kvalitetno, neophodno je uložiti sredstva u njezinu dogradnju.

Što kažu u Ministarstvu zdravlja?

Ivan Ilić: Ako je negdje potrebno izgraditi novu bolnicu, onda je to na ovome prostoru. Imamo snažan demografski rast, pogotovo u Budvi, Tivtu i Kotoru, koji se šire izvan tunela. Prostor između Jaza i aerodroma Tivat pretvorit će



se za koju godinu u veliko naselje. Idealno bi bilo sagraditi novu bolnicu u tzv. industrijskoj zoni kako bi se objedinile sve tri bolnice: Opća bolnica Kotor, Psihijatrijska bolnica u Dobroti i risanska bolnica.

Trebalo bi opremu i kadar dovesti na jedno mjesto, u modernu novu bolnicu, ne prevelikog kapaciteta kreveta, računamo između 300 - 350. Ona bi pružala modernu zdravstvenu zaštitu i skrb za stanovništvo ili turiste.

Za tri i pol godine koliko sam direktor, a i ranije, stalno sam isticao potrebu da se ovdje nešto investira. To može država riješiti. Mislim da se o tome počelo ozbiljno razmišljati. Ministru zdravlja sam uputio pismo u kome sam obrazložio zašto nam je potrebna nova bolnica. Imam saznanja da se u Ministarstvu traže načini kako bi se financirala izgradnja takve bolnice. Treba računati i na to da je zemljište bolnica u Kotoru i Dobroti kvalitetno i vrijedi sigurno 15-ak milijuna eura, što bi poslužilo kao kompenzacija. Predviđam da bi izgradnja nove bolnice koštala 40-ak milijuna eura i da je to sasvim ostvarivo za našu državu.

Stalno ponavljam da razvijanjem turizma, ekskluzivnih kapaciteta, rizorta, dobivamo goste koji razmišljaju o tome gdje idu i kakva je zdravstvena zaštita na toj destinaciji. Moramo o tome voditi računa jer smo turizam proglasili za stratešku privrednu granu.

Otkad ste na čelu Bolnice Kotor mnogo toga se promijenilo na bolje. Ostvarili ste suradnju i s međunarodnom poliklinikom Marin-Med?

Ivan Ilić: U razne adaptacije u posljednje vrijeme ulo-

ženo je više od 600.000 eura. Sredili smo nekoliko soba na raznim odjeljenjima, kao i dva apartmana gdje smještamo strance koji tu uslugu dodatno plaćaju. Kompanija Marin-Med donijela nam je jedno novo saznanje i logistiku kako da liječimo strane osiguranike kojih je sve više u našoj regiji i liječe se preko njih.

Postigli smo značajno bolju kvalitetu pružanja usluga, a s druge strane dobili značajne investicije kojima smo ostvarili bolje uvjete za liječenje ne samo stranaca, već i pacijenata iz naše regije. Kada se u tim prostorima ne liječe stranci, onda se liječe naši ljudi bez ikakve nadoknade.

Imate li problema s odlaskom kadrova s kojim se susreću svi u regiji?

Ivan Ilić: Taj problem trenutno nije toliko aktualan, ali pomalo postaje. Možemo pretpostaviti da će doći do odljeva, prije svega srednjeg medicinskog kadra. Našu bolnicu ove godine napustile su četiri medicinske sestre koje su otišle na rad u Njemačku i na krucere.



U našoj ustanovi radi dvadeset devet specijalista, od toga šest subspecijalista. Sesnaest liječnika je na specijalizacijama iz svih područja, a imamo oko sto deset medicinskih sestara. U ovom trenutku možemo zadovoljiti kadrovske potrebe naše ustanove. Pedijatrija je trenutno deficitarna, imamo samo dva pedijatra koji rade opsežan posao.

Vi pratite suvremene trendove tako da ste prvi u Crnoj Gori izveli laparaskopsku operaciju debelog crijeva?

Ivan Ilić: Što se tiče kirurgije, moram reći da smo cijeljena kirurgija u zemlji, što je priznato i od stručne javnosti, kao i od pacijenata. Nastojao sam i stalno nastojim da u svom radu primijenim najmoderniju i najbolju kirurgiju. Skoro sto postotno, operaciju žučne kese radimo laparaskopskim pristupom, ali smo uspješni tu tehniku primijeniti i za rješavanje nekih drugih bolesti. Prvi smo i jedini za sada u Crnoj Gori izveli operaciju maligne bolesti debelog crijeva i to u više slučajeva. Ipak, nije svaki pacijent za tu operaciju.



Radimo i druge laparaskopske procedure pa smo trenutno jedini u zemlji koji laparaskopski operiramo trbušne kile, radimo ginekološke operacije i još neke druge. Nedavno smo uspješno izveli, prvi put u Crnoj Gori, laparaskopsku operaciju tankog crijeva. Imamo veliko iskustvo u laparaskopskoj kirurgiji koju nastojimo primijeniti za dobrobit pacijenata. To je vrlo značajno jer pacijentu skraćujete vrijeme liječenja i boravak u bolnici. Oporavak je brži kao i povratak kući, nema značajnijih bolova, ušteda je u lijekovima...

Kako uspijevate voditi menadžment bolnice i biti uspješan kirurg?

Ivan Ilić: Vrlo teško. Moj radni dan često traje i 12 sati, a uz to imam i dežurstva. Nastojim svoj posao kirurga odrađivati najbolje što znam, to je moja izvorna profesija. Posla menadžera bolnice prihvatio sam se upravo zbog želje da poboljšam i unaprijedim rad u bolnici. Mislim da sam u proteklom dijelu mandata u tome uspio. Nastavit ću tako sve dok budem na ovoj funkciji.

Kada smo dogovarali ovaj intervju, rekli ste mi da ste zauzeti sljedeća dva dana zbog zakazanih operacija. Kako se opušate nakon tog napornog rada?

Ivan Ilić: Opuštam se radom. Najviše mi odgovara da odem na svoje imanje u Lepetane i tamo radim oko maslina ako je lijep dan ili da prošetam kroz maslinjak. Ta fizička aktivnost mi je savršena terapija, skrenem misli, opustim se. Fizički se umorim, ali psihički se odmorim. To je jedan važan dio mog života...

Hvala na ovom intervjuu! Vama i cijeloj ekipi Opće bolnice Kotor želim puno uspjeha u 2019. godini!



Sječa, rušenje, gradnja – naša svakodnevnica

Pila, testera, sjekira začas prekinu životne sokove stoljetnim borovima, čempresima, magnolijama, a bageri i buldožeri pretvore u „prah“ arhitekturu s kojom smo saživljeni. Ove dvije pojave idu uvijek zajedno, po principu: posjeći i porušiti pa sagraditi „što veće to bolje“...



Piše:
Marija Mihaliček

Ovih dana pratimo prizore uništavanja čempresa u centru Bara, kako bi na tome mjestu bio izgrađen novi vrtić. Zelenilo i parkovi su „pluća“ grada, a oni koji su planirali graditi predškolsku ustanovu na mjestu parka lišavaju te koristi Barane, ali i sve male buduće polaznike planiranog vrtića.

Na žalost, nije ovo jedino uništavanje zelenila jer to je kod nas već desetljećima uobičajena praksa. Možemo posvjedočiti da je sječa najčešće kombinirana s rušenjem ili, obratno, zato što je nekome moguće ostvariti svoj „gradi-

teljski san“ baš tu, na mjestu gdje već nešto postoji. A to nešto je park i/ili građevina koji u kratkom roku nestanu, promijeni se ambijent na koji smo navikli i postane gradilište za tren... Pila, testera, sjekira prekinu začas životne sokove stoljetnim borovima, čempresima, magnolijama, a bageri i buldožeri pretvore u „prah“ arhitekturu s kojom smo saživljeni. Ove dvije pojave idu uvijek zajedno, po principu: posjeći i porušiti pa sagraditi „što veće to bolje“, a ako ostanu nešto prostora, zasadi se i poneko „zamjensko“ stablo, na čiju krošnju će trebati prilično pričekati. Zato naviknuti i srođeni s ambijentom, koji s vremenom postaje mjesto uspomena i sjećanja, osjećamo žestoku bol kad toga nestane - kao da nam je otrgnut dio duše.

Nekad proces mijenjanja ambijenta (rušenja i sječe - gradnje i sadnje novih zasada) ispoštuje rokove i protekne brzo pa se prije naviknemo na oblike, boje, materijale nove arhitekture. Najgore je kada svjedočimo dugom umiranju nekog zdanja, na primjer kotorskog hotela „Fjord“, iz 80-ih godina XX. stoljeća, koji je od 90-ih izvan funkcije, opljačkan, godinama zapušten, vrijeme i ljudi ga pretvorili u ruinu, a park u smetlište. Konačno je srušen prije nekoliko mjeseci, a njegovi ostaci - hrpa betona i željeza - još stoje na obali jednog od najljepših zaljeva svijeta, svjetske prirodne i kulturne baštine i u srcu najpoželjnije svjetske destinacije! Istina, Kotorane nije pretjerano dotakao ovaj gubitak, u srcu im je ipak bliža bila stara „Slavija“, stari „Fjord“, posebno kafana „Dojmi“, kojima je potres odredio sudbinu nestanka. Navikli smo na gubitke kulturnih prostora, a hotel Fjord nije ni imao šansu, u svom kratkom postojanju,



Hotel Fjord 80-ih godina 20. stoljeća



Hotel Fjord





Maketa kondo hotela sagrađenog na mjestu gdje se nalazila tivatska osnovna škola iz 19. stoljeća



Foto Rudolf Smodlaka, Osnovna škola u Tivtu

da to postane. Ipak, nadajmo se da će ostati zabilježeno da je Kotor nekad baštinio dio arhitektonske zamisli akademika Zlatka Ugljena (Mostar, 1929.).

Čudni su i neshvatljivi „putevi urbanizma“ kada se legitimitet daje nakaradnim idejama i vizijama planera! Možda se još netko sjeća prizora na izlasku iz tunela Vrmac - pogleda na kotorski zaljev, preko škaljarskih dolaca i crkvice sv. Dujma, preko čempresa na škaljarskom groblju. Taj prvi vizualni kontakt s Kotorom bio je predivan vidik, istinska dobrodošlica i sam nagovještaj onoga što posjetitelja očekuje u Starom gradu. Ali oni koji odlučuju imali su drukčije mišljenje i planove pa je prije nekoliko godina tu izgrađena stambeno-poslovna zgrada i pumpna stanica, na što su reagirali NVO Expeditio i pojedini građani ističući da se time zauvijek izgubila prelijepa vizura kotorskog zaljeva. Baš kad smo počeli zaboravljati, a oko nam se navikavati na okrnjeni vidik, dogodit će se novi,

još drastičniji udar - izgradnja kompleksa od betona, kažu da će tu biti „servis za automobile“!? Čudno planiranje prostora, a još čudnije namjene u kontakt-zoni grada - svjetske kulturne baštine.

Boka je prepuna ovakvih i sličnih primjera pa se s pravom brinemo kako će izgledati zaštićeni krajolik kad zelene padine Vrmca, Kostanjice... osvoji beton i građevine poput „pentagona“, kako domišljati Kotorani zovu megalomansku stambenu zgradu u Škaljarrima. U Krašićima i Krtolima iz samog mora niču kuće, a prirodna obala zarobljena je u njihovim temeljima, dok je tivatska Prevlaka, nekadašnji „Otok cvijeća“, izgubila svoje čemprese i postala mjesto mnogih graditeljskih intervencija.

Stara stabla primorskog bora, svjedoka školskih dana mnogih naraštaja Tivčana, ali i memorije tragičnih događaja iz Drugog svjetskog rata, nestali su zajedno sa starom tivatskom školom... Stara škola, sagrađena 1898. godine i dograđena 1929., iako desetljećima napuštena, svojom je proporcijom i jednostavnošću unosila prepoznatljivost i autentičnost nekadašnjeg Tivta. Nova građevina je prema planu, gabaritima i izgledom fasade trebala nalikovati na staru, ali - to je bilo samo obećanje kako bi se umirili oni kojima je bilo stalo da sačuvaju jedan od simbola starog Tivta.

U gradu kao što je Tivat, gdje su rijetka stara zdanja, posebno je bolno kad se izgube tragovi koji znače kontinuitet u stvaranju i oblikovanju grada.

Najstariji hotel „Mimoza“ izbrisan je zajedno s nekoliko stoljetnih borova, s prepoznatljivim obilježjima stila i estetike jedne epohe. Hotel je izgrađen 1958. godine prema projektu arhitekta Miroslava Begovića (Osijek, 1925. - Za-



Rušenje stare škole, foto B. Krstović

greb, 2004.), a 70-ih godina XX. stoljeća prema njegovom projektu izvršena je dogradnja hotela. Arh. Begović pripadao je najužem krugu značajnih arhitekata u bivšem jugosavenskom prostoru. U katalogu radova, u njegovoj Monografiji je, sada već nepostojeći, tivatski hotel.

Nijedan od spomenutih objekata nije bio zaštićen kao kulturno dobro, niti je nad njima bila provedena procedura zaštite koja bi ih amnestirala od rušenja. Postojao je prijedlog arh. Marije Nikolić, 2004., upućen Ministarstvu kulture CG da se hotel „Mimoza“ proglašuje kulturnim dobrom. Čekajući potvrđan odgovor, „Mimoza“ je nestala, a kao i nad ostalim spomenutim građevinama i nad njom nije bila provedena prethodna zaštita.

Rušenjem stare škole iz XIX. stoljeća i hotela Mimoze iz polovine XX. stoljeća u Tivtu se izgubila jedina potvrda kontinuiteta graditeljske tradicije. Nadamo se da ista sudbina neće stići hotel „Kameliju“ u Donjoj Lastvi, sarajevskog arhitekta Ahmeda Džuvica kome je 1983. godine dodijeljena prestižna jugoslavenska Borbina nagrada.

Ovaj lament nad posjećenim stablima, porušenim građevinama, zauvijek nestalim vidicima i prirodnim obalama može se, na žalost, širiti unedogled. Ovakvim i još drastičnijim pojavama svjedočimo s osjećajima tuge i revolta, rezigniranosti i, konačno, zaborava!

Turski nobelovac Orhan Pamuk često je opisivao nestajanje starog Istambula pa je tako zapisao: „...rušenje je nalik gubitku pamćenja, na koje će se čovjek polako navići... Ruine koje nam zadaju boli koje nas dovode do gubitka pamćenja postaju mjesta gdje za druge počinju nove vizije.“



Hotel Mimoza iz 1958. godine



Poslije rušenja hotela Mimoze uslijedilo je uništavanje parka



Dograđeno krilo hotela Mimoza

Pejović: Istorijski arhiv Kotor je degradiran i zapostavljen...

Arhivistkinja u Istorijskom arhivu Kotor već punih trideset sedam godina, šest godina načelnica ovog arhivskog odsjeka Državnog arhiva Crne Gore u Kotoru, Snežana Pejović, razgovarala je s Mirom Marušićem o aktualnim problemima ove institucije.

Razgovor vodio:
Miro Marušić

„Da je Istorijski arhiv Kotor ostao izdvojena institucija u području kulture, tj. kulturne baštine, kako je to bilo unazad 26 godina, koja samostalno odlučuje o svome stručnom razvoju, ne bismo imali probleme koje imamo već godinama. Unatoč tome što ovaj arhiv u svom posjedu ima najstariju arhivsku građu u Crnoj Gori i vrlo značajnu, svedeni smo na jednu organizacijsku jedinicu organa uprave i još pretvoreni u servis Uprave za katastar. Uz to, za svaku potrepshtinu kojom se stvaraju preduvjeti za normalan proces rada, moramo pitati i čekati da nam uprava Državnog arhiva na Cetinju to odobri! Generalno Arhiv, a posebno to važi za Istorijski arhiv Kotor, treba biti institucija u području kulture, a ne dio državne uprave...“



Istorijski arhiv Kotor osnovan je 30. studenoga 1949. godine i ove godine proslavio je 69 godina postojanja. Međutim, taj jubilej nije javno obilježen, zašto?

Snežana Pejović: Podsjetit ću da je političkom odlukom, koja se nije zasnivala na stručnoj analizi stanja arhivske službe u Crnoj Gori i potrebama njezina razvoja, u listopadu 1992. godine ukinut Istorijski arhiv Kotor i mi smo postali dio centralizirane organizacije arhivske službe, koja obuhvaća arhivske odsjeke na teritoriju Crne Gore s upravom na Cetinju. Tada su i u drugim općinama koje nisu imale arhive i razvijenu arhivsku službu poput Kotora i još nekih gradova osnovane nove arhivske jedinice.

U takvim okolnostima u kojima se o ovoj instituciji odlučuje negdje drugo, uz izraženu potrebu uprave na Cetinju da se primat daje nekim drugim arhivskim odsjecima u Crnoj Gori, ne možete samostalno donositi ni odluku o obilježavanju nekih značajnih datuma. Dakle, postoje velika ograničenja na svim poljima rada i razvoja pojedinačnih arhivskih odsjeka Državnog arhiva, pa tako i u stručno-znanstvenom radu i unapređenju djelatnosti u našem Istorijskom arhivu Kotor. A upravo sve to dovelo je do užasne stagnacije u razvoju arhivske službe u državi.

Dakle, za svaku našu inicijativu i aktivnost moramo pitati i čekati na dozvolu uprave, što se vrlo negativno odražava na razvoj Istorijskog arhiva Kotor već dugo vremena. Istorijski arhiv Kotor sasvim se drukčije razvijao u svom postojanju, o čemu svjedoče uz ostalo mnogobrojne publikacije, arhivske izložbe, stručni i znanstveni radovi kotorskih arhivista objavljeni u onoj velikoj Jugoslaviji i u inozemstvu i dr.,



i to od 1949. pa sve do 1992. godine.

Ipak, moram naglasiti da smo za obilježavanje 50 godina postojanja ovoga prvoosnovanog arhiva u Crnoj Gori, 1999. godine, od tadašnjeg direktora Državnog arhiva Crne Gore Rajka Kalezića, koji je imao poseban odnos prema ovoj najstarijoj i vrijednoj kulturnoj baštini koja se čuva na teritoriju Crne Gore, dobili dozvolu za obilježavanje jubileja. Tada je postavljena arhivska izložba s vrlo znakovitom porukom javnosti: 'Crna Gora u dokumentima Istorijskog arhiva Kotor', a objavljena je i knjiga, bio-bibliografija svih zaposlenih u ovome arhivu tijekom pola stoljeća.

Šezdeset godina postojanja nismo obilježavali jer u upravi na Cetinju tome ne pridaju važnost, čak se na web stranici Državnog arhiva ne navodi da je prvoosnovana i za dvije sljedeće godine i jedina arhivska institucija u Crnoj Gori upravo bio ovaj arhiv u Kotoru. Kako smatramo da predan rad mnogobrojnih arhivista koji su

svojim entuzijazmom i ljubavlju prema ovome kulturnom naslijeđu tijekom sedamdeset godina dali veliki doprinos razvoju arhivske struke i arhivstike kao znanstvene grane i u zemlji i u inozemstvu, sigurni smo da treba sljedeće godine inicirati obilježavanje ovoga značajnog jubileja. Ipak, kako sam rekla, ta odluka ne ovisi o nama. Međutim, smatram da nas u ovome moraju podržati druge srodne kulturne institucije u Kotoru i lokalna uprava.

Arhivski izvori su čuvari kulturnog identiteta. Vi čuvate građu staru sedam stoljeća?

Snežana Pejović: Arhivski izvori su vrlo važni za razvoj i očuvanje kulturnog identiteta, ali i nacionalnog te vjerskog i svakog drugog. Istraživanje, stručna arhivistička obrada i objavljivanje arhivskih izvora pridonosi da se mnoge stvari u društvu riješe, da se spozna prava istina. Međunarodna arhivska deklaracija čak navodi da se upoznavanjem široke



javnosti s arhivskim izvorima mogu prevenirati ratni sukobi. U tom smislu, uloga arhiva je generalno vrlo važna, a posebno kada imate jedan ovakav historijski arhiv koji čuva građu staru sedam stoljeća. Tu su sadržani značajni podaci ne samo za Boku kotorsku, već i za širu regiju od današnje Crne Gore, kao i za sve države koje su bile na ovim prostorima.

Crna Gora, na žalost, još uvijek nije na međunarodno propisan način izvršila valorizaciju svoga kulturnog naslijeđa. Kako je poznato, nije priređen registar kulturnih dobara, što je nedopustivo pa se događaju situacije kao u Nacionalnome muzeju u Cetinju.

Treba napomenuti da je ipak šezdesetih godina prošlog stoljeća bio uspostavljen takav registar. U taj dokument je

upisano kao kulturno dobro Crne Gore oko nekih četrdeset posto arhivske građe koja se čuva u Istorijskom arhivu Kotor. Osim toga, prema informacijama kojima raspolažemo iz Ministarstva kulture i Direktorata za kulturna dobra, s obzirom na to da je zgrada Istorijskog arhiva Kotor kulturno-historijski spomenik, sve što se nalazi u njoj, uključujući i svu arhivsku građu, smatra se kulturnim dobrom.

Kako u arhivistici iskazujemo količinu arhivske građe u dužnim metrima, Istorijski arhiv Kotor posjeduje oko 1.000 dužnih metara stare arhivske građe (od 1309. do 1944. godine, točnije 185 arhivskih fondova i zbirki).

Koji je najvrjedniji dokument Istorijskog arhiva Kotor?

Snežana Pejović: U Istorijskom arhivu Kotor ima dosta značajnih dokumenata, bilo da je riječ o onim pojedinačnim bilo o cjelinama arhivske građe. Valorizacija spisa se vrši po nekoliko kriterija kao što su starost, jedinstvenost, autentičnost itd. Činjenica da je sva arhivska građa koja je pohranjena u zgradi Arhiva kulturno dobro Crne Gore, kako sam to već objasnila, govori o njezinoj cjelovitoj vrijednosti i značaju. Najstariji dokument je iz 1309. godine, a u pitanju je kupoprodajni ugovor koji je načinjen u sudsko-notarskoj kancelariji, originalni dokument s potpisom notara Petra Vitina. Ipak, treba izdvojiti spise notarske kancelarije u Kotoru koji su stvarani tijekom sedam stoljeća aktivnošću notara i kasnije javnih bilježnika. Već u ranoj srednjem stoljeću u gradovima na Jadranu radile su notarske kancelarije, ali su se spisi sačuvali samo u Kotoru.



Problemi s kojima se danas susrećete?

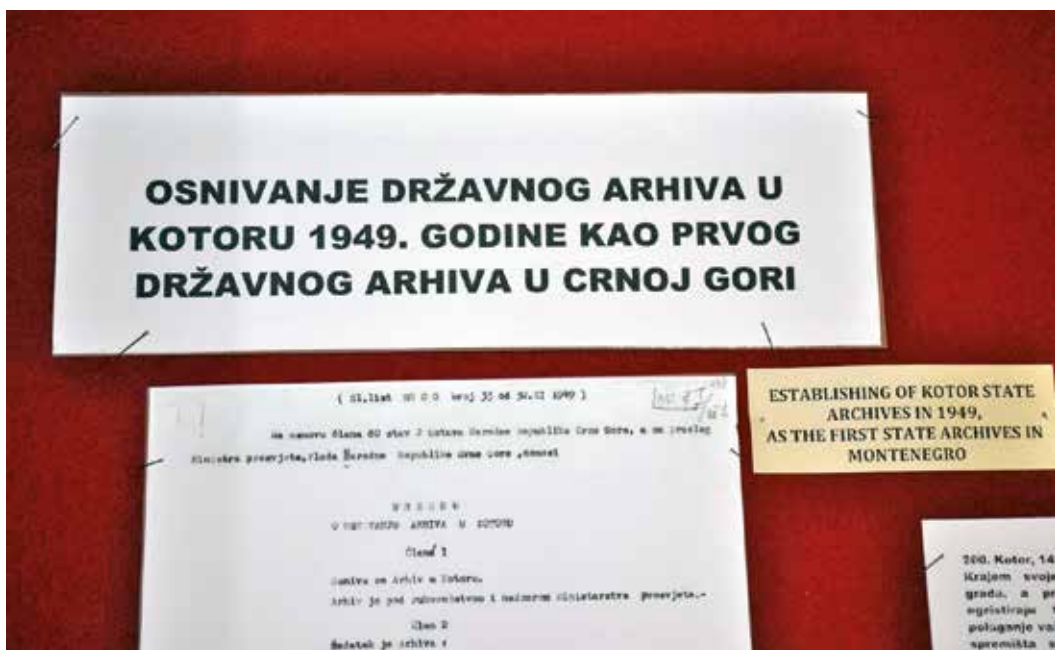
Snežana Pejović: Naime, problemi koji su nastali u obavljanju djelatnosti ovog arhiva koji posjeduje rukopisnu, najstariju, točnije historijsku arhivsku građu koja se priprema za znanstvena istraživanja, uvećali su se 1997. godine. Tada je na Državni arhiv Crne Gore s raznih strana izvršena jedna vrsta pritiska da se arhivska građa austro-ugarskog katastra preuzme iz Uprave za nekretnine i pod hitno smjesti po pripadnosti u četiri arhivska odsjeka, u Kotoru, Herceg Novom, Budvi i nešto malo u Baru. U ovoj primopredaji nisu poštovani arhivski zakonski propisi, već je iz Uprave za nekretnine nekoliko puta Državnom arhivu predana potpuno nesređena arhivska građa, koja je još bila u vrlo lošem fizičkom stanju. Da samo spomenemo u kojem stanju su vrijedne i značajne katastarske karte koje su geometri nosili po terenu... Treba također naglasiti da Austrougarski katastar posjeduju dvanaest država u Europi, među kojima je i Crna Gora, što govori o vrijednosti ove arhivske građe.

Dakle, prema zakonu arhivi ne smiju preuzimati nesređenu arhivsku građu. Međutim, mi smo je morali preuzeti bez obzira na sve nepogodnosti, među kojima treba spomenuti nedostatak prostora za propisani smještaj pa nedostatak arhivske opreme tako da smo je smjestili u improviziranom depou, u uredskom prostoru, što je nedopustivo. Uz to, mi nismo dobili dodatno osoblje koje bi se bavilo tom dodatnom arhivskom građom; sve je bila improvizacija i vrlo nepovoljno za nas arhiviste i uopće za osnovnu djelatnost Istorijskog arhiva Kotor.



Najveći problemi nastaju kada se dogodio bum s prodajom zemljišta. Tada smo sagledali da posao u Upravi za nekretnine s novim katastarskim premjerom nije izvršen po propisima, točnije sa sravnjivanjem starog i novog stanja. Tako su arhivisti u Istorijskom arhivu Kotor, umjesto da svojim znanjem i vještinama približe rukopisne arhivske izvore nauči i naučnim

istraživačima, postali servis građana. U takvim okolnostima na nas je krenula lavina korisnika koja još traje, korisnika koji nisu znanstveni istraživači, već traže podatke u dokazne svrhe iz Austrougarskoga katastarskog materijala i iz arhivske građe bokeljskih sudova. Mi koji smo specijalizirani za potpuno drugu vrstu posla i uz to nas ima iznimno mali broj zaposlenih u ovome



važnom i specifičnom arhivu, na žalost prisiljeni smo pružati usluge građanima, koji su pak u pravilu nezadovoljni jer su namjernim ili nenamjernim nesavjesnim radom u Upravi za nekretnine uglavnom pretrpjeli veliku štetu u novim katastarskim premjerima. Ne prestano moramo objašnjavati zašto su rupe u mapi, zašto nema pojedinih listova u katastarskim knjigama i sl. U našem arhivu se radi o katastarskim općinama Kotor i Tivat. Kao da smo servis Uprave za nekretnine i još svakog dana doživljavamo neugodnosti od tih građana. Kolege i znanstvenici iz Europe i drugih država koji često borave i posjećuju naš arhiv redovito su zaprepašteni da imamo toliki broj korisnika koji rukuju oštećenim i vrijednim originalima, što je jednostavno nedopustivo za arhivske standarde. I to da nemamo ni videonadzor u javnim prostorima Arhiva gdje se vrijedna arhivska građa daje na korištenje. Ali, na žalost, to je tako.

Ono što je u svemu najgore, ova vrsta stranki je pridonijela da Istorijски arhiv Kotor ne može osigurati međunarodno propisane standarde za nesmetani rad znanstvenika u našem arhivu, kako je to u ranijem razdoblju bilo omogućeno i kada su u Istorijском arhivu boravili ugledni znanstvenici iz svih krajeva Jugoslavije i iz inozemstva.

U ostalim državama, kako je to normalna procedura rukovanja vrijednim i jedinstvenim kulturnim naslijeđem, katastarske uprave su digitalizirale ovu arhivsku građu i, naravno, nisu radile nove katastarske premjere bez oslanjanja na one stare. Trebalo je ovu arhivsku građu digitalizirati u samoj upravi za nekretnine pa da te kopije budu kod njih i da oni ispravljaju ono što su zabrljali. Naravno, ovi vrijed-



ni originali, obrađeni i trajno arhivirani kod nas, trebali su služiti isključivo za znanstvena istraživanja.

Osnovni problem je organizacijski status Istorijskog arhiva Kotor?

Snežana Pejović: Arhivske institucije ne mogu se formirati na silu. One se formiraju u skladu s arhivskim materijalom o kojem se brinu. Tako je i formiran prije 69 godina „Državni arhiv u Kotoru“, kao tip regionalnog arhiva. Arhivski spisi se odnose na šire područje Boke kotorske, područja od Novog do Spiča, uza zaleđe. Stvarali su ga organi, institucije, pojedinci tijekom prisutnosti raznih država na ovom dijelu današnjega crnogorskog teritorija. Kotor je bio vjekovima glavni administrativni centar čitavoga tog područja pa se ta arhivska građa i nalazila na teritoriju kotorske općine.

Kada smo iznenada saznali 1992. godine da se sprema neka *ad hoc* reorganizacija na polju arhivske službe, pokušavali smo s više nivoa na prvome mjestu dokazati da arhiv

ne treba biti upravna organizacija, da on mora biti institucija kulture i da se na taj način brine o kulturnoj baštini, imajući na umu arhivsku građu i osnovnu djelatnost upravo Istorijskog arhiva Kotor. Imali smo čitav niz argumenata da pokažemo da to neće ići dobrim putem i da će doći do degradacije onoga što se godinama stvaralo, što se na kraju i dogodilo.

Bez lažnog ponosa trebamo znati da se ovdje nisu slučajno sačuvala arhivalije od početka 14. stoljeća do danas, i treba nam biti stalno na umu da se ovo arhivsko blago ne bi sačuvalo da nisu sve te razne države i njihove uprave imale dužan odnos prema ovoj vrsti kulturnog naslijeđa, da nisu shvaćale njegov značaj za pokoljenja, a postupale su zapravo kako to rade ozbiljne i organizirane države.

Moram podsjetiti da smo u toj borbi da očuvamo ovaj arhiv djelomično uspjeli na samome početku, kada je donesen novi arhivski zakon 1992. godine i to da Istorijски arhiv Kotor bude poseban sektor unutar Državnog arhiva Crne

Gore sa svoja dva postojeća odjeljenja. Međutim, 1999. godine, ponovno bez konzultacija struke i stručnjaka, Državni arhiv ukinuo je ovaj sektor i nasilno je odvojio dva odjeljenja jedinstvenoga Istorijskog arhiva Kotor. Sada se u Kotoru nalaze dva arhivska odsjeka Državnog arhiva koja zapravo imaju iste arhivske fondove, ali iz različitih epoha. Osim što su fizički odvojena, ova dva kotorska odsjeka nekadašnjega jedinstvenog arhiva organizacijski pripadaju odvojenim sektorima: Sektoru za arhivsku građu od posebnog značaja za državu Crnu Goru i Sektoru za prikupljanje i čuvanje arhivske građe u nastajanju. Napravljeno je nešto čime je narušen osnovni arhivistički princip o nedjeljivosti arhivskog fonda i to se nikada ne radi u arhivistici.

Mi, unatoč tome što imamo arhivsku građu koja je kulturno dobro Crne Gore, kršimo i druge propise koji se tiču pravilnog rukovanja s originalima arhivskih spisa. Kako je riječ o najosjetljivijem kulturnom naslijeđu, praksa je da se samo u iznimnim slučajevima izdaju originalni dokumenti na korištenje u arhivu. Na žalost, mi nemamo nikakve preduvjete da bismo tako postupali niti se na promjeni tog stanja nešto ozbiljno poduzima u Državnom arhivu.

Neprijemljeni odnos uprave Državnog arhiva ogleda se u raznim vidovima diskriminacije ovoga značajnog arhivskog naslijeđa. Da krenemo od najbanalnijeg primjera: na web portalu Državnog arhiva nema ni spomena da je Istorijski arhiv Kotor prvoosnovani arhiv u Crnoj Gori! Kada bacite pogled na aktivnosti arhivista, ništa od vrlo uspješnih pothvata arhivista iz Istorijskog arhiva Kotor nije spomenuto. Tu nema ni mjesta posjetima raznih delegacija Istorijskom ar-



hivu Kotor, uglednih diploma-ta iz raznih država, profesora i studenata iz raznih međunarodnih obrazovnih i kulturnih institucija, poznatih znanstvenika... Također, unatoč vrlo aktivnoj izdavačkoj djelatnosti Državnog arhiva, svi prijedlozi za projekte objavljivanja arhivskih izvora iz našeg arhiva godinama ne zanimaju upravu na Cetinju.

Trenutačno ne postoji dobra službena komunikacija Istorijskog arhiva Kotor s aktualnim direktorom Sašom Tomanovićem, koji nas proziva zašto nastupamo na pojedinim znanstvenim i stručnim skupovima. Umjesto da smo za takav dodatni trud i znanje nagrađeni i stimulirani, prijete nam se disciplinskim mjerama! Iako direktor nije arhivist, tražio je da osobno vrši kontrolu stručnih i znanstvenih radova koje trebamo prezentirati na skupovima! Prijedlog radova obično procjenjuje znanstveni i programski odbor određenog skupa, koji čine ugledni arhivisti sa znanstvenim zvanjima u arhivskoj struci.

Uz sve organizacijske nepovoljnosti i ograničenja da se arhivska struka u Crnoj Gori razvija, poseban problem predstavlja kadar i uopće nemogućnost da se on obrazuje i formira u Crnoj Gori. To je posebno drastično sa specifičnim kadrom koji je potreban za rad u Istorijskom arhivu Kotor.

Svojevrсна degradacija ovakvih ustanova je i praksa postavljanja rukovodećeg kadra iz redova političara, bez ikakvog poznavanja ove posebne djelatnosti. Takva praksa proizvela je aktualno stanje da već 26 godina u Državnom arhivu nisu prepoznali da ovdje imaju arhiv koji posjeduje arhivski materijal relevantan za državu Crnu Goru.

Što se tiče Istorijskog arhiva Kotor, bilo bi najbolje da se vrati status koji je Istorijski arhiv Kotor imao ranije, točnije da bude samostalna arhivska institucija u području kulturne baštine. Međutim, to ne može pokrenuti i ostvariti samo šestero zaposlenih arhivista. Bilo je svojedobno obećanja iz Općine Kotor, upravo zbog zapostavljanja ove insti-

tucije i značaja arhivske građe koju imamo, da će pokrenuti inicijativu da Istorijski arhiv Kotor dobije status kulturne institucije i da obavlja poslove iz svoje domene. Na žalost, do danas ništa nije urađeno.

Ministar kulture Bogdanović je upoznat s cijelom problematikom. Prilikom posjeta našem Arhivu početkom prošle godine istaknuo je da bi najbolje bilo da Istorijski arhiv Kotor bude samostalna institucija, ali da bi trebalo u tom slučaju mijenjati Zakon o državnoj upravi. Mi ne vidimo da je to nepremostiv problem, posebno što EU zahtijeva da se državna uprava u Crnoj Gori reorganizira. Možda bi se nešto pokrenulo ako bi se naši poslanici u Skupštini Crne Gore založili za tu promjenu i tako bismo dobili pravo rješenje za Istorijski arhiv Kotor i krenuli napokon u njegov oporavak i razvoj.

Unatoč svim problemima, sa svojim timom sudjelujete na međunarodnim skupovima i znanstveno-istraživačkim radom pridonosite općoj europskoj kulturnoj baštini?

Snežana Pejović: Od kada smo centralizirani, stalno imamo problem da obavljamo važnu dužnost arhivista, a to je da valoriziramo arhivsku građu koju posjedujemo njezinom prezentacijom kako na domaćem, tako i na međunarodnom planu, ali i istodobno da predstavimo i arhivsku djelatnost Crne Gore. Trenutačno imamo veliki problem s aktualnim direktorom zbog poziva koji se upućuju arhivistima iz Istorijskog arhiva Kotor da nastupamo na međunarodnim simpozijima. Upravo zbog vrijednosti i značaja arhivske građe koju imamo u Istorijskom arhivu Kotor, zapravo zbog njezina značaja u međunarodnim razmjerima, dobivamo pozive



Kolektiv Istorijskog arhiva Kotor

za sudjelovanje na stručnim i znanstvenim skupovima i da budemo uključeni u međunarodne projekte. Naravno, tu ne treba zaboraviti vrlo uspješnu aktivnost kotorskih arhivista na međunarodnom znanstvenom i stručnom planu od samog osnivanja ovog arhiva. Drugi odsjeci uglavnom nemaju takve pozive niti, na žalost, na nivou Crne Gore postoji neki veći broj stručnjaka arhivista koji svojim znanjem mogu biti ravnopravni i kvalitetni promotori arhivske struke.

S obzirom na to da znam dobro koja je važna dužnost ovog arhiva za znanost, kulturu, za razvoj društva u cjelini, unatoč svemu, od zaposlenih tražim i inzistiram da radimo ono što je Istorijski arhiv od uvijek radio, a to je publiciranje arhivskih izvora i približavanje arhivske građe javnosti na razne načine. To znači da trebamo kontinuirano izlaziti iz Arhiva i na stručan i kvalitetan način prezentirati arhivske izvore i ukupan rad koji je javnosti nepoznat. To je prilika da se popularizira arhivska djelatnost i da se ljudi usmjere u korištenje primarnih izvora jer je tu u biti istina.

Kako koristite sredstva koja ostvarujete od korisnika vaših usluga?

Snežana Pejović: Kada korisnici koriste arhivsku građu, te usluge naplaćuju se prema Vladinoj uredbi. Na godišnjem nivou ti prihodi koji se ostvare napornim radom šačice arhivista iznose negdje oko 20.000 eura. Na žalost, Arhiv od toga nema ništa. Sva ta sredstva idu u Državni trezor na stavku Državnog arhiva. Tako oskudijevamo u potrošnome materijalu, zgrada Arhiva je u potpunosti zapuštena i već oronula, problemi s prodorom vlage su godinama prisutni, ne dobivamo prema našim potrebama ni arhivsku opremu, posebno te arhivske kutije od nekiselog kartona u koje su drugi odsjeci u Crnoj Gori već odavno smjestili arhivsku građu manjeg značaja i vrijednosti. Sve u svemu, umjesto da se najviše ulaže u one arhivske odsjeke koji posjeduju najvrjedniji arhivski materijal, u Državnom arhivu je takva arhivska građa gotovo ugrožena.

Prčanjski barkarjol

Lijepa barka je isto kao kad vidite lijepu, šesnu ženu...

Razgovor vodio:
Miroslav Marušić

Divan je septembarski dan. Miruje Prčanj i njegove stare kamene kuće, punta, tiradur. S mora stiže ribar. Dočekuju ga mačke, turisti i mještani koji radoznalo gledaju, zapitkuju. Svuda naokolo osjeća se miris drveta. Alat je na sve strane, drvena barka na sred ponte, a oko nje „plešu“ dva meštra: jedan mlađi Vito Vujović, inače inženjer brodogradnje i stariji Zoran Nikolić koji godinama promoviraju očuvanje tradicije drvenih barki. Slika koja se danas rijetko viđa u Boki kotorskoj.

U pauzi između dvije zašarfljene vide pomalo ulazimo u razgovor. Vito konstatuje kako situacija sa drvenim barkama nije baš optimistična i ne



možemo se pohvaliti velikim i obimnim radovima. Ipak, kaže kako želi vjerovati da ima pomaka na bolje... ali nekako stidljivo, pomalo...

Posmatram već duže kako radite. Prosto izvire ljubav iz vaše rabote...

Vitomir Vujović: Znae, inženjer sam brodogradnje. Milimetar je kod nas veliki i ja volim da je sve precizno, tač-

no, što bi rekli Bokelji, šesno. To vam je isto kao kada vidite lijepu ženu... okrenete se za njom. A kada vidite lijepu barku, vezanu ili na moru, onda kažete kako je lijepa, šesna. Mora se uložiti dosta truda i vremena da bi sve izgledalo kako treba. Može se sve napraviti i brže, ovako i onako, ali ja volim da to bude pomalo, što bi rekli, s anđelima.



Postoji li problem sa nabavkom drveta za reparaciju ili gradnju barki?

Vitomir Vujović: Problema sa drvom nema, ali je problem što niko više ne pravi namjensku građu za drvenu brodogradnju. Građa je više namijenjena stolarima i onda kada režete imate dosta otpa-

da, ili ne možete naći ono što vam treba. Standardne mjere na koje se građa reže nisu pogodne za brodogradnju. To su ponti od pet centimetara, daske od dva i po centimetra. Ako radite od toga rebra 3-4 cm, treba dosta špljanjavati. Tako je i sa madijerima; to je veći problem nego naći drvo.

Kao mladi čovjek i stručnjak koji projektuje brodove, ima li, po vašem mišljenju, perspektive za drvene barke?

Vitomir Vujović: Ja imam svoje viđenje sa kojim se pojedini ne slažu, jer kako kažu, ja forsiram neke nove tehnologije. Za nas jesu nove, ali svijet ih koristi već pedeset, šezdeset i više godina. Na primjer, epoks je patentiran još 1920. godine, ali je zbog skupoće počeo tek kasnije da se koristi. Mislim da se jako dobro mogu spojiti tradicija i nove tehnologije. Neki su protiv jer smatraju da to onda nije tradicionalna barka, ali ja za to imam odgovor. Ako smo nekada katranisali, pegulavali barke, zašto smo prešli na uljanu pituru. Znači, već smo napravili jedan iskorak. I zato smatram da je vrijeme da napravimo još jedan, da se pređe na epoksid smole, poliuretanske lakove. Na taj način se unaprjeđuje i olakšava održavanje drvenih barki. Danas imate proizvođače koji prave jako kvalitetne boje za drvena plovila, nakon čije upotrebe ne morate svake godine pituravati barku. Ali naš čovjek je naučio na nešto ustaljeno, te teško pravi otklon, što je jako primitivno.

Dolazimo do pitanja: da li svake godine izvaditi barku pa je pituravati po deset dana i potrošiti 100-200 eura za boju, pa tako svake godine. Ili jednom uraditi barku i potrošiti 500-600 eura, pa si miran narednih pet, šest godina. Matematika za trošak je skoro ista, ali nije ista u onom radnom dijelu. Deset dana barka vani u pet, šest godina, to vam je dva mjeseca.





Čini se da, bez obzira na sve poteškoće, ljudi u Boki kotorskoj pokušavaju očuvati svoje drvene barke koje su naslijedili ili kupili?

Vitomir Vujović: U zadnje vrijeme se nešto pokrenulo. Ima dosta drvenih barki koje ljudi sređuju, održavaju, pokušavaju očuvati. Nekada je barka bila radna, a ja kažem, danas je barka paradna. Nekada je barka čovjeku značila izvor života, egzistenciju, bila je kao član porodice. Nekada se nije imalo što pojesti, ali se morala kupiti pitura i koper, konopi. Danas je drugačije vrijeme, ali se ipak vraćamo tradiciji drvenih barki. Ima dosta primjera restauracije, rekonstrukcije i izrade novih. Idemo pomalo naprijed...

Skoro cijelo ljeto, svako popodne, Vito i Zoran pomalo rade na restauraciji stare Zoranove barke, koji je razgovor započeo anegdottom o tome kako je neki čovjek pitao starog barkarijola: „A, šjor, koliko dugo može trajati jedna drvena barka?“ A ovaj mu je odgovorio: „Dok u šumi ima drveta“.

Zoran Nikolić: Moja barka je stara pedeset godina. Napravljena je u Bijeloj, u jednoj privatnoj radionici. Barku sam

naslijedio od svojih roditelja i nastavio da je održavam.

Moram priznati da se u posljednje vrijeme jako lijepo družim sa Vitom Vujevićem. Nekako smo se našli, prema zajedničkim interesovanjima. Ponudio se da mi pomogne da ovu moju barku vratimo opet u život, u jedno dobro stanje. Sad mi se čini da nikada nije bila ljepša, da će ovo biti njeno najbolje izdanje poslije brojnih restauracija.

Radovi su pri kraju, svakodnevno radimo po nekoliko sati. U pitanju je pasara. Inače, volim jedrenje, pa sam je unazad nekoliko godina ojedrio i išao na takmičenja. Tako sam i na Fašinada kupu, osvojio treće mjesto. Sada će biti ojedrena latinskim jedrom. Biće to prava ljepotica!

Nisam baš zadovoljan koliko ima drvenih barki u Boki, a i mali broj ih je ojedren. Ja sam u tom klubu.

Primijetio sam danas dok ste radili da malo zaiskri između Vas i Vita, što je sasvim normalno i prirodno?

Zoran Nikolić: To je normalno! Vito je jako precizan za razliku od mene, a nemam ni toliku vještinu kao on. Kada nešto žbaljam, on ispravlja i napravi kako treba. Ali ako okratim, onda je tek bruka. Još ćemo mi dugo zajedno raditi, kaže kroz smijeh Zoran.

(Zbog autentičnosti, tekst nije lektoriran)



120 GODINA OD ROĐENJA DONATORA ANTE TOPIĆA MIMARE
I 31 GODINA DJELOVANJA MUZEJA

Filantropija velikog kolekcionara

Javna ustanova “Zbirka umjetnina Ante i Wiltrude Topić Mimara” - Muzej Mimara osnovana je 1980. godine, a za javnost je otvorena 17. srpnja 1987. na Rooseveltovu trgu 5, u Zagrebu



Ante Topić Mimara

Piše:
Naida Šehović/Matica

Glasovita rečenica Ante Topića Mimare - Otvaranjem Muzeja moje će srce biti ispunjeno neizmjernom radošću zbog ostvarenja mogega životnog cilja i ispunjenja duga prema domovini i hrvatskome narodu - najbolje sažima domoljubne pobude koje su ga navele da svoju privatnu zbirku umjetnina daruje hrvatskome narodu. Na toj njegovoj gesti temelji se današnji Muzej Mimara. Javna ustanova „Zbirka umjetnina Ante i Wiltrude Topić Mimara“ - Muzej Mimara osnovana je 1980. godine, a za javnost

je otvorena 17. srpnja 1987. na Rooseveltovu trgu br. 5 u Zagrebu. Prošle je godine izložbom „Ante Topić Mimara - Donatorstvo kao sudbina“ obilježena 30. obljetnica rada Muzeja, a ove obilježava 120 godina od rođenja velikoga kolekcionara.

1948. DONACIJA STROSSMAYEROVOJ GALERIJI

U povodu obilježavanja ovih dviju velikih obljetnica Ljerka Galic, rukovoditeljica Odsjeka iseljeničke baštine HMI-ja, razgovarala je s mr. sc. Ladom Ratković Bukovčan, ravnate-

ljicom Muzeja Mimara. Govoreći o velikom donatoru Anti Topiću Mimari ravnateljica Muzeja istaknula je upravo tu gestu njegova darivanja, što potvrđuje s jedne strane izložba „Ante Topić Mimara - Donatorstvo kao sudbina“, a s druge izložba „Odabrana djela iz donacije Ante Topića Mimare Strossmayerovoj galeriji starih majstora“. Ravnateljica Muzeja Mimara Lada Ratković Bukovčan podsjetila je kako je Ante Topić Mimara svoju donaciju podario Hrvatskoj i njezinu narodu još 1948. darovavši Strossmayerovoj galeriji starih majstora u Zagrebu zbirku od 84 djela. „Apsolutno ostvarenje vizije i životnog

cilja donatora A. T. Mimara jest otvorenje Muzeja - Zbirke umjetnina Ante i Wiltrud Topić Mimara“, rekla je ravnateljica Muzeja dodavši kako je Muzej utemeljen na osnovi ugovora o darovanju iz 1973., a dodatkom donaciji iz 1986. Mimara je proširio zbirku s još tisuću djela tako da ona ukupno ima 3.750 djela. „Obljetnice su“, istaknula je, „uvijek povod da obnovimo sjećanja na djelo i životni put značajnih ličnosti.“

A. T. Mimara imao je veliku ulogu u odgoju mladih generacija, težio je ka prezentaciji sjajnih umjetničkih djela, a najviše od svega bio je kolekcionar, slikar, restaurator, ljubitelj i poznavatelj umjetnosti, veliki donator i dobrotvor hrvatskoga naroda. Živeći izvan domovine kao iseljenik, Ante

Topić Mimara nosio je Hrvatsku trajno u srcu, sa stalnom mislju o povratku i o budućoj darovnici. Rodio se 7. travnja 1898. g. u seocetu Korušce, u općini Lečevica u Dalmatinskoj zagori, a umro je u Zagrebu 30. siječnja 1987. godine ne dočekavši otvorenje Muzeja.

Ravnateljica Muzeja izjavila je kako je njegovu misiju nastavila donatorova supruga, prof. dr. Wiltrud Topić-Mersmann, ugledna profesorica povijesti umjetnosti na Sveučilištu u Salzburgu koja je 17. srpnja 1987. otvorila Muzej za javnost, „predajući ga tisućama posjetitelja i budućim naraštajima kao mjesto susreta i divljenja uzvišenim trenutcima ljudskog stvaralaštva“.

SMJEŠTAJ ZBIRKE NA ROOSEVELTOV TRG

Ravnateljica se prisjetila dana kada je bila kustosica Muzeja za vrijeme ravnatelja Ante Sorića i kada je u Zagrebu osamdesetih godina stvorena tzv. paradigma marketinga u kulturi. Tada je nastao zagrebački Muzejsko-galerijski centar, odnosno Muzej Mimara (MM). Mimarina zbirka u to se vrijeme našla na popisu tridesetak najposjećenijih muzejskih centara u svijetu. Prvobitno se planiralo trajno smjestiti Mimarinu zbirku u bivši isusovački samostan na Jezuitskome trgu, no nakon arhitektonske preinake ta je zgrada - ispočetka imenovana



Prije otvorenja 1987.



Na otvorenju 1987. godine

kao Muzejski prostor, a danas poznata kao Galerija Klovičevi dvori - dobila galerijsku namjenu. Polovicom osamdesetih donesena je odluka da se zbirka trajno smjesti u središnjem dijelu gimnazijskoga kompleksa na Rooseveltovu trgu 5 u Zagrebu i da se taj prostor adaptira za muzejske potrebe. Tako je muzej smješten u preuređeni dio tzv. Školskog foruma, koji je na poticaj Ise Kršnjavog, predstojnika Odjela za bogoštovlje i nastavu Zemaljske vlade, bio izgrađen 1895. prema projektu njemačkih arhitekata Ludwiga i Hülssnera.

PUNINA I RAZNORODNOST FUNDUSA

Bogat fundus ovog muzeja čini nekoć privatna zbirka umjetnina kolekcionara Ante Topića Mimara koju je on darovao u trajno vlasništvo hrvatskome narodu pod uvjetom da se uredi prostor za njezino

stalno izlaganje sa željom da taj muzej postane kulturno-edukativno središte. Radeći na katalogu „30 godina djelovanja - 30 godina s vama“ ravnateljica Muzeja potvrđuje kako je Muzej ispunio temeljnu donatorovu viziju. „Ante

Topić Mimara držao je kako će prepoznatljivost i jasno pozicioniranje muzejskog fundusa na karti svjetske kulturne baštine omogućiti stručno-strukovnim krugovima, ali i najširim zainteresiranim skupinama svih dobi i zanimanja, istinsku percepciju značenja baštine. Posebice je naglašavao i isticao želju da svojom puninom i raznorodnošću fundusa Muzej privuče i oplemeni brojne nove generacije mladih ljudi, učenika i studenata, dajući im poticaj za upoznavanje i povezivanje sa slojevitim segmentima umjetnosti i kulture življenja tijekom stoljeća, omogućujući im susret s brojnim djelima svjetske kulturne baštine. Fundusom i sveobuhvatnim djelovanjem Muzej je jasno pozicioniran kao jedno od najznačajnijih znanstveno-edukativnih središta Hrvatske te je ujedno nezaobilazna točka kakvoće u uklapanju Zagreba i Hrvatske u gustu mrežu kulturnih svjetskih središta. Time je dobio ulogu živoga poticajnog žarišta čija se postignuća odražavaju na cjelokupni život grada i osna-



Wiltrud Topić na otvorenju 1987.

žuju percepciju europskog i svjetskog značenja Hrvatske. Studije, katalogi, popratne izložbe, predavanja na kojima su detaljno obrađena i predstavljena pojedina djela i segmenti muzejskih zbirki, ali i važne međunarodne izložbe, izložbe uglednih suvremenih

hrvatskih umjetnika, promocije monografija, suradnja s drugim muzejima i ustanovama u Hrvatskoj i svijetu – svi ti događaji obilježavaju djelatnost Muzeja Mimara, koja se gotovo podudara i sa 120. obljetnicom rođenja donatora Ante Topića Mimare.“

SURADNJA MUZEJA S HMI-jem

Muzej Mimara danas je vrlo živo mjesto hrvatske kulture na kojem se održavaju mnogobrojne međunarodne izložbe, izložbe suvremenih umjetnika, predavanja, koncerti, promocije knjiga, ali istodobno to je i institucija koja surađuje s mnogobrojnim drugim muzejima i ustanovama u Hrvatskoj i svijetu. Ravnateljica Muzeja tako ističe i izvrsnu suradnju s Hrvatskom maticom iseljenika, koja traje već dugi niz godina. Prisjetimo se, 2005. godine u Muzeju je u suradnji s HMI-jem postavljena multimedijalna izložba „Izbliza Hrvati u Australiji“, 2008. multimedijaska izložba „Ivan Vučetić“, u povodu 150. godišnjice njegova rođenja, 2018. retrospektivna izložba sitne keramike hrvatskoga iseljeničkog kipara Adama Dworskog u povodu 100. godišnjice njegova rođenja te vjerujemo kako će se održati još takvih jednako uspješnih zajedničkih projekata.

Citirajući Vesnu Kusin, predsjednicu Muzejskog vijeća MM i uglednu povjesničarku umjetnosti, ravnateljica Muzeja Lada Ratković Bukovčan rekla je kako je zahvaljujući Mimari Zagreb dobio izniman muzejski prostor koji je postao središte umjetničkog stvaralaštva u Jugoslaviji. „Mimarinim potezima, njegovim donacijama kao da je udahnuto novo zanimanje za kulturnu povijest i umjetničko djelovanje.“

Na kraju razgovora ravnateljica Muzeja poručila je kako prije svega treba iskazati poštovanje i zahvalnost donatoru Anti Topiću Mimari te kako trebamo nastaviti slijediti i promicati puninu njegove vizije i nastojati održati tu razinu standarda.



Ravnateljica Muzeja Mimara Lada Ratković Bukovčan i Ljerka Galic iz HMI-ja

Održana izborna skupština u zagrebačkoj bratovštini Bokeljska mornarica 809

U Zagrebu je 10. siječnja, u prostorijama Hrvatskog društva lobista, održana Izborna skupština Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809 Zagreb. Provedeni su izbori za Veliko vijeće, Nadzorni odbor i predsjednika. S obzirom na to da je za sve dužnosti bilo više kandidata od broja koji se bira, glasovanje je bilo tajno. Izabrano je 11 članova Velikoga vijeća, tri Nadzornog odbora, dok je za predsjednika ponovno izabran Ivo Škanata, koji je dobio više glasova od protukandidata Krešimira Đuranovića.

U obraćanju članovima nakon izbora Škanata je, navodeći prioritete nove uprave, posebno istaknuo da će u središtu njezine aktivnosti biti nastojanje da dođe do međusobnog približavanja između zagrebačke bratovštine i Bokeljske mornarice u Kotoru.

Radio Dux



Jokić potpredsjednik međunarodne grupe za upravljanje UNESCO-vo transnacionalnom lokacijom „Venecijanski odbrambeni sistem 16. i 17. vijeka“

Predsjednik Općine Kotor Vladimir Jokić i generalna tajnica nacionalne komisije za UNESCO Milica Nikolić sudjelovali su u talijanskom gradu Palmanovi na konstitucijskom sastanku gdje je osnovana Međunarodna koordinacijska grupa, zadužena za upravljanje UNESCO-vo transnacionalnom lokacijom „Venecijanski odbrambeni sistem 16. i 17. vijeka“, na osnovi Memoranduma o razumijevanju koji su potpisale vlade Italije, Hrvatske i Crne Gore 1. prosinca 2015. godine.

Gradonačelnik Palmanove Francesco Martines izabran je na mjesto predsjednika ovog tijela, dok su za potpredsjednike izabrani Goran Pauk, župan Šibensko-kninske županije i Vladimir Jokić, predsjednik Općine Kotor.



Grupa će svoj rad obavljati u suradnji s vladama zemalja sudionica i zajedničkim tajništvom sa sjedištem u Bergamu, a aktivnosti će biti usmjerene na planiranje budućih zajedničkih aktivnosti u sklopu plana menadžmenta.

Na sastanku u Palmanovi bili su prisutni predstavnici Ministarstva kulture Italije, Hrvatske i Crne Gore te predstavnici šest gradova: Bergamo, Peschiera del Garde, Palmanove, Zadra, Šibenika i Kotora.

Boka News

Predstavljena knjiga Zlatka Dalića "Rusija naših snova"

Izbornik hrvatske nogometne reprezentacije Zlatko Dalić predstavio je u srijedu 12. prosinca, u prepunoj dvorani zagrebačkog kina Europa, svoju knjigu "Rusija naših snova" u kojoj otkriva pozadinu veličanstvenog pohoda kroz Rusiju i na intrigantan način opisuje put hrvatske reprezentacije do srebra na Svjetskom prvenstvu.



izborio čudesno svjetsko srebro", rekao je Antolić.

Bivši izbornik "Vatrenih" i osvajač bronce na SP-u 1998. Miroslav Blažević kazao je da su igrači i izbornik svakako najzaslužniji za povijesni uspjeh Hrvatske ali da se nepravедno zanemaruje uloga predsjednika HNS-a Davora Šukera u ovom uspjehu.

"Šuker je imao instinkt najboljeg strijelca SP u Francuskoj kada je kormilo hrvatske nogo-

"Ponosan sam na ovu knjigu koja je poklon našim navijačima, ne samo u Hrvatskoj i BiH, nego i onima širom svijeta jer je u njoj dokaz da se zajedništvom i poniznošću mogu napraviti velike stvari", kazao je Dalić i zahvalio igračima koji su najzaslužniji za povijesni uspjeh Hrvatske na SP u Rusiji te naglasio kako mu je bila čast biti izbornikom takvim igračima.

"Dalićeva knjiga namijenjena je hrvatskome čovjeku koji je od 16. lipnja do 15. srpnja 2018. uživao kao nikada. Knjiga o događaju koji je na nogama držao cijelu Hrvatsku je odlična jer ona iz dubine izbornikova srca iskreno opisuje brojne ključne događaje i otkriva mnoge tajne pa i o tome je li njemu netko nešto nametao ili pokušavao nametnuti", kazao je na predstavljanju knjige poznati sportski novinar Anton Samovojska.

Po riječima dugogodišnjeg novinara Sportskih novosti Dražena Antolića koji je na temelju kazivanja Zlatka Dalića uobličio knjigu, nije bilo teško napisati knjigu.

"Knjiga ima sedam poglavlja i bilo ju je lako pisati jer je Dalić iskreno iznosio kako je pripremao ekipu, donosio odluke i vodio Hrvatsku do povijesnog pothvata. U samo devet mjeseci Dalić je izbio doigravanje za SP u Rusiji, prošao doigravanje s Grčkom, da bi u ludom ruskom ljetu s Hrvatskom

metne reprezentacije dao u ruke Zlatku Daliću, a time je i on postao najuspješniji predsjednik HNS-a u povijesti".

"Nadam se da će knjiga 'Rusija naših snova' pomoći da srebro sa Svjetskog prvenstva za nas živi vječno i to je glavni razlog zbog kojeg sam pristao izdati knjigu za koju sam tražio da u podnaslovu stoji 'Kako smo Hrvatsku učinili najsretnijom zemljom na svijetu'", rekao je Dalić koji će svu zaradu od knjige, koja je objavljena u izdanju Sportskih novosti darovati u humanitarne svrhe, odnosno zakladi Vatreno srce za pomoć potrebitoj djeci.

Glavni urednik Sportskih novosti Mario Zorko najavio je da će knjiga uskoro izići na engleskom i arapskom jeziku dok je predsjednik uprave Podravke Marin Pucar najavio da će njegova kompanija u cijelosti sponzorirati knjigu na ruskom kao zahvala ruskom narodu za gostoprimstvo koje su ovog ljeta iskazali našim igračima i navijačima te zahvalu za 50. godina vjernosti proizvodima Podravke na velikom ruskom tržištu.

Predstavljanju knjige nazočila je i predsjednica RH Kolinda Grabar Kitarović, ministri Zdravko Marić i Goran Marić, te brojni uglednici iz gospodarstva i sporta posebno nogometa.

Hina

Božićni koncert GPD Tivat oduševio mnogobrojnu publiku



Višeminutni pljesak i ovacije publike u prepunoj velikoj dvorani auditorijuma nekadašnjeg Doma Vojske - sada upravne zgrade Porto Montenegro u Tivtu, ispratili su 22. prosinca ansambl Glazbeno-prosvjetnog društva Tivat, koji je sugrađanima priredio tradicionalni Božićni i novogodišnji koncert.

Najveća dvorana u Tivtu koja može primiti više od 600 ljudi bila je ovaj put premala za mnoge koji su došli uživati u još jednom koncertu za pamćenje Gradske glazbe. Ansambl od 40 muzičara, pod dirigentskom palicom kapelnice, profesorice Neville Klakor, sjajno je odsvirao maštovit i raznovrstan repertoar marševa, polki, djela klasične, ali i filmske i zabavne muzike, aranžmansi prilagođenih za orkestar limene glazbe. Sjajna akustika u dvorani Doma Vojske (na žalost, vrlo malo korištenoj od kada je taj izvrsni multifunkcionalni objekt kulture 2007. prodan Porto Montenegro), dodatno je pridonijela da nastup Glazbeno-prosvjetnog društva bude još efektiniji i upečatljiviji.



Koncert je počeo maršem „Tivat“, bokeljskog autora Antuna Kopitovića, a nastavljen je jednim od najljepših vojnih marševa uopće – „Unter der Doppel Adler“, Johanna Straussa mlađeg. Inače je to službena koračnica artiljerijskih jedinica austrougarske vojske. Uslijedili su marševi „Rainer“ Hansa Šmita i „Stars and Stripes Forever“ Džona Pola Souze, zatim španjolska fantazija „Granada“ Augustina Lare i „Španjolski ciganski ples“ Paskala Markuina.

Poslije upečatljivog nastupa gošći večeri – ženske klape „Bellezza“ iz Tivta, Gradska glazba nastavila je u sjajnom ritmu pa je publika mogla čuti kako u izvođenju limenoga orkestra zvuče neka od najpoznatijih djela filmske muzike, poput naslovnih tema iz „Mosta na rijeci Kwai“, „Ratova zvijezda“ ili „Indiana Jonesa“. Uslijedila je muzika iz filma „Gabriel's oboe“ Enia Morikonea sa sjajnom solistkinjom na oboi Irinom Klakor te polka „Zaljubljeni trubač“ Antona Pavliša sa solistom Savom Čelanovićem na trubi. Nakon kompozicije Matka Jelavića „Ti, samo ti“ te popularnih primorskih i dalmatinskih melodija, koncert je završen u maniri kojom to radi i Bečka filharmonija na svojim tradicionalnim novogodišnjim koncertima – poznatim „Radetzky Marschom“, najpoznatijom koračnicom Johana Straussa starijeg.

Boka News

Obilježena 101. godišnjica pobune mornara u Boki

U organizaciji hercegovačke podružnice Bokeljske mornarice 2. veljače u Đenovičima je, polaganjem vijenaca, obilježena 101 godina od kada je počela pobuna mornara u Boki.



Ministrica Pejčinović Burić s predstavnicima hrvatske zajednice

Potpredsjednica Vlade i ministrica vanjskih i europskih poslova Marija Pejčinović Burić sudjelovala je 17. i 18. prosinca 2018. godine u Podgorici na ministarskom sastanku Američko-jadranske povelje (A5), inicijative za euroatlantsku suradnju u Jugoistočnoj Europi. Tijekom boravka u Podgorici, ministrica se tom prilikom susrela i s predstavnicima hrvatske zajednice u Crnoj Gori: ministricom u Vladi Crne Gore Marijom Vučinović, poslanikom u Skupštini Crne Gore Adrijanom Vuksanovićem, predsjednikom Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimirom Dekovićem, kao i predsjednicom NVO-a Zajednica Hrvata i prijatelja Crne Gore Svjetlanom Zeković. Predstavnicima hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori približili su ministrici Pejčinović Burić probleme s kojima se susreću te je istaknuta potreba da komunikacija s Republikom Hrvatskom i dalje bude na zavidnoj razini. Razmijenjena su mišljenja te je istaknuta potpora hrvatskoj zajednici na radu i trudu za što bolji položaj Hrvata kao manjine u Crnoj Gori. Hrvatska daje punu potporu Crnoj Gori u procesu ulaska u EU, čija je članica pak od 2013., te je komunikacija s



predstavnicima hrvatske nacionalne manjine od iznimne važnosti.

Na sastanku je istaknuta važnost prisutnosti Hrvata u političkom i javnom životu, kao i značaj očuvanja hrvatskoga identiteta u Crnoj Gori. Ministrica Pejčinović Burić naglasila je kako je potpora Hrvatima izvan RH važan prioritet Vlade Republike Hrvatske koja će nastaviti pružati potporu Hrvatima izvan RH.

Sastanku je nazočio i veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori Veselko Grubišić.

Radio Dux

Nakon okupljanja pokraj Mjesne zajednice Đenovići, predstavnici Bokeljske mornarice zajedno s prošlogodišnjim Malim admiralom Lukom Kovačevićem te predstavnici Općine Herceg Novi, položili su vijence u more i na kuću Vrankovića gdje je pobuna počela 1. veljače 1918. godine.

Pobuna mornara počela je 1. veljače 1918. godine, točno u podne, na brodovima „Sankt Georg” i „Gea”, kada je oko 6.000 mornara austrougarske ratne flote pobunom preuzelo zapovjedništvo u svoje ruke i istaknulo crvene zastave na oko 40 brodova u zaljevu Boke kotorske, upravo ispred Đenovića, gdje je bio stacioniran najveći broj brodova. Pobunjeni mornari ustali su protiv osvajačkog rata, koji su vodile Njemačka i Austro-Ugarska protiv Slavena, buneći se protiv uvjeta života na ratnim brodovima, ohrabreni velikom Oktobarskom revolucijom.

Posadu su činili pomorci različitih nacionalnosti. Ubrzo su u Boku upućeni mnogobojni brodovi, razarači i torpiljarke kako bi spriječili pobunu pa je pobunjenim mornarima postavljen ultimatum o predaji 3. veljače. Istog dana uhićeno je 500 pobunjenih mornara. U zatvoru je umrlo 10-ak mornara, tijekom pobune poginulo ih je dvoje, a ostali su osuđeni na dugogodišnje zatvorske kazne.



Četvorica mornara, i to troje Hrvata – Mate Brničević iz Krila Jesenica pokraj Omiša, Antun Grabar iz Poreča, Jerko Šišgorić iz Žirja pokraj Šibenika i Čeh František Raš, koji su vodili pobunu, osuđeni su na smrtnu kaznu te su strijeljani 11. veljače 1918. u Škaljarima, Kotor.

Radio Herceg Novi/Boka News

Održan božićni koncert HKD-a „Tomislav“



Hrvatsko kulturno društvo „Tomislav“ održalo je 22. prosinca Božićni koncert u crkvi sv. Duha u Kotoru, a nekoliko dana kasnije, 26. prosinca, koncert je ponovljen u crkvi sv. Ane u Đurićima. Na koncertima su nastupile dječje klape „Galiotice“ i „Kotorski gardelini“, kao i klapa „Sastanak“. Zadovoljstvo je bilo slušati sopranistice Bojanu Pejanović, Milicu Milanović i Nadu Baldić, uz klavirsku pratnju prof. Dejana Krivokapića.

Na repertoaru su se našle uvijek drage hrvatske božićne pjesme, kao i španjolske, njemačke i talijanske pjesme. Koncert su podržali Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Crnoj Gori, Turistička organizacija Kotor i CEKUM.

Radio Dux



Moraš i dalje sanjati da bi živio...

U koncertnoj dvorani Muzičke škole Tivat 21. prosinca održana je glazbeno-poetska večer „Pjesmom kamena i mora Maji Perfiljevoj na dar“ u čast pjesnikinje Maje Perfiljeve. Na početku večeri nazočne je pozdravila moderatorica večeri Dijana Milošević, koja je izrazila zadovoljstvo što je sama ideja za realizaciju ove večeri urodila plodom.

Konzul gerant u Generalnom konzulatu u Kotoru Marijan Klasić u ime Veleposlanstva RH pozdravio je nazočne te izrazio zahvalnost svima koji su pridonijeli da početna ideja postane stvarnost.

Poznata hrvatska jazz diva Zdenka Kovačićek, od čije je inicijative i krenula sama ideja za ovu večer, osvrnula se na veliko prijateljstvo s Majom Perfiljevom, kao i na stihove pjesama koji su, zahvaljujući Maji, postali besmrtni. Veliki udio u realiziranju dao je i mons. Srećko Majić, peraški župnik i ravnatelj Novinsko-izdavačkoga poduzeća „Gospa od Škrpjela“, tiskavši prateće publikacije programa.

Zdenka Kovačićek osvrnula se i na mnogobrojne talente Maje Perfiljeve te obećala da će s Majom sljedeći put posjetiti Tivat. Imali smo prigodu pogledati i kratki emotivni videozapis u kojem se publici obratila Maja Perfiljeva, poručivši da je veliki borac i da se nada da će uskoro posjetiti Tivat.

U programu su sudjelovali: Zdenka Kovačićek uz klavirsku pratnju prof. Ilije Miloševića, Nada Baldić, Puhački orkestar Muzičke škole Tivat, klapa Bellezza, Mandolinski orkestar Hrvatskoga građanskog društva „Tripo Tomas“, glazbeni sastav „Poly & Lungomare“, a o pjesništvu Maje Perfiljeve, uz odabrane stihove, govorila je Maja Grgurović i članovi kazališne sekcije Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore.





Maja Grgurović istaknula je da je, bez obzira na razliku u godinama, Perfljeva njezina velika prijateljica i mladi u Boki će zasigurno znati cijeniti sve ono što je ona stvorila. Također je rekla kako je Perfljeva umjetnica koja je skromna te samim time možda i nesvjesna veličine koju predstavlja.

U susret organizatorima izašla je i Muzička škola Tivat prihvaćajući sudjelovanje i pripremlivši svoje učenike za nastup u glazbenom dijelu te osiguravši prostor za održavanje programa. Ovom velikom događaju odazvao se i slikar Dragan Peričić, poznanik i suradnik Maje Perfljeve, koji je izložio svoje veliko djelo – sliku „Bokeljska noć” s upravo ispisanim Majinim stihovima na svome oslikanom platnu u čast ove večeri.

Program „Pjesmom kamena i mora Maji Perfljevoj na dar” organiziran je u suradnji s Veleposlanstvom Republike Hrvatske u Crnoj Gori, Generalnim konzulatom Republike Hrvatske u Kotoru i Hrvatskim nacionalnim vijećem Crne Gore.

Ovoj posebnoj večeri nazočili su: ministrica u Vladi Crne Gore Marija Vučinović, potpredsjednik Općine Tivat Ilija Janović, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Zvonimir Deković, kotorski biskup monsinjor Ilija Janjić sa svećenicima Kotorske biskupije.

Radio Dux



Atelje Laforesta postat će spomen-soba

Skupština Turističke organizacije Herceg Novi dala je suglasnost za podizanje kredita u iznosu od 120.000 eura za otkup i rekonstrukciju kuće Laforest u kojoj je nekad bio otvoren fotografski studio.

Ideja TO Herceg Novi je da nekadašnji fotografski studio bude rekonstruiran i adaptiran u svojevrsnu spomen-sobu, o čemu su se usuglasili i nasljednici porodice Laforest.

Porodica Laforest živjela je i stvarala u Herceg Novom i Kotoru. Pamte se tri generacije: Franc Tiard de Laforest, njegov sin Feliks i Feliksovi potomci - tri kćerke, od kojih je jedna, Lidija, bila primijenjena umjetnica i fotografkinja.

Fotografski studio otvoren je 1928. godine, a radio je do 1979. godine.

Laforest je načinio kolekciju koja sadrži više od 40.000 fotografija, a koje predstavljaju svojevrsnu gradsku historiju. Sačuvano je i 15.000 negativna. Feliks Laforest dobio je za fotografiju 1932. godine Grand Prix u Parizu.

Boka News



Božićnom priredbom počela blagdanska čarolija



Božićna priredba učenika hrvatske nastave iz Kotora i Tivta, kao i Hrvatskoga kulturnog društva „Tomislav“ iz Kotora održana je 18. prosinca u Kinu „Boka“ u Kotoru. Na početku večeri nazočne je pozdravila profesorica Brankica Vrbat, koja se potrudila da se osjeti pravi blagdanski ugođaj. Profesorica Vrbat izrazila je zahvalnost roditeljima, kao i zajednici, koja potporom hrvatskoj nastavi daje vjetar u leđa i motivira najmlađe da se educiraju i rade na sebi onako kako je to i najbolje – učeći kulturu, jezik, običaje i sve ono što može samo obogatiti njihovu osobnost. Ne možemo, a ne istaknuti, da se uskoro bliži 15 godina otkad hrvatska nastava traje te da je to zaista jedan lijepi broj, koji dovoljno govori o trudu i radu svih koji direktno ili indirektno utječu na samu nastavu.

Posjetitelji su uživali u izvedbama najmlađih, koji su svoje talente pokazali glumom, recitacijom i pje-



smom, na jedan simpatičan i duhovit način – onako kako to djeca najbolje i umiju.

Ono što djeca najviše vole su, naravno, slatkiši, a ove godine se za to pobrinuo Ledo koji je donirao bogate paketiće, dok je dvoranu ustupio Kulturni centar „Nikola Đurković“ Kotor.

Vrijeme blagdana je prilika da se svi zapitamo još jednom o pravim životnim vrijednostima te je samim tim ova priredba predstavljala jedan lijepi uvod u nadolazeće blagdane. Od iznimne je važnosti podupirati projekte koji su hvalevrijedni, a hrvatska nastava svojim djelovanjem to dokazuje iz godine u godinu.



Uz mnogobrojne posjetitelje na priredbi je nazočio i konzul gerant Generalnog konzulata u Kotoru Marijan Klasić, kao i predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Zvonimir Deković.

Radio Dux



Predavanje za mlade o Bokeljskoj mornarici održano u Kotoru

Učenci hrvatske nastave s profesoricom Brankicom Vrbat nazočili su predavanju za mlade „Bokeljska mornarica živi kroz stoljeća“, koje je 26. prosinca održano u press dvorani Kulturnog centra „Nikola Đurković“ u Kotoru, u organizaciji Hrvatskoga kulturnog društva „Tomislav“ i pod pokroviteljstvom Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore.

Nakon odgledanoga kratkog filma o Bokeljskoj mornarici, predsjednik Upravnog odbora Bokeljske mornarice Aleksandar Dender izvijestio je mlade o djelovanju Bokeljske mornarice od početka do danas te naglasio kako je ona danas samo memorijalna organizacija, kojoj je cilj očuvati sjećanje na ovo jako vrijedno nematerijalno kulturno naslijeđe. On je govorio o nastanku Bokeljske mornarice, kao i o predanju koje stoji o katedrali: „Bokeljska mornarica iz Kotora najstarija je institucija na tlu Crne Gore, poslije Katoličke crkve. Osnovana je 13. siječnja 809. godine, prije točno 1.210 godina. Uvijek je bila vezana za crkvu i svoje zaštitnike, najprije za sv. Nikolu, a onda za sv. Tripuna. Sv. Tripun je bio rimski vojnik koji je primio kršćanstvo. Rođen je 232. godine poslije Krista. Kotorski trgovac Andrija Saracenis otkupio je mošti sv. Tripuna, a Bokeljska mornarica, po predanju, tada je otplesala Kolo u njegovu čast i krenula je procesija kroz grad. Kažu da se kovčeg u kome su bile mošti sv. Tripuna zadržao na mjestu gdje je sadašnja katedrala i nitko nije mogao da ga pokrene. Na tome mjestu Kotorani su napravili prvobitnu crkvu sv. Tripuna 809. godine, da bi 1166. godine bila napravljena katedrala.“

Dender je naglasio da ovaj projekt predstavlja dobar način da se djecu podučiti o njihovoj kulturnoj baštini: „Naša djeca ne znaju mnogo o svojoj proš-



losti. Ovo je jedan od pravih koraka koji služe da djeca shvate što je njihovo kulturno naslijeđe i da se bore za njegovo očuvanje.“

Gracija Škanata izvijestio je mlade o vrstama naoružanja, odnosno pokazao ime je oružje i odoru Bokeljske mornarice, što im je bilo posebno zanimljivo. Nazočnima se obratio i Krsto Milutin, koji je 2009. godine bio Mali admiral i recitirao Lode s katedrale. „Nema toliko mladih ljudi koji bi htjeli biti u Bokeljskoj mornarici, što je žalosno. Na nama mladima ostaje sva ta budućnosti i trebamo održavati tradiciju i voditi je dalje“, rekao je Milutin.

Na samome kraju predavanja Anto Petrović govorio je stihove pjesme „Bokeljska mornarica“, koju je napisao dr. Miloš Milošević, zatim su se učenici uputili u katedralu sv. Tripuna, Pomorski muzej Crne Gore te u prostorije Bokeljske mornarice, gdje su dodatno proširili svoje znanje.



Radio Dux

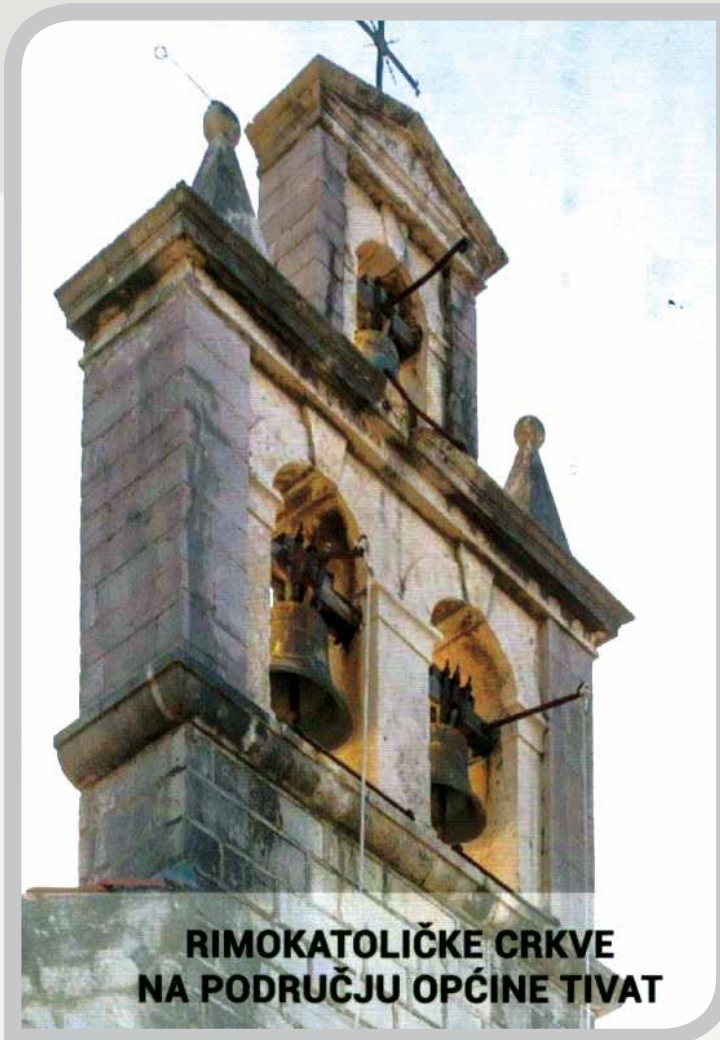
Tiskana publikacija „Rimokatoličke crkve na području Općine Tivat“

Iz tiska je izišla publikacija „Rimokatoličke crkve na području Općine Tivat“. Izdavač je Župni ured Tivat, a autor tekstova je don Milidrag Janjić.

Ova vrijedna publikacija sadrži opis 34 crkve i kapelice te ima cilj „da se na jednome mjestu nađu sve crkve i kapelice s ovog područja da bi vjernici, znanstvenici, proučavatelji mogli lakše služiti se njome“. Kako don Milidrag Janjić ističe u publikaciji, crkve predstavljaju „svjedoke prošlosti i ukazuju nam na genezu događaja i razvoja kulture na ovim prostorima. U njima se nalaze značajna pokretna kulturna dobra: slike, ikone, skulpture, grafike, knjige, tekstil i crkveni mobilijar. Također, mora se napomenuti da je kult Bogorodice izrazito zastupljen. Posvećene su joj crkve, oltari, slike i skulpture“.

Autori fotografija su Vlado Trapara, Mihail Miko Đuričić i Dušica Kovačević, a sponzori Biskupski ordinarijat, Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore, Hrvatska građanska inicijativa i dr.

Ova publikacija predstavlja vrijednost za sve one koji žele više naučiti i upoznati se s povijesnim činjenicama. Možda će ova značajna publikacija potaknuti i druge svećenike da se sve crkve i kapelice objedine u jednu monografiju Kotorske biskupije. Na taj način bi veliki broj ljudi, a posebno onih koji nisu odavde, imao priliku susresti se s kulturno-povijesnim naslijeđem Boke.



**RIMOKATOLIČKE CRKVE
NA PODRUČJU OPĆINE TIVAT**

Publikacija je tiskana u nakladi od 600 primjeka.

Radio Dux

4. „Mimoza Kup“ u vaterpolu za veterane



U organizaciji VK „Jadran Veterani“ na bazenu Instituta u Igalu, prvog vikenda u veljači održan je 4. „Mimoza Kup“ u vaterpolu za veterane, igrače starije od 30 godina.

Na turniru je sudjelovalo 16 ekipa s 220 natjecatelja. Prvo mjesto osvojili su igrači „Jadran Veterana“, koji su finalu svladali ekipu „Magle“ iz Splita.

Plasman je na kraju izgledao ovako: prvi je *Jadran Veterani*, slijede: *Magla*, *Galeb*, *Partizan*, *Pijani Somovi*, *Vučko*, *Stari As*, *Omiš*, *Nedeljom u 9*, *Vardar*, *Goša*, *Orka*, *Incel Mrož*, *Goč* i *Rekreativo*.

Za najboljeg igrača turnira proglašen je Mihovil Marinović iz makarskoga „Galeba“, najbolji golman turnira je Dario Bojičić iz „Magle“.

Nagrada za najstarijeg igrača pripala je Miloradu Milenkoviću koji ima 71 godinu i igra za „Vardar“. Nagrada za fer plej igru pripala je ekipi „Mroža“ iz Ljubljane.

Turnir je organiziran uz potporu Općine Herceg Novi, a organizatorima treba čestitati na želji, volji i ustrajnosti da organiziraju ovakav turnir i okupe veliki broj sudionika.

Boka News

Knjiga kratkih priča Snježane Akrap Sušac: DOPADLJIVA RAZMIŠLJANJA O LJUDIMA I POJAVAMA

“Znam gdje mi je mjesto”, naziv je knjige kratkih priča, lirskih i sugestivnih Snježane Akrap Sušac, autorice koja je u posljednje vrijeme vrlo aktivna i koja je objavila čitav niz knjiga u svega nekoliko godina. “Kule u oblacima”, “Nitko nas neće u ‘borši’ nositi”, “Gospoda biraju”, “Tko je tu lud”, “Jesmo li opet u raju? (Gole priče):” nazivi su poglavlja ove knjige gdje se autorica predstavila s do sada svojim najzrelijim uradcima.

Ovdje uz osobna razmišljanja prikazuje društvene pojave iz svijeta oko nas, ulazeći pri tome na suptilan i lirski način u razne tematske i interesne sfere kao pažljiva promatračica ljudi i pojava oko sebe. Ona to čini simbiozom poetskog i proznog, uvijek vrlo nadahnuto, a ponekad i ironično, ovisno o kontekstu. U ovome svom djelu predstavlja šaroliki spektar osjećaja i misli, pokazujući da zna pisati s lakoćom.

Ona i on

Tema njezinih uradaka su tako primjerice jedan sretan brak, kako su Ona i On nekada bili sretni, sada su kao mačka i pas, “a trebalo je završiti: I živjeli su sretno... Poruka: Ni bajke nisu što su nekad bile”.

Saznajemo i kakvi su bili Apolon i intelektualka, nešto o palamuđenju, “ali i o tome da zrcalo ne laže, ljubavi”. Protagonistkinja je i jedna posve neobična vjeroučiteljica, a analizirana je i poveznica između smrti i televizije.

Autorica spaja naizgled nespojive pojmove, stvari, običaje, ljude, uz svoja suptilna promišljanja, uvijek vrlo nadahnuto, pa i ironično. Pažljiviji će promatrač moći uvidjeti na trenutke i homodijegetsku naraciju gdje se između Snježane-pripovjedačice i protagonistkinje uradaka može staviti znak jednakosti, a drugi put to je sve fikcija, gdje se mijenja granica između fiktivnih i stvarnih događaja, činjenica i misli.

- Snježanina poezija, kao i proza je iskrena, lako se čita, pitka, svi nakon čitanja se osjećaju puno bolje, ona je hrvatska književnica koja nikada nije zaboravila svoj zavičaj, te svoju Boku kotorsku ne nosi samo u srcu, već puno radi i na promociji i približavanju kultura tih zavičaja i to čini poezijom, prozom, radom s mladima, na razne načine, kazao je Fredi Tripović u ime Bokelja Istre prilikom predstavljanja ove knjige.

I zbilja, i u ovoj su knjizi prisutne obje njezine domovine, čak i kada to nije direktno navedeno nego kada se to daje iščitati između redaka.

Lirski subjekt

U ovim uradcima se zrcali i lirski subjekt koji je ženstven, ima tu i dosta razmatranja, analize, introspekcije, a posebno je dopadljiva ironija, naročito kada je suptilno izrečena.

Snježana Akrap-Sušac profesorica je hrvatskog jezika u pulskoj Strukovnoj školi i autorica je nekoliko knjiga za djecu te zbirke poezije. Prema izboru Ministarstva kulture godine 2015. njena je knjiga predstavljala hrvatsku dječju književnost na Festivalu dječje knjige u Bologni. Napisala je dvije knjige za djecu, u suradnji s Feodorom Gubaš Štifanić, te potom i pjesničke zbirke.

Autorica ilustracija u knjizi je Mirna Vuletić-Petrušić, a ilustracije stvaraju posebno sugestivnu cjelinu s književnim dijelom knjige.

Glas Istre
(Vanesa Begić)



Predstavljen zbornik „Hrvatska i Hrvatsko proljeće 1971.“ u Kotoru

Promocija zbornika „Hrvatska i Hrvatsko proljeće 1971.“, u izdanju Matice hrvatske iz Zagreba, urednika Igora Zidića, održana je 13. prosinca u Press dvorani Centra za kulturu „Nikola Đurković“ u Kotoru, u organizaciji Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj.

Na početku večeri nazočne je pozdravila predsjednica OMH u Boki Marija Mihaliček. „Hrvatsko proljeće, kao nacionalni pokret, nastao je u redovima Saveza komunista Hrvatske 1970. i 1971. godine. Radi se o kulturno-političkom pokretu koji je tražio prava Hrvatske u okviru tadašnje Jugoslavije. Zbog uloge koju je Matica hrvatska tada imala u tim događajima, prvi put u svojoj stoljetnoj povijesti je njezin rad zabranjen, ogranci raspušteni, a ugašena sva njezina izdanja“, rekla je Mihaliček.

Božidar Petrač, književni tajnik MH, kojemu je ovo prvi posjet Kotoru, rekao je da su se mnoge ideje, koje su stvorene u tom razdoblju, primjenjivale '90-ih, kada je ponovno uspostavljena hrvatska država. Također je naglasio da su tri strukture bile važne za 1971. Možda i najvažnija od njih je bila studentski pokret; druga struktura je struktura tzv. reformiranih komunista, a treća struktura je jezgra koja se okupila oko Matice hrvatske: sveučilišni profesori, književnici, umjetnici...

„Kroz Maticu hrvatsku se dogodilo to vrenje ideja i Matica hrvatska je bila ta osnovna jezgra koja je okupljala oko sebe ne samo intelektualce, nego i hr-

vatski narod. Interesi intelektualne elite tada poklopili su se s interesima hrvatskoga naroda u onom vremenu“, objasnio je Petrač dodajući da je MH bila osnovni pokretač svih događaja u onom vremenu. „Ona nije bila politička organizacija, ona je bila kulturna institucija, ali je uspjela u jednom vremenu, u tih 4,5 godina u sebe sažeti sve ono što su bile težnje hrvatskoga naroda od 7. stoljeća“, rekao je Petrač.

Stjepan Sučić, koji je bio sudionik događaja, govorio je o tome kako su se razvijali pokreti, o Deklaraciji o imenu i položaju hrvatskog književnog jezika iz 1967. godine, koja je bila prvi vid „pobune“ tada; o teškoćama na koje su svakog dana nailazili i intelektualci i obični ljudi. Više o tome poslušajte u audiozapisu.

Zbornik „Hrvatska i Hrvatsko proljeće 1971.“ nastao je kao prilog znanstvenome skupu koji je početkom 2012. u Zagrebu organizirala Matica hrvatska i obilježila 40. obljetnicu Hrvatskoga proljeća te obljetnicu obračuna koji je, kako navodi Igor Zidić, urednik zbornika, „od udara u Karađorđevu bio uperen protiv demokratskih i nacionalnih težnji hrvatskoga naroda i Matice hrvatske“.

Zbornik na 739 stranica donosi teorijske, analitičke dokumentarne i memoarske radove razvrstane u tri cjeline: Uvodna razmatranja - Studije i rasprave, Svjedočenja, zapamćenja i dokumenti, iz pera trideset i dvoje autora - protagonista, svjedoka, kroničara i stručnjaka. Matičin zbornik „Hrvatska i Hrvatsko proljeće 1971.“ predstavlja jedan od najopsežnijih priloga o ovome kulturno-političkom pokretu koji je početkom 1970-ih godina tražio pripadajuća prava Hrvatske u okviru Jugoslavije. Riječ je

o reformnom razdoblju u hrvatskoj politici, društvu i kulturi, koje je posebno obilježeno legitimiranjem hrvatskoga nacionalnog identiteta i traženjima, koja iz njega proistječu. Hrvatsko proljeće bilo je i nacionalni pokret nastao u redovima Saveza komunista Hrvatske 1970. i 1971. protiv unitarizma, s kojim su išle ukorak i težnje za reformom gospodarskoga, kulturnog i političkog života u kulturnim institucijama, među intelektualcima, znanstvenicima i studentima.

Radio Dux



Inicirano obnavljanje zrakoplovne linije Podgorica – Zagreb

Odnosi između Crne Gore i Hrvatske su iznimno bliski i prijateljski, što je odlična osnova za daljnje produbljivanje suradnje, posebno između lokalnih zajednica, zaključeno je na sastanku koji su 15. siječnja u sjedištu gradske uprave održali gradonačelnik Podgorice Ivan Vuković i hrvatski veleposlanik Veselko Grubišić.

Gradonačelnik je istaknuo da Crna Gora jako cijenjena to što je uvijek imala snažnu potporu Hrvatske na putu prema europskim i euroatlantskim integracijama. „Na političku suradnju nadovezuje se i

da Podgorica može umnogome iskoristiti razvojna iskustva Zagreba, imajući u vidu golemu transformaciju koju je taj grad doživio. Veleposlanik Grubišić složio se s tom ocjenom istaknuvši da je već razgovarao s čelnim ljudima Zagreba te da su oni spremni prenijeti svoja iskustva, posebno u području turizma.

Gradonačelnik je inicirao da se razmotri mogućnost ponovnog uvođenja direktne zrakoplovne linije Podgorica – Zagreb, ističući da bi to bio značajan doprinos daljnjem jačanju suradnje dviju država i dvaju gradova. Veleposlanik Hrvatske priopćio je da namjerava o tom pitanju razgovarati s čelnicima „Croatia Airlinesa“, ocjenjujući da bi bilo dobro da se uvede vezani let s još nekim od gradova u regiji poput Mostara, Tirane ili Skoplja.

Napominjući da je boravio u 60 država svijeta i oko 400 većih gradova, veleposlanik Grubišić je ocijenio da je Podgorica sa svojim zelenilom i širokim bulevarima vrlo ugodno mjesto za život. On je iz ugla diplomata kao jedini nedostatak naveo nepostojanje škole s programom međunarodnoga obrazovanja IB. Gradonačelnik je prihvatio sugestiju da se u sljedećem razdoblju s državnim institucijama razmotri mogućnost otvaranja jedne takve obrazovne ustanove.

podgorica.me



vrlo dobra ekonomska suradnja. Hrvatska je jedan od najvažnijih vanjsko-trgovinskih partnera Crne Gore. Zadovoljstvo nam je što već imamo ovdje solidan broj hrvatskih kompanija, kao i sve više investicija u području turizma. To je dobar trend i mi kao lokalna uprava nadamo se da bismo u sljedećem razdoblju mogli imati jednu značajniju ulogu u tim procesima”, rekao je gradonačelnik.

On je istaknuo da Podgorica ima iskustva u suradnji s većim brojem lokalnih zajednica u Hrvatskoj kroz IPA projekte koji su tematski raznoliki – od energetske efikasnosti do vinskog turizma.

Podsjećajući da je delegacija Grada Zagreba bila prva koja je posjetila Podgoricu nakon obnove nezavisnosti Crne Gore 2006. godine, gradonačelnik je najavio da će delegacija Podgorice za nekoliko tjedana posjetiti glavni grad Hrvatske. On je ocijenio



20. 12. 2018.
Sudjelovanje na Prvom festivalu knjige u Kotoru

U Galeriji solidarnosti u Kotoru, u znaku obilježavanja Europske godine kulturne baštine i 120 godina knjižarstva Boke kotorske, otvoren je Prvi festival knjige – humanistike, kulture i umjetnosti - FesK Kotor – Pazi što čitaš!, koji je trajao do 22. prosinca.

FesK Kotor okupio je 50 sudionika iz Crne Gore i za tri dana realizirao 22 programa, projekcije dva dokumentarna dugometražna filma, radionicu na temu 'Zelena kultura' i izložbu starih i rijetkih knjiga Muzeja grada Perasta.

Na festivalu je i naše Društvo predstavilo najznačajnija izdanja svoje bogate izdavačke djelatnosti.



20. 12. 2018.
Novi broj časopisa Hrvatskoga glasnika

U dvobroju 161-162 na više od sto stranica dano je izvješće s održane XVII. Skupštine Društva pod sloganom „Ipak opstajemo“, objavljeni su prilozi o održanim svečanosti-

ma u povodu Dana općina Kotor i Tivat, o gostovanju mandolinskog orkestra u Čakovcu, o Lučindanskim susretima 2018. u Zagrebu, o izložbama Mija Adžića na Cetinju i Antona-Gule Markovića u Zagrebu, o najboljem nogometnom igraču na svijetu - Luki Modriću i još dosta zanimljivih priloga, kao i uobičajeni serijali.



21. 12. 2108.
Nastup na glazbeno-poetskoj večeri

U koncertnoj dvorani Muzičke škole u Tivtu održana je glazbeno-poetska večer pod nazivom „Pjesmom kamena i mora Maji Perfiljevoj na dar“. U programu je nastupio i mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ s kompozicijom „Bokeljska noć“ za koju je riječi napisala Maja Perfiljeva.



23. 12. 2018. Nastup na manifestaciji „Od Božića do Božića”

NVU „Karampana” u suradnji sa suorganizatorom Turističkom organizacijom Kotor, a pod pokroviteljstvom Općine Kotor, od 23. prosinca do 8. siječnja 2019. godine organizirala je niz manifestacija u sklopu projekta „Od Božića do Božića”.

Na toj manifestaciji sudjelovao je i mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ i održao kombinirani Božićni koncert na pijaci od Muzeja ispred prostorija HGD CG.

Nakon koncerta članovima su uručeni prigodni novogodišnji pokloni.



27. 12. 2018. Podržan projekt „Hrvatski glasnik” od Fonda za manjine

Kada smo izgubili svu nadu o redovitoj financijskoj potpori Fonda za zaštitu i ostvarenje manjinskih prava, krajem godine raspisan je Natječaj za razmatranje projekata u 2018. godini. Naše Društvo kandidiralo je projekt tiskanja časopisa Hrvatskoga glasnika, koji je od komisije pozitivno ocijenjen i dodijeljena su mu adekvatna sredstva, koja su nam omogućila daljnje tiskanje časopisa.

31. 12. 2018. Oproštaj od 2018. godine



Slijedeći tradiciju, predsjednik Marijo Brguljan pozvao je krajem godine svoje suradnike na druženje u prostorijama Društva. U zdravici je podsjetio prisutne na događaje u godini na izmaku, uz pohvalu svega lijepog što se dogodilo tijekom godine i želju da se što prije prevladaju svi problemi kojima je obilovala godina na izmaku. „U 2019. godini nam ističe mandat. Želja mi je da do izborne Skupštine budemo aktivni, konstruktivni i da budućim članovima upravnih tijela Društva pružimo neophodnu pomoć kako bi naše Društvo i dalje služilo za primjer“, rekao je Brguljan.



Ostavština obitelji Visković u Perastu ⁽⁷⁾

Piše:
Marija Mihaliček

Nekad bogata pokretna kulturna baština prikupljena u palačama pomorskih i plemićkih obitelji iz Boke kotorske osipala se i nestajala tijekom vremena. Ono što je ostalo poslije izumiranja nasljednika, migracija, ratova, potresa, a najviše nebrige za ovaj najosjetljiviji segment kulturnog naslijeđa, danas se samo malim dijelom sačuvalo kao privatno obiteljsko naslijeđe ili u fragmentima ako je naslijeđe postalo dijelom muzejske i arhivske građe u baštinskim ustanovama ili je kao dio crkvenih riznica postalo javno dostupno svjedočanstvo prošlosti...

Nepokretna imovina poznatih pomorskih obitelji – palače i kapetanske kuće – od ruševina sve više postaje dio suvremenog života, dobivajući nove namjene i turističku valorizaciju. To nije slučaj s pokretnim kulturnim naslijeđem koje je u tom pogledu na margini zanimanja i još nije prepoznato kao kulturna i muzejska vrijednost. Zato sam iznijela potrebu prezentiranja

primjera obiteljskih ostavština u primorskim mjestima Perastu, Dobroti, Prčanjju i istaknula njihov značaj kao svjedočanstva pomorske tradicije, kulturološkog i civilizacijskog identiteta vlasnika, stanovnika ovog prostora. I ovaj segment naslijeđa dio je svjetske kulturne baštine koji zahtijeva adekvatnu zaštitu, održavanje i stvaranje uvjeta za prezentaciju u kulturno-turističkoj ponudi. Ipak, danas se može govoriti o izvjesnim pomacima u kulturnoj infrastrukturi u domeni muzejske prezentacije na području Kotora, ali bez vraćanja u funkciju Memorijalnog muzeja obitelji Visković u Perastu koji od 1979. godine ne postoji.

Kulturno-historijsko naslijeđe ove obitelji dragocjeno je i mora se konačno shvatiti da je nedopustivo razdvajanje bogate arhivske, bibliotečne građe i muzejskog materijala od ambijenta kome pripada, od obiteljske palače. To je moralna obveza društva prema onima koji su kulturnu baštinu stvaranu generacijama svojih predaka od XVI. do polovine XX. stoljeća ostavili da bude javno kulturno dobro u neodvojivoj cjelini. Arhitektonski kompleks Viskovića devastiran je desetljećima, a

vrijedne pokretne pohranjene su u Muzeju grada Perasta. O palači Visković se posljednjih desetljeća razmišlja kao o nekretnini – ruševini koja ima veliku tržišnu vrijednost zbog njezina položaja i atraktivnosti, a da se zadovoljenje njezine memorijalne, historijske i kulturne vrijednosti rješava s nekoliko kvadrata „memorijalne sobe“.

Ostavštinu Viskovića prikazala sam i u svjetlu prioritelnog razvoja kulturnog turizma, s golemim potencijalom koji nosi njezina jedinstvenost – spoj arhitekture i ambijentalnih vrijednosti i muzejskog, bibliotečnog i arhivskog sadržaja koji joj pripada, po čemu je jedinstvena u ukupnoj kulturnoj baštini Boke kotorske i države Crne Gore.

Revalorizacija kompleksa Visković: najstarijeg stambenog dijela jedne od najljepših primjera fortifikacije – kule, palače uobličene početkom XVIII. stoljeća i rekonstruirane i dograđene u XIX. stoljeću, bit će u potpunosti ostvarena samo preko ponovno uspostavljene izgubljene memorijalne muzejske funkcije i kulturnom namjenom za ostale prostore palače.

Za čitatelje Hrvatskoga glasnika HGDCG priređujemo serijal u nekoliko nastavaka iz magistarske teme „Porodična kulturna baština u turističkoj ponudi - Ostavština porodice Visković u Perastu“, koja je obranjena 2011. godine na Fakultetu za turizam i hoteljerstvo u Kotoru, a publicirana 2016. godine pod naslovom: „Ostavština porodice Visković u Perastu“, u izdanji OJU „Muzeji“ - Kotor, uz potporu Ministarstva kulture Crne Gore, po programu za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara.

Pokretna ostavština Visković

Portret JOSIPA VISKOVIĆA



Autor: Nepoznat.
Vrijeme: 1773.
Tehnika: Ulje na platnu.
Dimenzije: 95 × 71 cm
Inv. broj: 100

(Popis predmeta iz 1970., br. 20, Veliki salon)

Na tamnozelenoj pozadini s okruglim stupom s postamentom oko kojeg je obavijena zelenomaslinasta draperija povezana žutim gajtanom s kićankom je portret kapetana iz Perasta u životnoj dobi od 45 godina. Figura do pojasa, okrenuta malo ulijevo, glava udesno. Lice ružičastog i oker inkarnata s crnim očima, obrva-

ma i kratkim brkovima uokvireno je kratkom sijedom perikom razdijeljenom po sredini s dva uvojka na sljepoočnicama. Odijelo je tradicionalna nošnja: tamnoplavi kaput i prsluk ukrašen s horizontalnim zlatnožutim vezanim trakama koje imaju kićanke na krajevima. Oko vrata i rukava se vidi bijela, čipkana košulja. Lijevom rukom, ispod koje je trorogi šešir optočen zlatnom trakom, drži pažljivo oslikani gornji dio mača (jabučica i rukobran) pričvršćen o pojas od smeđeg platna. Desna ruka je naslonjena na stolić prekriven crvenom draperijom, na stoliću je mastionica s perom. U ruci s prstenom na malom prstu drži karticu na kojoj je zapis:

„All Ill mo Sig: Cap Col no
Sig: Co: Gius. Viscovich. Perasto.“

Drugi zapis nalazi se dolje, lijevo, i glasi:
„An 1773. Et is s e 45.“

JOSIP Antonov VISKOVIĆ (Perast, 1728. – 1804.)

bio je pomorski i gradski kapetan. Iako su u arhivskim izvorima zabilježene mnoge njegove aktivnosti, najviše je zapamćen po tome što je bio posljednji gradski kapetan (načelnik) Perasta u vrijeme propasti Venecije, 1797., kada je okončana mletačka vlast u Boki kotorskoj, vlast duga tristo sedamdeset sedam godina. Peraštani su se 23. kolovoza 1797. na simboličan način oprostili od Republike sv. Marka, nad njezinom zastavom, koju su navodno pokopali u crkvi sv. Nikole. Tom prilikom je Josip Visković izgovorio poznati govor na narodnom jeziku, u čast Venecije. Josip Visković je poznat po svom zanimanju za književnost i po prijevodu romana pedagoškog sadržaja „Télémaque“ francuskog pisca Fénelona.

Bio je oženjen Dianom ? i imao mnogobrojno potomstvo.

Portret ALVIZA VISKOVIĆA



Autor: A. Tominc?
Vrijeme: 1813.
Tehnika: Ulje na platnu.
Dimenzije: 90 × 71 cm
Inv. broj: 221

(Popis predmeta iz 1970., br. 5, Veliki salon)

Portret slikan kao polufigura u ovalu. Tvrdo slikano lice i ruke tamno oker inkarnata. Prosijeda, kratka kosa, začesljana prema čelu, dugi zulufi. Oko plavih očiju mreža sitnih bora. Odjeven je u crni kaput s visokim ovratnikom i svjetlijim dugmadima. Ispod otkopčanog kaputa proviruje bijeli prsluk sa zlatnim vezom i bijela košulja s čipkom na krajevima rukava. Oko vrata je marama s krajevima od fine čipke, svezana u čvor. Pozadina je smeđa sa svjetlijim ornamentom, lijevo ispunjena bogato nabranom zavjesom.

ALVIZE VISKOVIĆ (Perast, 1760. – 1824.) pomorski kapetan, istaknuo se kao jedan od posljednjih branitelja Venecije kada se 1797. kao zapovjednik šambeka „Anetta la Bella“ suko-

Portret VJEKOSLAVA VISKOVIĆA



Autor: Ugo Brunetti
Vrijeme: 1888.
Tehnika: Ulje na platnu.
Dimenzije: 106 × 79 cm
Inv. broj: 220

(Popis predmeta iz 1970., br. 9, Veliki salon)

bio s francuskim brodom „Il liberatore d’Italia“ ispred otoka Lido u Veneciji. Viskovićeva pobjeda i smrt francuskog kapetana bili su neposredan povod za konačnu francusku okupaciju Venecije i propast Mletačke Republike. Kao kapetan (načelnik) Perasta za vrijeme francuske okupacije, 1813., na prijevaru je uspio zauzeti tvrđavu sv. Križa, poslije čega je uslijedila predaja francuskih vojnika. Iste godine je bio jedan od potpisnika Deklaracije o ujedinjenju Crne Gore i Boke i potpredsjednik Centralne komisije, dok je predsjednik bio crnogorski vladika Petar I. Petrović.

U braku sa Carlotom (1768. - 1844.) imao je sedmero djece.

Dobar reprezentativni paradni portret na kome je krupna figura do ispod pojasa, okrenuta ulijevo, s glavom u poluprofilu. Lice ružičastog inkarnata, pravilnih crta, crne kose i brkova. Svjetlo se razliva preko lica i čitave figure. Odjeven je u mornaričku, oficirsku uniformu Austrije, crni poludugi kaput, sa zlatnim dugmadima. Na prsima nosi jedanaest odlikovanja - raspoznaje se crnogorsko, prusko, saskonsko, austrijsko, vatikansko, tursko ordenje. U desnoj ruci drži kalpak s peruškom, a lijevom pridržava oficirsku, paradnu sablju. Na rukama ima bijele rukavice. Pozadina je neutralna, tamna. Signatura je u donjem, desnom uglu: „Ugo Brunetti, 1888.“ Ovaj reprezentativni portret nosi sve odlike stila akademskog realizma. Djelo je slikara portretista, o kome ne postoje podaci u poznatoj literaturi.

Portret ANTONA VISKOVIĆA

Skica – predložak za portret u zlatnom ukrasnom ramu. Poprsje sredovječnog muškarca, postavljeno frontalno. Lice modelirano sjena u oker tonu, na papiru iste boje. Kratka kosa, češljana unazad, i brkovi s plavim akcentima, oči svijetloplave. Odijelo građansko: kaput s reverima i prsluk sa „šal“ kragom u crnim i sivim nijansama, bijela košulja i tanka leptir-mašna.

Signirano u donjem desnom uglu: „A. Diamant. 1893.“ Ovo je posthumno urađen portret.

ANTON VISKOVIĆ (1800. – 1867.),

sin proslavljenog Alviza Viskovića i Carlote, kapetan duge plovidbe, bio je zapovjednik na jedrenjacima i prvim parobrodima na kotače. Njegovi pothvati u oluji na Crnome moru i pokraj otoka Martinik, za koje je bio odlikovan, ovjekovječeni su na zavjetnim slikama u crkvi Gospe od Škrpjela. Poslije dugogodišnje pomorske karijere bio je na dužnosti agenta austrijskog Lloyd-a u Perastu i bio je zaslužan što su prvi austrijski parobrodi pristajali u Perast. Imao je umjetničkih sklonosti, bavio se pisanjem i slikarstvom.

Bio je oženjen s Anom Bane i imao tri sina: Vjekoslava (Alvize, Luigi), Josipa i Frana.

VJEKOSLAV (LUIGI) VISKOVIĆ (1828. - 1891.)

postao je kapetan duge plovidbe 1849. godine. Njegova pomorska karijera obilježena je pothvatom kada je kao zapovjednik brigantina „Carlletto“ spasio osam napolitanskih mornara i bio odlikovan Zlatnom medaljom austrijskog cara. Najistaknutija je ličnost među Viskovićima koji su se bavili diplomacijom u XIX. stoljeću, bio je generalni konzul Austrije u Solunu, cijenjen i poštovan na dvoru u Beču. Vjekoslav Visković zanimao se za prošlost Perasta i zaslužan je za sistematizaciju Arhiva peraške općine. Njegove priloge iz peraške prošlosti, pisma i studije pod nazivom „Memorie“ objavio je njegov brat Frano u knjizi „Storia di Perasto“.



Autor: Aleksandar Dijamant(is)
Vrijeme: 1893.

Tehnika: gvaš na papiru
Dimenzije: 25 × 17,5 cm

Inv. broj: 227

(Popis predmeta iz 1964. br. 6. iz 1970
br. 7. Veliki salon)



PO BOKEŠKI...

A, B, C, D, O...

Beštivanju i drugim šporkim riječima, vol. 2

Piše:
Neven Staničić

Ma ke? Ma ne da nismo puštali da se stvar slegne, poslije prve ture „obraćanja“ nego se dignula tolika prašina da se nastavi s' beštivanjem u ovi foj da je to propio dostiglo nivo pritiska javnosti. Te ka ćeš, te ka ćeš. (?!?) Deboto, kao da i ovima iz redakcije, nije mrsko, pa kao da neće... i oni su slali senje, sve per la finta, da pomognu; pa ako već nema drugih tema, amo po beštivima. Ljudi moji! Kao da mi imamo toga za bacanje. Uostalom, ako već stvar želimo podić na nivo „baštine“ onda izvolimo, amo se prisjetiti svi skupa, koje je to recimo beštine iz Boke, Vukturio u Crvenoga Bana i prestavio ih široj javnosti? To bi mu moglo doć kao nekakvo nacionalno blago, legat. Karta, kanta!!!!

Sve znamo i pjesme i poslovice, a beštine? Koje!? I ko

mu ih je prenio. S' koljena na koljeno? Molim lijepo. I okle ideja, da su beštine kolektivna tekovina, odnosno da svak ponaosob, što 'suje, od nekoga može očekivat da to zapiše i prenese dalje. Dunkve, jedno je osjetiti zadovoljstvo zbog dijeljenja istog izražajnog odnosa, a drugo je beštivat u ime svih. Pa „pribijen“ uza zid predlažem sledeće: Ja ću napominjat teme i situacije, a oni koji se opredijele za nastavak saradnje na ovom tekstu neka slobodno dovršavaju rečenice kreativnim izražajnim radnjama i sredstvima. Što bi rekli, svojim riječima. Riječi, te malo šporkije (*volgare*) su i proistekle iz vjerovanja da se radi o jednostavnom tkzv. narodskom izrazu.

Pa kao prvo imamo; psovka, beštivanje i slično je civilizacijski fenomen. Tačka. S' tim u vezi i svojevrzni izraz od-

nosa i protesta prema datom momentu, situaciji, državi, crkvi i tako dalje i tako dalje. Nije se isto beštimalo u antika vremena i sad u ovi momenat. Pa će reć, da nije naša u Boku obožavana Gospa vazde tako liše pasavala, kao danas, nego je, zajedno sa Njim (*Mea culpa, mea culpa, sa sve busanjem u prsi...*), a'troke li fasovalaaa, po svim nivoima. I od starog i od mladoga. Okle? Pa bio je to, pored ostalog i izraz naše opšte privrženosti društvenom uređenju kroz koje smo prošli i kad je najjednostavnije i najjeftinije bilo nju uzimat u usta. E! Ko iz protesta, ko iz dešpeka. I što se onda dešavalo? Pristojni ljudi su zborili Sram Vas Bilo, a „prokleti“ su dešpečili još više. Nekima se primilo i traje do dan danas. A što će to reć? To će reć da i kod beštivanja treba razdvojiti prostačko od psovačkog.

Odnosno, da sami beštimi, ne moraju po definiciji bit prostački. Dapače, da se ne ponavljamo, mogu imat i dio svoje „šarmantne“ čednosti. Ka se beštimate „s' razumijevanjem“ i bez pardona.

Tun možemo navest, beštimanje kao filozofsku kategoriju. Kako da ne. Procentualno bi to bio najčešći nivo izražavanja stava i konstatacije modernih vremena. Ko se ovoga nije sjetio, i kome se još nije „omaklo“, neka slobodno u riječ dvije nastavi započete duboke misli, dunkve: „Ođe čovjek nije ništa, moš ga“! Pa onda dalje, ko je u nefalj pogriješio kod prvog primjera; „tako ti je to ga“! Oli ga, „.... ga, što je-tu je“. E sad, mudre će zanovetat da je primjer, 'sovanja priznanje jedne opšte nemoći, životne i jezičke, a neki opet iz kontre, kako se može uzet i kao oruđe, pazite

ovamo, za obogaćenje i obradu jezičkog izraza. I argumetovano nabrojiti; beštima, psovka eli, može bit: imenica (zboru i najjeftinija riječ u domaćemu jeziku), prilog, pridjev, znak interpunkcije, sve do oratorske figure.

Dogovorili smo se da se sami sjetite izraza.

Beštimanje je, da ne preskočimo i najčešća forma za izražavanje važnih emocija. Ljubavi i mržnje, deminutiva i superlativa. Zavisno od stepena uzbuđenja i forme su izražajnije. U dinamici od „pjano“, do „forte, fortissimo“. I, ne čini li se i Vama da su beštimaduri, nekako jači, popularniji i u svakom slučaju glasniji od ostaloga svijeta. Za svakim se obrnemo. I slušamo ih, pazimo, kao na čas. Kao da prvi put čujemo... E!

A što se Crvenoga Bana tiče, da se vratimo na početak, ostalo mi je za žalit što se niko nije trefio, da mu, kad se već obitavalo ovuda, ispjeva onu zumbalicu: **Lele mene Nikola...** Što sam sinoć stra'do... Što su leđa platila... Da se nisa' nad'o... ili se može bit još i onda mislilo da tu ničega ružnog ni lošega nema. Bogu fala.... Tek, nismo se „proslavili“ ne.

*POVIJEST BRODSKIH KRUŽNIH PUTOVANJA
U BOKI KOTORSKOJ*

(61)

IRPINIA



IRPINIA je prvi put posjetila Boku kotorsku već 25. ožujka 1970. na proputovanju iz Krfa prema Dubrovniku. Te godine sve do 25. rujna u Kotor po istom rasporedu dolazi ukupno 14 puta.

Piše:
Neven Jerković

U brodogradilištu Swan Hunter, Tyneside je 1929. za francuski Societe Generale de Transports Maritimes sagrađen brod CAMPANA namijenjen plovidbama iz Marseillea za Brazil, Urugvaj i Argentinu. Bio je dug 142 metra, imao je 13204 GT a brzinom od 18 čvorova mogao je u tri razreda prevoziti 1181 putnika i 330 članova posade.

CAMPANA je uspješno plovidila prema Južnoj Americi sve do 1940., odnosno po-

četka Drugog svjetskog rata. Povremeno je poduzimala i turistička kružna putovanja pa je tako 10. kolovoza 1936. sa 583 putnika i 170 članova posade jednom doputovala i u posjetu Dubrovniku.

Okupaciju Francuske brod je zatekao u Buenos Airesu gdje su ga nakon raspreme preuzeli Argentinaci. Pod imenom RIO JACHAL je za njih plovio sve do 1946. kada je vraćen Francuzima. CAMPANA je ponovo zaplovila na istoj ruti preko Atlantika ali u nekoliko plovidbi i do francuskih kolonija u Indokini. Prodana je 1955. talijanskoj kompaniji Grimaldi-Siosa u vlasništvu braće Grimaldi čija je majka rodbinski vezana sa poznatom denoveškom brodovlasničkom obitelji Achille Lauro. Preuređen u Genovi za smještaj putnika u prvom i turističkom razredu pod imenom IRPINIA, brod započinje prevoziti talijanske emigrante u Južnu Ameriku. Kompanija je zbog nižih poreza registrirana na Siciliji a od 1962. ime joj je skraćeno u Siosa Lines.

Od konca 1959. IRPINIA mijenja rutu i plovi za Montreal i



Quebec ponovo prevozeći emigrante, ali ovaj put mađarske. Opet je 1962. u brodogradilištu na potpunom preuređenju, uklanja mu se jedan od dva dimnjaka a parne mu turbine zamjenjuju FIAT diesel glavni pogonski strojevi. Kratko vrijeme još jednom prevozi talijanske emigrante prema Karibima. Ali već od 1970. počinje ploviti na kružnim putovanjima Zapadnim Sredozemljem na ruti od Genove do Cannesa, Barcelone, Palme, Tunisa, Palerma i Caprija a često navraća i u Jadran.



IRPINIA je prvi put posjetila Boku kotorsku već 25. ožujka 1970. na proputovanju iz Krfa prema Dubrovniku. Te godine sve do 25. rujna u Kotor po istom rasporedu dolazi ukupno 14 puta ploveći itinererom Genova – Napulj – Catania – Patras – Krf – Kotor – Dubrovnik – Venecija a u povratku Venecija – Bari – Siracuza – La Valetta – Tunis – Olbia – Bastia – Genova. Sljedeće, 1971. je opet ovdje 16. lipnja, ponavlja prošlogodišnji raspored boravka u Boki, ali nakon ukupno 9 uplovljavanja posljednji put podiže sidro 7. listopada na putu za Dubrovnik i Veneciju da se nakon toga ovamo više nikada ne vrati.

Siosa Lines je 1976. odlučila već ostarjeli brod poslati u raspremu. Još samo u Barceloni u filmu „Putovanje prokletih“ glumi njemačkog linera ST.LOUIS u priči o putovanju 900 Židova iz Njemačke za Kubu u kojoj su glavne uloge odigrali James Mason i Faye Dunaway.

Na veliko iznenađenje IRPINIA se opet nakratko vraća kružnim putovanjima, ali je 1981. ponovo raspreamljena, ovaj put zauvijek, u talijanskoj luci La Spezia. Nakon 52 godine uspješne plovidbe i dvije godine mrtvog veza tu je 1983. konačno i razrezana u staro željezo.

Rat za ostrvo



Guslar

Piše:
Mašo Miško Čekić

Južni dio Tivatskog zaliva, sa ostrvima i Prevlakom, djeluje kao slika velikog majstora. Tu čarobnu ljepotu otkrili su ljudi prije više od pet milenijuma. Potom su, u nekom nedaturnom vremenu, vatrenim

čeličnim pticama, stigli neki čudni mali ljudi i tu nastanili, a mještani pobjegli u brda.

Uživali su stranci koliko su htjeli, a kada su odlazili, sve što su zatekli i sami stvarali, progutalo je more. Bogobojažljiv svijet iz okoline polako se vraćao ovim obalama, tako magičnim i nestvarnim, vjerujući da milost

bogova mogu zaslužiti gradeći bogomolje i žrtvenike. Molili su i prinosili žrtve. I vazda su ratovali da sačuvaju komad zemlje za fetu kruha!. A onda su na ostrvu Sv. Gabrijele došli vojnici, proslavljeni ratnici iz daleke Grčke, kojima je ostrvo poklonjeno da na njemu uživaju. Ubrzo su podigli kuće i hramove, zasadili maslinu i ostrvo pretvorili u rajski vrt. Uživali su prekomjerno, a kada im dosadilo, prekršili su zavjet bogovima da neće više ratovati. Bogovi im za kaznu, poslaše oluje, vjetrove, bolesti i smrt. Pretekle su jedino masline. Ljepota ostrva privukla je i Rimljane koji stigoše poslije propasti carice Teute. Na čarobnim obalama Zaliva gradili su ljetnikovce i sladili se najboljim grožđem i maslinama koje su, kao nigdje u Boki, rasle na Sv. Gavrilu. Ovaj kraj pohodile su razularene hordе ubica i pljačkaša, kraljevske vojske željne osvajanja, a brodovi su često svračali bježeći pred olujama. I ljudi su svračali bježeći od zla, tražeći mjesto na kome će odrastati njihova djeca. I ostajali su tu, a sa njima su stizali i njihovi bogovi, običaji, mitovi, legende, nadanja i vjera u bolje. Grade se nove bogomolje i žrtvenici. Dva ostrva i Prevlaka postaju kulturna hodočasnička mjesta. Vele da je, po jednoj starinskoj knjizi, samo na velikom ostrvu bilo desetak hramova i kapele. Najveći i najljepši bio je na brežuljku Gavrilo i posvećen je Sv. Gavrilu / Gabrijele,



Ostrvo Sv. Marko - Stradioti - Sv. Gabrijel

a na brežuljku Ašamarak bio je hram posvećen Sv. Marku. Svracali su i kraljevi na ovo ostrvo, sa vojskama i bez njih, a neki su i dvore gradili u blizini. Bogati Kotorani dolazili su na ostrvo bježeći od bolesti koje su harale i ubijale, a za mirnog vremena tu su priređivali i velike gozbe. Tako je bilo i kada im je u goste stigao kralj Dragomir, koji je na prijestolju naslijedio sinovca Vladimira. U njegovu čast nije se štedilo dobro vino i obilje razne hrane, a Dragomir je sa malom svitom dvorjana doplovio do ostrva lađom. Kotorani su vidjeli priliku da se oslobode kralja kojeg nijesu voljeli i odlučili da ga ubiju, pripovjeda u IX vijeku, pop Dukljanin u svom Ljetopisu: „Dok su sjedeli za ručkom, to isto međusobno ponavljahu, pa kad se zagrijaše vinom, ustadoše da ga ubiju. Kad to Dragomir vide, zgrabivši svoj mač pobježe u crkvu (Sv. Gavriila) i stade da se odatle brani isukanim mačem. A ovi, koji su stajali napolju, nijesu smjeli da uđu. Tada se nekoliko njih popnu i odozgo probiju krov crkve, pa bačajući u nju kamenje i drva, ubiju ga, ukrcaju se u malu lađu i pobjegnu “. I opet se grade hramovi, nevrijeme i ratovi ih ruše, a oni niču ponovo, kao maslina iz pepela.

Živi se od zemlje, one iste koju vazda neko otima, vraća, prodaje i preprodaje, koja je svačija samo ne seljaka koji je obrađuju. Stižu Benediktinci, grade samostan, proširuju imanja na kojima i dalje rade kmetovi. I opet ratovi i rušenja. Opet nova crkva. Prevlaka postaje centar pravoslavne Zete. Zemlja često mijenja vlasnike, ali ne i kmetove. Oni jedini ostaju na zemlji. A zemlja plodna. Ona na Sv.Gavrilu manje od prevlačke, ali ostrvo je bogato sjeno-kosima, paša obilna – bilježi

Savo Nakićenović. Orađuju je seljaci iz okoline, uglavnom iz sela okupljenih u Miholjskom zboru, pa se bilježi da su stradiotske zemlje podijeljene između sela krtoljskih. Kotorški plemići, nezadovoljni što su stradiotske zemlje van njihova posjeda, presuđuju u svoju korist te 1394. godine podijele ostrvo između sebe.



Krtoli

Seljaci i dalje obrađuju zemlju, primorani da prehrane djecu, a veći dio prihoda ubire vlastela. Mirnih godina je sve manje. Ako nema neprijatelja u blizini, bune se kmetovi, pa Kotorani odluču da nasele ostrvo Sv. Gabrijela. Stiže vojska, strana i plaćena, da čuva bogate. Sa vojnicima – stradiotima, dolaze i njihove



Tivatski zaliv

porodice, grade kule, kuće i most od ostrva do Prevlake. Stiže i nova vlast – mletačka. Seljaci se ponadaše da će im ostrvo biti vraćeno, pa to i zatraže. Umjesto toga, vlast potvrdi darovnice kojima ostrvo pripada kotorskoj vlasteli. I to bi malo, pa svoju odluku potvrdi još jednom, pa i po treći put u roku od 75 godina, da nikome više ne padne na pamet zatražiti svoje. Jedina promjena bila je dolazak seljaka iz Tivta na ostrvo. I oni, mada u kmetskom odnosu, vide sebe kao vlasnike stradiotske zemlje. To Krtolja-

nima nikako ne odgovara jer se oduvijek smatralo da ta zemlja pripada njima i nikome više. Sukobi Krtoljana i Tivćana zbog ostrva su česti. Ometanje posjeda, krađa, uništavanje usijeva i međusobni obračuni se smjenjuju. Krtoljani odluču da više neće trpjeti prisustvo Tivćana na ostrvu, pa ga 1825.godine pokušaju vratiti u svoj posjed. To se jednostavno nije moglo dogovoriti sa Tivćanima. Ostalo je nepoznato što je prelilo čašu !?. U zoru 6. januara 1806.godine, na Badnji dan, sa krtoljske i tivatske obale krenuše naoružane lađe i barke. Da brane ostrvo jedni od drugih. Susret na sredini zaliva bio je težak i krvav. Planule su puške, isukani su mačevi i sablje !. „Izgorješe mnoge lađe, a narod se potopi. Sindik krtoljski Lakičević bio je utamničen “ – zapisao je Nakićenović. Hroničari nijesu zabilježili mnogo o ovom događaju, pa se broj žrtava i potopljenih plovila skriva u sudskim spisima, posebno Zadra, Beča i Splita gdje su pohranjeni nakon presude u kotorskom sudu.

Hapšenjem krtoljskog sindika vlast stane na stranu Tivćana, ukazujući time na Krtoljane, kao krivce, najčudnije pomorske bitke u istoriji Zaliva. U sudskom postupku, za koji se mislilo da će potrajati godina-ma, ubrzo je nagovješten drugačiji ishod od početnog stava vlasti. Krtoljski čelnik je pušten iz zatvora, a Sud rješava spor. Ostrvo koje je u vihoru vijekova izgubilo ime i ostalo bez ijedne crkve, sada znano kao Stradioti, vlasništvo je Krtoljana! Presuda suda bila je konačna! Kako bilježi Nakićenović stradiotske su zemlje podijeljene između sela krtoljskih: „Đuraševićki je istočni dio, koji je Prevlaci najbliži, a do njega je dio sela Bogišića; Gošićki je dio na zapadu ostrva, oko Debele glave, a do njega Radovičke dionice - Nikovički je dio do Radovičkog, a Milovički podalje u sredini ostrva “. I danas se, nakon više od dvije stotine godina, vodi rat za ovo ostrvo. Ekološki, finansijski, tajkunski, rat kriminala, korupcije i zdrave pameti. Ko zna kada će pravovaljana presuda!



Bitka na moru

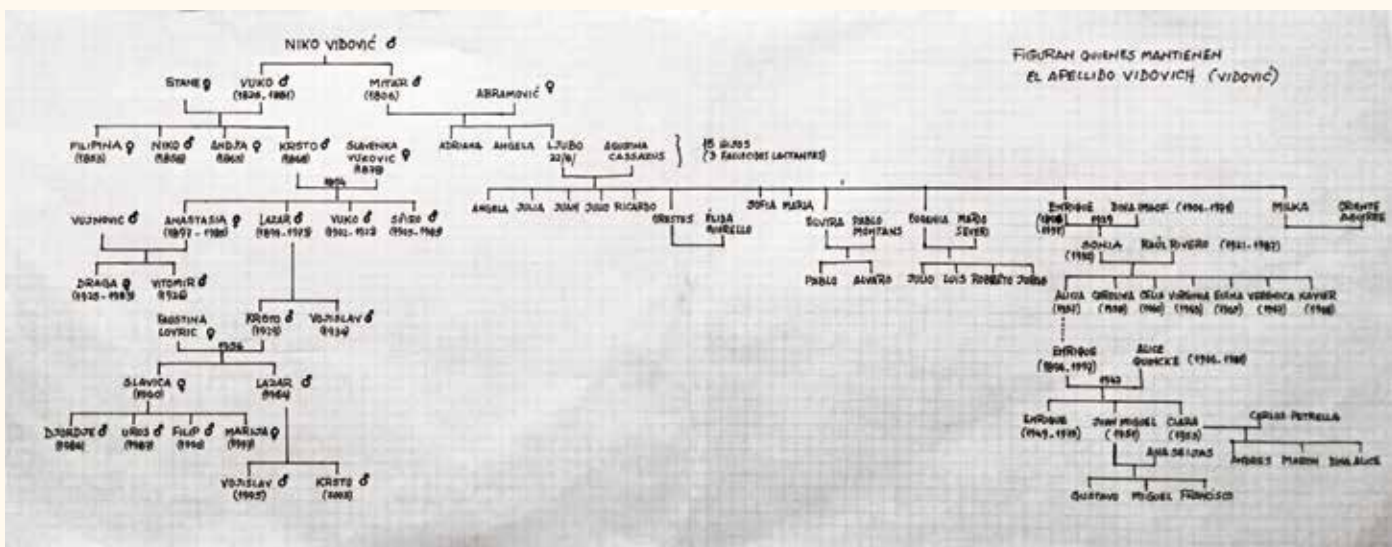
TRAGOVIMA BOKELJA PO BESPUĆIMA SVIJETA (3)



Iseljavanje iz Dalmacije započelo je u drugoj polovici 19. stoljeća i to na sve strane svijeta, u Južnu i Sjevernu Ameriku, Australiju i Novi Zeland te Južnu Afriku. Razlozi su bili vezani uz siromaštvo, a cijela regija bila je zapušteni dio Austro-Ugarske, koji je ovisio o vremenskim prilikama i živio je od poljoprivrede. Austrija je nanijela posljednji udarac ionako krhkoj dalmatinskoj ekonomiji kada je Vinskom klauzulom dopustila uvoz jeftinih talijanskih vina i time uništila konkurentnost domaćih.

Boka kotorska u to je vrijeme bila dio Dalmacije, a bila je u prednosti jedino zbog velikog broja pomoraca, no bio je to nesiguran kruh pa su se i Bokelji na jednak način iseljavali. Njihovi tragovi mogu se naći na svim stranama svijeta.

URUGVAJ



Obiteljsko stablo Vidovića

Jedna od istaknutih obitelji u Montevideu je obitelj **Vidovich**. Potomci su Ljube Vidovića koji se rodio u Kumboru 1847. godine. Otac mu se zvao Dimitrije (1806.), a majka Anđela Abramović. Prema istraživanju koje je proveo Milivoj Blažević iz Državnog arhiva u Šibeniku, svi Vidovići potječu iz okolice Šibenika, točnije Primoštena, a Dimitrije (ili njegov otac Niko) imao je neki sukob s austrougarskim vlastima vezano za vlastiti posjed i kada mu je svega došlo na vrh glave, preselio se na jug u Boku kotorsku.

Dimitrije je bio pomorski kapetan i imao je četiri broda, ali su ga na putu za Ita-



Julio (Ljubo) na brodu i desno na vjenčanju s Agustinom Cassazus



Juliovi brodovi



Braća Orestes lijevo i Enrique desno, te Enriqueova supruga Dina Imhof.



Ricardo Vidovich



Sonia s bakom Agustinom



Sonia i suprug joj, psihijatar Raul Ramon Rivero Calegari

liju napali gusari i nikada se nije vratio. Nakon što je vijest došla u Boku, supruga mu, Anđela umrla je od infarkta, a iza nje su, osim sina Ljube, ostale i kćeri Adrijana i Anđela. One su se udale, a Ljubo se školovao za pomorca, te je u dobi od 25 godine, otišao u Južnu Ameriku i to u Urugvaj s dvojicom prijatelja koji su se prezivali Mijanović i Curović. U putovnici mu je pisao da je Austriaco, rođen u Dalmaciji.

U Montevideu Ljubo je postao Julio. Tamo se oženio Francuskinjom Agustinom Cassazus i imali su 15 djece, od čega ih je troje umrlo u najranijoj dobi, jer je u gradu vladala epidemija bolesti dišnih putova. Zbog toga se obitelj preselila u

grad Colonia del sacramento smještenom na ušću Rio de la Plata, preko puta Buenos Airesa. Tamo se Julio bavio prijevozom drva iz Buenos Airesa u Paragvaj. Plovidba rijekom bila je vrlo opasna zbog vrtloga i pješčanog dna.

Julio je održavao kontakt sa sestrama u Boki, čiji potomci sada žive u Herceg Novom. Julio je u Montevideu bio jedan od osnivača Hrvatskog doma – Hogar croata, 1928. godine. Patio je od visokog tlaka i umro je u 74. godini života.

Najstariji sin Vidovicevih dobio je ime Juan Demetrio, po djedovima Francuzu i Bokelju.

Jedan od sinova bio je Enrique (1896.), po zanimanju zubar, oženjen za Dinu Inhof.

Njihova kći Sonia (1932.) poznata je pjesnikinja. Sonia je majka sedam kćeri čiji je otac psihijatar Raul Ramon Rivero Calegari, direktor Znanstvenog instituta Hoffman La Roche u Švicarskoj. Sonja je primila i hrvatsko državljanstvo.

Prema pričanju Sonie Vidovich u kući su se držali dalmatinskih običaja. Dva puta tjedno jela se riba. Serviralo se za ručkom četiri slijeda i po boca bijelog i crnog vina. Vino se pilo isključivo uz jelo.

Važno je još napomenuti da je jedino Julio pisao prezime sa c na kraju: Vidovic, a svi iza njega pišu se Vidovich.



Neki od Juliovih sinova



Sonia sa šest od svojih sedam kćeri

Pisma čitatelja

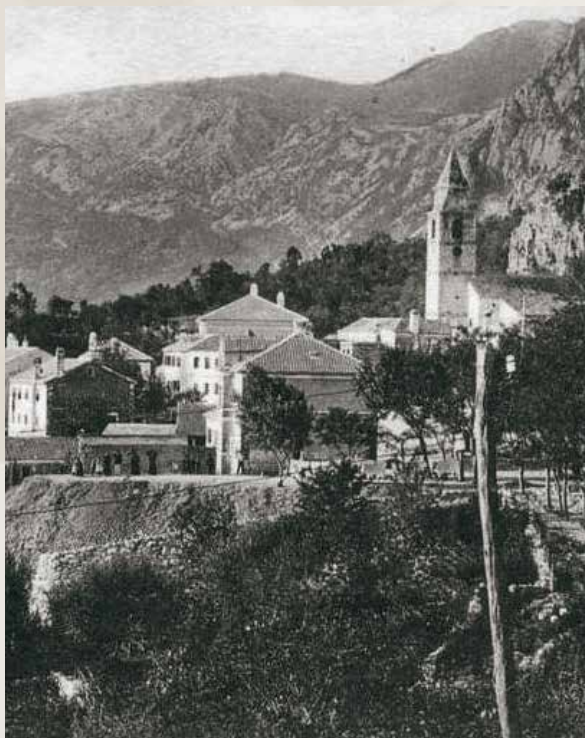
Naš sugrađanin Josip Usmiani iz Zagreba poslao nam je jedan interesantan prilog kojega Vam prezentiramo

Hijacint (Matija) DIMITRI

Prije 400 godina (23. 02. 1619.) rođen je u Kotoru Hijacint DIMITRI (Dimitrović ili Dimitrijević), senjsko-modruški biskup. Roditelji su mu kotorski plemić Dimitrij Dimitrović i majka Marija. Iz Zadra, gdje je naukovao, kao dvadesetpetogodišnjak odlazi u Padovu, a zatim u Firenzu, gdje studira teologiju i gdje je zaređen za svećenika.

Vraća se u Zadar s akademskim naslovom i priprema magistarski ispit, a 1661. godine doktorira u Rimu. Posvećuje se misionarskoj službi među kršćanima u europskom dijelu Turskog carstva. Kao vrstan misionar poznat je na cijelom području Mletačke države na istočnoj jadranskoj obali. Više godina propovijedao je po Istri, te bio upravitelj porečkog sjemeništa. Krajem 1676. imenovan je naslovnim budvanskim biskupom. Nakon što je predhodno dobio carsko imenovanje za senjsko-modruškog biskupa, 13. siječnja 1681. godine uslijedilo je i papinsko imeno-

vanje. Proputovao je cijelo područje svojih biskupija, u redovničkom odijelu i na konju. 1682. godine održao je u Ba-



kru biskupijsku sinodu na kojoj su donesene mnoge odredbe vezane uz discipline klera i naroda. Izdao je naredbe protiv psovke i pijanstva. Pokušao je srediti odnose s novodošlim

pravoslavnim narodom i njegovim klerom. U izvješću koje je poslao u Rim 1684. godine kaže da je crkva u Brlogu zajednička pravoslavcima i katolicima. (sjetimo se sv. Leopolda Mandića i njegova djelovanja). Dimitri je kapelanima sagradio kuće, a župnicima naredio rezidenciju. Zalagao se da se Crkvi osiguraju odgovarajuća sredstva, kako bi mogla djelovati. Za vrijeme Zrinskih ta su davanja postala nesigurna, pogotovo nakon što su njihova dobra zaplijenjena. Dimitri se u to ratno vrijeme brinuo za mnogobrojne siromahe. Većim dijelom svoga biskupovanja Dimitri je boravio u Bakru.

Biskup Dimitri umro je 5. srpnja 1686. godine i pokopan je u župnoj crkvi u Grižanama.

Zanimljivo je da je još jedan Kotoranin, imenom Nikola Modruški (spominje se i pod imenom Makin) 1457. godine imenovan senjskim biskupom.

SERIJAL (14)

GRBOVI KOTORSKE VLASTELE

XIV VIJEKA

Piše:

Jovan J. Martinović

Za istoriju grada Kotora tokom prve polovine XIV vijeka neicrpno vrelo podataka čini prva, zapravo najstarija sačuvana knjiga kotorske notarske kancelarije od 1326 -1335. godine, te druga knjiga isprava za 1329. i period od 1332 – 1337. godine.

Ove dvije knjige, preklapajući se djelimično, pokrivaju razdoblje od 1326. do 1337. godine, a sadrže svaka po osam sveščica razne debljine, koje su ispisivali zakleti gradski notari.

Sadržaj notarskih isprava je izuzetno raznovrstan i zahvata sve oblasti života i društva srednjevjekovnog Kotora. Zapravo su ti unesci minijturni isječci svakodnevnog života visoko razvijene gradske komune Kotora u jednom re-



lativno ograničenom periodu, nešto poput kockica mozaika koje je moguće složiti u suvisle cjeline, kako bi se dobila jedinstvena i višeslojna slika života svih staleža kotorskog društva.

Podaci za plemićke porodice Kotora dobijeni su pažljivim čitanjem originalnih latinskih tekstova notarskih unesaka u kojima se kriju brojni podaci o svim vidovima aktivnosti za svakog pojedinog člana roda, te o rodbinskim odnosima i stepenu srodstva

među članovima pojedinih porodica, na osnovu čega su izrađena rodoslovna stabla. Takođe su doneseni i heraldički simboli, grbovi tih porodica sa opisima i grafički prikazanim bojama, te sa fotosima pojedinih sačuvanih primjeraka.

SALVE

(SALVE)

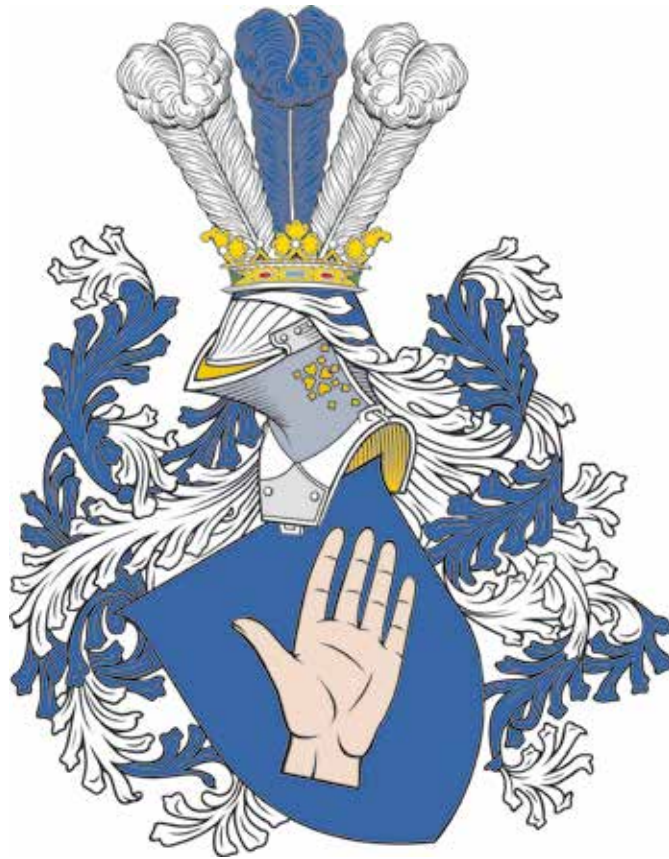
O ovom starom patricijskom rodu Jireček kaže da su plemići u Kotoru tokom XIII i XIV vijeka, te pominje izvjesnog Salviusa pok. Vite de Salve iz 1297. godine, koga inače nema u kotorskim izvorima.

Grb roda nije sačuvan u tvrdom materijalu u Kotoru, pa

se opisuje prema Grbovniku kraljevine Dalmacije: na plavom polju štita postavljena dijagonalno od lijevo gore prema desno dolje je otvorena ljudska desna šaka prirodne boje.

Najstariji pomenuti član porodice Salve u Kotoru tokom posmatranog perioda je Vita, otac Paška i Baza Salve, koji

se pominje samo jednom u njihovoj filijaciji, ali dok se Paško pominje svega nekoliko puta i izgleda da je bio bez potomstva, dotle je Baze bio oženjen Radom, kćerkom Junija Markova Goni, i imao sina Domniju oženjenog takođe Radom, kćerkom Bazilija Matejeva (Drago) i njegove žene Dome.



VITA

PAŠKO

Na osnovu svega iznesenog, lako je uspostaviti genealoško stablo tada malobrojne plemićke porodice Salve, kako slijedi:

(Po želji autora, tekst nije lektoriran.)

BAZE

ž. Rade,
kćerka Junija
Markova Goni

DOMANJA

ž. Rade,
kćerka Bazilija
Matejeva Drago

U Hrvatskom glasniku broj 161/162 u rubrici In memoriam tiskara je greškom objavila samo jedan dio teksta o Željku Filičiću. Uredništvo se ovom prigodom ispričava njegovoj obitelji i prijateljima.

Sjećanje na Željka Filičića



Željko Filičić potječe iz stare dubrovačke obitelji. Prezime Filičić je kao takvo preko 400 godina utkano u povijesno tkivo Dubrovnika, a prema nekim povijesnim vrelima Filičići potječu s kotorskih Greda, odakle dolaze u Dubrovnik kao pripadnici roda de Grede ili de Felice već početkom 12. stoljeća.

Željko Filičić je bio čovjek dosljedan u služenju svojoj domovini Hrvatskoj bez da je

iskorištava, čovjek koji je krenuo u misiju pomirenja, tolerancije, uvažavanja i dijaloga. Bio je jedan od prvih branitelja-dragovoljaca i organizatora obrane Dubrovnika. Tijekom listopada 1991. godine, sa svojim suborcima utemeljio je Hrvatsku ratnu mornaricu (HRM) Dubrovnik. Nešto ranije, 1987.-88. godine pokreće se inicijativa o ujedinjenju Hrvata na projektu izgradnje demokracije i osamostalje-

nju Republike Hrvatske. Naklonjen socijalno liberalnom političkom konceptu, u tome aktivno sudjeluje i Željko Filičić, družeći se s Vladom Gotovcem, prof. Lerotićem, Božom Kovačevićem, Draženom Budišom, Ivanom Supekom, Slobodanom Prosperovim Novakom, Matom Meštrovićem i drugim vodećim intelektualcima i oporbenjacima toga vremena u Hrvatskoj. Jedan je od utemeljitelja HSLŠ, prve hrvatske građanske stranke poslije II. svjetskog rata, nakon čega osniva podružnicu te stranke u Dubrovniku i postaje njezin prvi tajnik. Pomaže i ostalim novoosnovanim strankama hrvatskoga predznaka i usmjerenja u njihovom ustroju, te potiče međustranačke koordinacije i suradnju, a nakon kratkoga istupanja iz politike – ne mogavši ostati po strani dramatičnih događanja toga vremena – odaziva se pozivu dr. Savke Dabčević-Kučar i postaje prvim predsjednikom podružnice Hrvatske narodne stranke za bivšu općinu Dubrovnik i jedan od najbližih Savkinih suradnika. Rado je

viđen gost i kod tadašnjega predsjednika Republike Hrvatske gosp. Stjepana Mesića, kao što ga je uvažavao i pokojni predsjednik Tuđman. Čovjek je s razgranatom mrežom poznanstava u političkom, diplomatskom i medijskom miljeu u Hrvatskoj i izvan nje.

Dosljedan svojim načelima i svjestan teškoga položaja hrvatske manjine u Crnoj Gori, ali i njezina značenja za hrvatsku kulturu uopće, kreće u misiju pomirenja, tolerancije, izgradnje mostova povjerenja, otvaranja dijaloga i stvaranja novih, kvalitetnih odnosa između Hrvatske i Crne Gore.

Još od 2003. u Hrvatskom građanskom društvu Crne Gore prepoznaje ljude koji su vođeni istom takvom misijom. Radi na promoviranju Hrvata Crne Gore, ali ne samo njih, nego i Crnogoraca koji su bili uz njih u teškim ratnim vremenima, zalažući se za pružanje prilike svima kojima je normalizacija odnosa i dobro susjedstvo na srcu.

Njegovim zalaganjem stvoreni su i prvi kontakti s čelnicima Dubrovnika, otkad HGDCG postaje redovit gost na najvažnijim događanjima u Gradu. Njegovim nastojanjem organiziran je i prvi posjet gradonačelnice Kotora Dubrovniku, i to za Dan Grada, na blagdan svetoga Vlaha, pa gostovanje počasnoga odreda Bokeljske Mornarice, koji je sudjelovao u procesiji, doživjeviši visoku počast da nosi Kristov baldakin.

Povodom Dana Dubrovačko-neretvanske županije, a na inicijativu i u organizaciji HGDCG, u svibnju 2007. godine u Dubrovniku je održana trodnevna manifestacija Bokeljska priča. Nastupila je i Bokeljska mornarica, kad je po prvi put nakon osamostaljenja Crne Gore Stradunom pronesen crnogorski barjak. To se dogodilo uz potporu i autoritet dubrovačkih drago-

voljaca Domovinskoga rata, prvenstveno Željka Filičića i Igora Žuvele, kao i čelništva Dubrovačko-neretvanske županije. To je bio iznimno odgovoran i riskantan čin, koji je izveden dostojanstveno i popraćen simpatijama građana i gostiju, a odjeknuo je cijelom regijom, šireći ugled Dubrovnika i Hrvatske, ali i HGDCG-a i Hrvata Crne Gore.

Nakon toga na pravi način su realizirane i druge akcije velikoga dometa i diplomatskoga značaja, baš zahvaljujući inicijativama i sudjelovanju Željka Filičića. Poseban značaj je i posjet djece HGDCG, predvođene predsjednikom dr. Iličem te ministrom kulture, sporta i medija g. Mićunovićem. Taj posjet nam je svima ostao duboko u srcu i polučio vrlo pozitivne učinke u obje zemlje, pa i šire.

Njegovom idejom, zalaganjem i vezama održana je po prvi put ambijentalna predstava Dunda Maroja na pijaci Sv. Tripuna u Kotoru, u realizaciji Hrvatskoga narodnog kazališta iz Zagreba.

Ističući stalno da naša opstojnost i budućnost mora ležati na mladima zalaže se za formiranje Kluba mladih, biblioteke i čitaonice u HGDCG. Iz tih redova iznjedrio se mandolinski sastav „Tripo Tomas“, a kasnije i kazališna sekcija „Petar Tomas“.

Željko Filičić sve to radi ne-sebično i ustrajno, ne tražeći ništa za sebe. Naše Društvo je prepoznalo takav njegov entuzijazam, čovjekoljublje i domoljublje, želju da pomogne nama Hrvatima u Crnoj Gori, da prenese svoje ideje i iskustvo u naš rad. Cijeneci sve to, Društvo mu se odužuje, proglašavajući ga svojim počasnim članom i prima ga kao člana uredništva Hrvatskoga glasnika. U broju 48/49, 50/51 i 52 Hrvatskoga glasnika, Željko je autor kolumne „Identitet naš svagdašnji“, u

kojoj je na sociološko-filozofski, analitički način nastojao objasniti fenomen manjinskoga pitanja i vječno inferiornu poziciju pretvoriti u prednost i inicijativu, namjesto dosadašnje gubitničke pasivnosti. Svi ma koji su te kolumne pažljivo pročitali, jasno je da je Filičić time ponudio našoj hrvatskoj zajednici promišljanja o integraciji nasuprot asimilaciji (ili još gore, iseljavanju), te – umjesto objekta manipulacije – da se pretvori u subjekt vlastitoga opstanka, dajući ton i ritam politici uopće, a ne samo usko manjinskim pitanjima, koja se obično pretvore u raspodjelu ponekoga dobro plaćenog položaja za samozvane pojedince i njegovanju samo nekih kulturnih i folklornih tradicija.

Inicijator je, autor obrazloženja i lobist dodjele visokog odličja Republike Hrvatske dr. Milošu Miloševiću, admiralu Bokeljske mornarice, Povelje Bokeljskoj mornarici, odličja čelnicima HGDCG, Ministru kulture Crne Gore, predsjedniku Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, kao i dodjele ordena predsjednika Crne Gore HGDCG i Bokeljskoj mornarici.

U znak zahvalnosti Željku je 3. veljače 2018. godine na Tripundanskom balu u hotelu Splendid uručena Povelja za potporu Društvu i razvoju





prijateljskih odnosa hrvatskog i crnogorskog naroda.

Zahvaljujući na dodjeli toga priznanja, Željko je između ostaloga kazao: „Zahvaljujem na dodjeli ovoga velikog priznanja, a veliko je prije svega zbog djela koje stoji iza njega u zajednici s mnogim divnim i vrijednim ljudima s obje strane granice. No meni osobno najveća je pohvala i priznanje kad sam čuo da je Tripo (Schubert) rekao ‘bojim ga se i predložiti, jer ne znam kako će reagirati’. Tripo, hvala, hvala Prijatelju! To znači da smo

dosta toga zajednički progurali i otrpjeli, ti više nego ja, i da smo puno vreća soli izjeli radeći na dobrobit ljudi s obje strane granice. Posebna mi je čast da ovo priznanje ove godine dijelim s jednim istinskim crnogorskim i hrvatskim velikanom, slikarom Dimitrijem Popovićem. I dok ovo govorim, naviru mi sjećanja na dan kad sam toga Čovjeka i Umjetnika uživo sreo i upoznao prvi i zadnji put i tako sam se veselio da ga ponovo sretnem i da mu taj događaj spomenem, nadajući da će ga se i on sjetiti.

Bilo je to u ono ružno vrijeme, 1991. godine, u praskozorje rata, vrijeme kad su se ljudi svrstavali u neke stereotipne, nacionalne i ideološke torove, ali je bilo i onih čije je jedino opredjeljenje bilo ostati Čovjekom. Tad su hrvatske majke, ali i ostale, pokušavale iz karsarni diljem bivše države izvući svoju djecu, ne želeći da sudjeluju u ratu, ponajmanje u agresiji na vlastitu Domovinu i na vlastiti narod. Organizirale su se razne mirotvorne manifestacije i prosvjedi. Jedan od takvih je bio i u Dubrovniku pred crkvom sv. Vlaha pred oko 15 tisuća ljudi. Imao sam čast na njemu govoriti i oduštao sam od retorike slične svojim prethodnicima, davajući ton građanskom, ljudskom, općevrijednom, a opet jasno hrvatskom, ističući razliku između dobra i zla i vrijednosti SLOBODE koja se ni za što ne prodaje. Dok sam govorio, svo vrijeme me pozorno, smireno i dostojanstveno pratio povremeno klimajući glavom u znak odobravanja jedan čovjek u bradi... e da bi mi nakon svega pristupio i čestitao. Razmjenili smo par riječi, a na mene je sve to ostavilo izniman dojam, njegov kasniji životni put i njegovo djelo samo su potvrdili svu mu veličinu. Kad se već spominjem nekih ‘davnih’ dana ne mogu a da se ne sjetim jedne kišne, prohladne dubrovačke večeri, mislim 2003. godine kada sam više zalutao nego pošao s namjerom, na poziv jednoga svog prijatelja u Međunarodno središte hrvatskih sveučilišta (MSHS - IUC), u staru zgradu Preparandije. Ne imajući ‘pametnijega’ posla odlučio sam potrošiti dvije ure na ‘neko’ predavanje o Crvenoj Hrvatskoj, pitajući se, tko se još time bavi, osim stručnjaka za povijest poput prof. dr. Stijepa Obada, koji je pribivao predavanju!? Prateći izlaganja, tako zapitan, uočio sam dvoje ljudi

koje prije nisam susretao, a saznao sam ubrzo da dolaze iz Crne Gore, iz Boke kotorske, iz Dobrote i Kotora..., a još su i suorganizatori ovog predavanja. Hm, pomislio sam u sebi, ovo su neki lunatici, luđaci... ili pak provokatori. Ne zaboravimo, radilo se o 2003., a danas je 2018. Tada sam po prvi put čuo da postoji nešto što se zove Hrvatsko građansko društvo Crne Gore. Rekoh sebi čisti oksimoron, ali ljudi koje sam te večeri upoznao nisu bili ni provokatori, ni lunatici niti je ono što su predstavljali bilo oksimoron. Bila su to dva sjajna Čovjeka, koje sam dobio za Prijatelje za cijeli život, a obilježiti će mi idućih 15-ak godina života, kao što sam i ja vjerojatno i njima donekle obilježio, pomalo i 'zagorčavao', onako usput... To su bili Dario Musić, nažalost danas pokojni, tada tajnik i Tripo Schubert, tada predsjednik, a danas nazočan s nama na ovoj festi, nezaobilazan u svemu kad je u pitanju HGDCG, kad su u pitanju zaštita i suradnja Hrvata i Crnogoraca u CG i RH.

Da, ubrzo je postalo 'veselo'; kakav već jesam, koleričan, pomalo impulzivan, odlučio sam da se krene i nešto napravi, da predstavimo Hrvate iz Crne Gore Hrvatskoj, te da pomognemo Crnogorcima u RH u njihovom iskazivanju identiteta. Teško breme je bilo za nama, breme rata, okupacije i razaranja Dubrovačkoga kraja pa i samoga Grada. Ali kao hrvatski dragovoljac, branitelj i jedan od organizatora obrane Grada, kao jedan od utemeljitelja Hrvatske ratne mornarice i dionik mnogih ratnih događanja, čvrsto sam vjerovao da se nikad više ne smiju ponoviti takve epizode između dva susjedna i, uvijek sam želio vjerovati, prijateljska naroda. Razlog više je što sam znao i bio svjestan činjenice koju dotu hrvatskoj kul-

turi, ali i Crnoj Gori, Domovini svoga življenja nose i posjeduju Hrvati Boke kotorske. Također sam bio uvjeren da se neke stvari moraju odraditi na ho-ruk, šokom, a ne postupno čekajući da se netko smiluje, dakle na jedan skoro pa gerilski način. I uistinu, zaredalo se toga dosta, često i na 'užas' mnogih. A nije bilo sve baš lako. Da bismo mogli nešto odraditi morali smo otvoriti mnoga, zaključana vrata.

Dubrovnik i Kotor su se ponovo prepoznavali i približavali. Počeli su osjećati ono što je više od tisućljeća dio identiteta oba grada, oba kraja. Ne zaboravimo da jako veliki broj dubrovačkih vlastelinskih rodova potječe iz Boke, iz Kotora, a da je proces doseljavanjem i ženidbom išao i u drugom smjeru. Puno je tu bilo suradnje, dijeljenja istih strahova, nada, protraćenih, ali i ostvarenih želja. Bilo je i nespornih, ali uvijek nadvladanih. Tako je vjerujem i ovaj put. Stoga želim po prvi put JAV-

NO pred ovakvim općinstvom spomenuti jednu ideju koja se već dugo, da ne rečem od samoga početka vrzma u glavama i često se bistri među svim već spomenutim ljudima, ali i mnogim drugima. Vrijeme je da naše politike, naši političari preuzmu odgovornost i pokažu zrelost te da konačno dovrše sve ovo što je HGDCG sa svojim prijateljima i podupirateljima započeo i da to privedu kraju. Prije svega da se realizira ideja o Kotoru i Dubrovniku kao dva prijateljska grada, pobratima. To će dati novi zamah, novim odnosima, među ljudima, u gospodarstvu, no prije svega u kulturi i politici zajedničkoga djelovanja", poručio je Željko.

Nažalost, nakon 11 mjeseci, Željko nas je zauvijek napustio!

Dragi Željko, uvijek ćemo Te se sjećati sa zahvalnošću i poštovanjem, biti ćeš uvijek u našim srcima.

Neka Ti je vječna slava i hvala.



In memoriam

Jakša Fiamengo

(1946. - 2018.)



Krajem prošle godine stigla je tužna vijest – u 73. godini napustio nas je Jakša Fiamengo, istaknuti hrvatski pjesnik, književnik, novinar i akademik. Preminuo je 27. prosinca u splitskom Domu za stare i nemoćne. Rođen je u Komizi na otoku Visu 1946. godine. Osnovnu školu polazio je u rodnom gradu, a gimnaziju i Pedagošku akademiju u Splitu gdje je živio od 1962. godi-

ne. Od 1965. piše i objavljuje poeziju, eseje, kritike i scenarije. Jedan je od najproduktivnijih i najnagrađivanijih suvremenih hrvatskih pjesnika.

Uredništvo Glasnika je odlučilo da njemu u spomen objavi intervju koji je emitiran u emisiji Radio Kotora „Razgovori nedjeljom“ urednika Dušana Davidovića od 13. ožujka 2016. godine sa velikanom hrvatske pisane riječi. Radi se, naime, o tran-

skriptu razgovora u kojemu nismo htjeli intervenirati, želeći da uvaženim čitateljima dočaramo ličnost našega/vašega Jakše Fiamenga.

„Poštovani slušaoci, ove nedjelje moj gost je Jakša Fiamengo, gost iz Splita. Puno će trebati da ga predstavljam nadam se najviše kroz ovaj razgovor, pa ipak, da naglasim, već dvije godine redovni član Hrvatske akademije znanosti

i umjetnosti, pisac, naš kolega novinar, penziju zaradio u Slobodnoj Dalmaciji, popularnom listu iz Splita, a za najširu publiku interesantan kao autor stihova za najpopularnije pjesme, kompozicije, šlagere, koje su pjevali i pjevaju od Olivera Dragojevića do drugih najpoznatijih hrvatskih pjevača, ali gospodin Fiamengo je ovih dana u Kotoru i Tivtu lijepim povodom. Gost je Međunarodnog festivala klapa u Perastu, a organizatori su se potrudili da dvije večeri, jedna u Kotoru, druga u Tivtu, budu posvećene gospodinu Fiamengu, njegovom stvaralaštvu, njegovom autorstvu mnogih klapskih pjesama, koje rado slušamo i pjevamo.

Pa, gospodine Fiamengo, srećemo se u ljetnim mjesecima na Festivalu u Perastu. Kakav je doživljaj Koto-

ra i Boke u ovom kišovitom zimskom ambijentu?

Najprije, dobro veče Vama i slušateljima. Ja se ovdje ne osjećam kao gost, kao stranac, ne osjećam se kao da sam pao s neba. Jer ja sam tu dosta puta bio još dok sam služio vojni rok u Tivtu i poslije u Herceg Novom u Domu armije, ali to su bivša vremena, neka davna vremena. Danas sam tu zahvaljujući nekim prijateljima koji me poznaju iz Omiša, gdje se, kao što znate, održava Festival dalmatinskih klapa i koji su me zvali nekoliko puta da dođem, da budem u žiriju ovog Festivala klapa u Perastu. Perast je meni drag grad, kameni grad, kamena ljepotica sa dva otočića, osobito Gospa od Škrpjela, koju uvijek posjetim. Dakle, to je ta atmosfera kad prođeš Verige i kad dođeš tu, u to unutrašnje more, s jedne strane Risan, s druge strane Kotor, s jedne strane

Sveti Tripun, s druge strane Teuta, za koju smatraju da je i negdje u našem akvatoriju, viškom. Jer ja sam rođen na otoku Visu, u Komizi, a sveti Andrej, kako mi kažemo, drži se jednim od njezinih prebivališta, čak kažu u Hrvatskoj, to su Teutini dvori. Međutim, to je sve legenda, ne znam koliko je legenda risanska, ali je vjerodostojnija sigurno nego ova moja iz akvatorija otoka Visa.

Ja sam tu rado došao, rado dolazim, rado nalazim prijatelje, rado slušam klape, kao što to rado činim u Omišu, kao što to rado činim svuda gdje se zateknem i slušam klape, bez obzira da li su se skupili namjerno ili slučajno. To su mi najdraži susreti, kada ih sretnem onako u prolazu, kad pjevaju na uho bez voditelja, bez ikakvih dodatnih meštija, kad pjevaju iz duše i srca. Jer, zapravo, klapska pjesma za mene je pisana u tonalitetu



duše. Ona sigurno vodi računa o podzemlju, ona vodi računa o moru. Čak i kad ne govori o moru izravno, ona je morska. Čak i kad ne prebiva ta klapa na obali negdje, ja znam da ona ima veze sa morem, morem koje je to što jest, ali je i metafora. Dakle, to je klapska pjesma koja je tu rođena, čak i ako nije u čakavskom dijalektu čuje se čakavski dijalekt. Kao što vi u slikama nekih dalmatinskih slikara prepoznate čakavsku paletu, čakavski kist, tako osjećate to u pjesmi, dalmatinskoj, klapskoj, ako i nije u čakavskom idiomu.

Meni je drago biti tu i evo završavam prvo pitanje na taj način da mi je drago biti tu i veselim se svakom susretu sa Kotorom, sa Bokom kotorskom, sa svim tim ljudima koje sam tu poznavao. Poznavao sam još kapetana Štumbergera, čuvenog podmorničara, ali sam tu dolazio i zbog nekih pisaca, iz onih davnih vremena kada sam tu dolazio, volio sam i obožavao sam praznik mimoze, obožavam magnolije koje tu rastu i tu cijelu floru i faunu koja se tu pojavljuje i tu zapravo nadahnjuje čovjeka i za običan život, a idemo i reć' za onaj prije večeri, za onaj koji se skupi poslije za pisačim strojem – prije je to bio pisači stroj, a sad je kompjutor ili laptop – i u tom kucanju tih znakova, signala iz prošlosti prepoznajete današnje, prepoznajete zapravo i neke svoje želje i meni je drago da sam... tu... Ja sam izbjegavao, ja možda previše pričam, ali ja sam izbjegavao pisati te stvari, ja sam od 69-te član redovni Društva hrvatskih književnika i izbjegavao sam pisati za skladanje. Međutim, nagovali su me neki ljudi, pokojni Momčilo Popadić, pokojni Zdenko Runjić, pa evo i pokojni Arsen Dedić, koji je govorio: „Pa šta te briga, to je skladbena poezija koja se piše sa na-

mjerom da se sklada, dakle to je primijenjena poezija.“ Ali, ja sam rekao: „Da, ali ne smijem odustati od poetskih razvoja nipošto.“ I to sam ipak nekako prihvatio 79-te, pa sam počeo to raditi i od tad se nakrcalo, Bože moj, preko 450 skladbi koje su razni ljudi skladali. Nikad nikome ništa nisam nudio, niti ću ikada išta nuditi nekome, ali kad me lijepo čovjek zamoli da mu dam pjesmu da je sklada, onda se potrudim napraviti nešto što mislim da je u redu i svi mi kažu ovako: „Kod tebe na pjesmi ne treba ništa intervenirati, ti već sve imaš, zapravo imaš cijeli taj sloj koji zapravo izaziva na skladanje, poziva u svoj savez glazbu.“ A što je glazba nego sveti savez, što je klapska pjesma nego sveti savez pjesme u kojoj se isprepliću tekst i glazba na pravi način.

Spomenuli ste klapu, spomenuli ste Omiš, spomenuli ste Dalmaciju, ali ovdje Vas posljednjih godina gledamo prije svega zbog festivala u Perastu. Kako vidite njegov razvoj i napredak prije svega u smislu kvaliteta, mada je Perast uspio nešto što možda i neke druge adrese nijesu, a to je da, osim dalmatinskih klapa odnosno klapa sa obale, stižu klape iz unutrašnjosti? Bilo ih je iz Slovenije, iz Novog Sada, Hercegovine, Podgorice...

Pa pazite, u Nišu također se nalaze klape. Nije ovo samo vezano za obale, nije samo vezano za dalmatinsku obalu. Dolaze klape iz Istre, i muške i ženske i mješovite, dolaze iz Slovenije, dolaze iz Slavonije, pa dolaze čak i iz drugih zemalja, iz Švicarske, iz Amerike. Doduše, dolaze izvan konkurencije. Ranije su bili, recimo, urođenici iz Australije.

Znači li to da klapska pjesma osvaja i kontinent?

Pjesma je, zapravo, univerzalna činjenica. Pa, uostalom, nije ona bez razloga proglašena... 2012. godine u 12. mjesecu je dobila etiketu od UNESCO-a kao zaštićeno kulturno dobro, dobro nematerijalne kulture, koje zapravo ima univerzalne značajke. Nije to samo glazba jednoga podneblja, (zapravo) jest glazba jednoga podneblja, ali je prepoznatljiva ta glazba i u drugim sredinama. Ona nije samo, recimo, šta ja znam, ono što se pjeva u konobi, što se pjeva pod voltom, što se pjeva, šta ja znam, na kantunu pjace ili na pjaci, na rivi, ili ne znam šta. Ona se može pjevati u svakoj prilici, a ako je dobra, ako je prihvatljiva, ako se glazba zna pjevati, onda je to sjajno. Klapski poredak pjesme nije polukrug, pa te neko gleda, sluša i snima, on je zapravo otvoren prema publici, prema kamerama u Omišu, a inače idealni krug i idealni poredak njezin je krug, zatvoren krug.

Ne pjeva klapa zbog publike. Publika se može uključiti na bilo koji način, slušajući ili pjevajući, na koncu konca. Ali klapa pjeva za svoju dušu.

Kao što vi kažete, pjeva ispod volta.

Sto posto. „Piva klapa ispod volta“ je jedna od tih pjesama. Možda ona pjeva za jedan prozor koji je gore poluosvijetljen, iza koltrina, iza onih zavjesa, pa se ta zavjesa možda malo blago pomakne i nekome da naslutiti da neko ipak gore to sluša, a onaj koji sluša najčešće je osoba nježnijeg spola, ali se ne da pokazati, ne da se pokazati, ne da reći da ona to sluša.

A ima li u današnje vrijeme tih nekadašnjih serena-da?

Ma ima, zašto nema. Pa mi nismo ništa manje sentimentalni nego što smo bili nekada, Bože moj.

Ali u vrijeme elektronike, komputera, laptopova, ovih mobilnih telefona...

Pazite, možemo mi tu temu proširiti uopće na kulturu. Što je danas kultura i što danas zapravo mladež, osobito mladež, privlači? Je l' je privlačići čitanje, privlači literatura? Upravo kod nas se vode sad bitke, vode se borbe, razgovori o tome jer se pokušavaju neke nove početnice. Pa da li treba oca hrvatske književnosti Marulića staviti u obveznu literaturu koja se nalazi u čitankama ili to treba neke nove ljude, a ove stare zaboraviti da su ikada bili. Ja sam dao već vašem kolegi jednome na Radio Splitu... Bože moj, ne smijemo zaboraviti gdje smo, odakle smo. Upravo klapska pjesma nas uči da nismo mi od danas nego oduvijek, otkad je čovjek zapravo znao se izražavati. Možda prvi trag njegovog glasa nije bio rečenica, nije bio tekst nego je pjev, nego je bio krik. I prema tome, ako pođemo sa tih stvarčica – to su arhetipske stvari koje se ne dadu objasniti nekakvim racionalnim sredstvima nego, zapravo, mi se ne vraćamo uvijek na istu, pa pokušavamo razmišljati o klapskom pjevanju. Uostalom, nije to počelo danas, to je počelo od naših predaka koji su tu pjesmu iznijeli, koji su živjeli kako su pjevali, oni su pjevali kako su živjeli i kroz pjesmu su izražavali svoja raspoloženja i kazivali su nam tko su, što su, što osjećaju. Uvijek je ta pjesma bila prisutna, i pri rođenju i pri smrti, pri vjenčanju i pri druženju i pri poslu i pri odmoru. Ma, ona je zapravo pratila život, ona je bila sam život.

Ali Vi ste postigli nešto što vam vjerovatno godi, Vaše pjesme su kroz interpretaciju afirmirali poznati interpretatori zabavne muzike, jako su popularne, toliko

se pjevaju u svim krajevima da su čak mnogi mislili da su narodne, ne znajući da je autor teksta Jakša Fiamengo. Da približim malo slušaocima, pjevali su ih Oliver Dragojević, Tereza, Meri Cetinić, Radojka Šverko, Ibrica Jusić, Zorica Kondža, Tedi Spalato, Goran Karan, Massimo i tako dalje. Ne znam da li Vam ideje stalno dolaze od mora, Mediterana, od Sredozemlja. Vi ste, zapravo, taj život sa Komize, sa Visa, sa Dalmacije pretočili u stih, onda su Zdenko Runjić i drugi autori pretočili u šlagere koji su postali, rekao bih, hitovi za sva vremena. I kako doživljavate to kad, recimo, slušate, posebno mlade koji kažu, koji pomišljaju, pa i kažu, ah, to je maltene narodna pjesma.

Čujte, meni to ne smeta kad ljudi tako misle. Često se autori tekstova i ne potpisuju. Ako se itko i potpiše, recimo na televiziji, potpiše se pjevač koji to pjeva, čak ni skladatelj. Međutim, ja moram reći da ni-

sam samo ja zaslužan. Vi ste to i rekli na neki način. Što je neka pjesma doprla do, 'ajdemo reći, naroda, ako ona ne završi, pazite, ne završi moja pjesma niti bilo čija pjesma samo točkom na kraju rečenice zadnje, zadnjeg stiha. Ona završava gdje? U srcu, u sluhu onoga koji to sluša. Ako tu ne uđe, ona je mrtvorodeno stvorenje. A svaka pjesma, zapravo, jest stvorenje jer to je zapravo jedna mala glazbena drama, to je jedna mala priča koju treba ispričati vješto, dakako, to ne može napisati svatko. Ti možeš napisati stereotip nekakvim signalima, slovima, glasovima, koji se zapravo ponavljaju do u beskraj i ništa zapravo mnogoga ne donose. Treba ispričati jednu priču na jedan elegantan, zdrav, lijep, pismen način i da se netko nađe to da sklada. Najčešće moje pjesme počinju od teksta i ja zapravo izbjegavam pisati na glazbu jer to je stvar veće matematike. Moram ući u glazbene kanone moram ući u onaj sustav naglašenih i nenaglašenih slogova, a kad



Koncert klapa „Duša u kamenu“, Kotor, ožujak 2016.

skladatelj koji je vješt tome, kao što je, recimo, Zdenko Ružnić, koji je, nažalost, pokojan, kao što je, recimo, Krešimir Balčić iz Dubrovnika, s kojim najčešće radim klapske pjesme, kao što je Duško Tambača iz Splita, s kojim isto tako radim klapske pjesme, kao što je Ivica Badurina iz Rijeke, kao što je Duško Rapotec Ute iz Rijeke, kao što su neki ljudi iz Splita, Zagreba, Zadra, braća, recimo, jedan već pokojan, braća Kalodera, Ibrića Jusić iz Dubrovnika, Đelo, njegov brat, dakle svi ti ljudi koji zapravo sudjeluju u tom postupku stvaranja pjesme. Ja nastojim da oni dođu iza mene. Zašto? Zato što je prirodni put da neko sklada, da napiše, da uglazbi stihove nego da ja na glazbu gotovu umećem stihove. I onda je to jedan, ja to zovem često, neka se ne naljute vaši čitatelji, protuprirodni blud, kad se neko, ovaj... kad neko trpa riječi u glazbene mete. To je onda neprirodnije nego da ja napišem, pa ti uhvati, jer moje pjesme uvijek imaju glavu i rep, uvijek imaju što reći, uvijek imaju način da se ponavlja fraza, da se može ponoviti i glazbena fraza, ne samo... Ja najčešće pišem u takozvanom aleksandrincu, dakle dvanaestercu koji je dosta pričljiv, a koji, recimo, omogućuje i skladatelju i piscu da se izrazi na jedan pravi kulturni način, na način, uostalom, naših starih pisaca. Petrarkisti su isto često pisali u dvanaestercu, dakle to nije izmišljeno sada, to nije nešto što je novo, to nije neki novum u tome, nego to je zapravo nešto što je u stvari tradicija, kao što je isto tako i tradicija tog pjevanja na takav način, na način terce, na način te fuzije glasovne, gdje zapravo čuješ jedan glas, a zapravo ih pjeva osam, sedam, devet, koliko već...

Evo ja samo da podsjetim slušalice, da im približim malo Jakšu Fiamenga, da pročitam neke naslove, upravo ste Vi za njih napisali tekstove: „Piva klapa ispod volta“, „Nadalina“, „U prolazu“, „Infišan san u te“, „Promenada“, „Ja sam pjesma“, „Karoca gre“, „Sutra će te ponit“, „Sidro u čoveku“... Autor ste 16 knjiga poezije, dobitnik mnogih...

Šesnaest!? He, he, četrdeset šest.

Ovo je, znači, stari podatak!?

To je iz Wikipedije. To mi se stalno... To je i u najavi ovog koncerta... Ali dobro...

U Wikipediji ima grešaka. Evo da se zna – četrdeset šest! Doživljam Vas ovako dosta vitalnog. Uostalom, došli ste po ovoj neveri iz Splita.

Ko bi rek'o da imam 70 godina!

Da, stvarate li još?

Radim, Bože moj, svaki dan. Ja radim, pripremam knjigu. Mislim, ja radim i u mirovini. Ja sam, prije svega, književnik. Onda sam, ajdemo reći...

Novinar?

Nisam više novinar.

Ali bili ste.

Bio sam cijeli radni vijek, 35 godina, toliko. Bio sam i novinar i urednik. I sad imam svoju rubriku u jednom podlisku „Slobodne Dalmacije“. Zapravo, u listu koji izlazi svaki drugi mjesec u „Slobodnoj Dalmaciji“, zove se „Maslina“. Pišemo o fenomenu maslina, o maslini kao o nečemu što je zajedničko nama Mediterancima, kao (nečemu) što nas zbližuje. Na koncu konca, to je najzdravija, najbolja, najljepša biljka. Maslina, koja u sebi sadrži sve živo, da sad ne govorim o maslini, ali ono mjesto gdje je Atena božica spustila grančicu

sa maslinom, to je Akropola u Grčkoj i odakle je, zapravo, krenula ta priča o Mediteranu, koja nije samo preplavila Mediteran nego je prešla i u veliko more. Vi možete i u Kaliforniji, gdje sam znao biti među našim ljudima, naći tu maslinu i naći, zapravo, taj proplamsaj tog duha mediteranskog, koji je i u filozofiji i u poeziji i u svim civilizacijskim segmentima, zapravo, postigao punu zadovoljštinu.

Ali našao sam u Vašoj biografiji da, kad ste napustili otok Vis, Komizu, kad ste došli u Split u gimnaziju, da ste, zapravo, u splitskoj klasičnoj gimnaziji počeli tu ljubav prema poeziji da stavljate na papir, da tako kažete.

Pa jest, to je ljubav mog života.

Koja traje.

Fala bogu da traje. I trajat će. Ja sam rek'o danas nekome... Bili smo kod veleposlanika... da, kod gospodina... kako se ono zove... u Cetinju, jer on je došao i, ovaj... Goranovića. I onda smo počeli razgovarati. Kazao sam... i on je isto pisac. Tko je jednom pjesnik, uvijek je pjesnik, jednom novinar, uvijek novinar. Tko obrađuje slovo, to privlači uvijek i ne da ti, zapravo, da se odlijepiš... Uvijek te drži u jednoj atmosferi da plivaš u nekom bestžinskom stanju i da znaš gdje ti je težište, gdje ti je (gdje su ti) zapravo krila, a poezija nije ništa drugo nego jedna krilata tvorevina koja može zavladati svim prostorima i svim stvarima.

Pa, evo i sada razgovaraju dva penzionera ili, što bi Vi rekli, umirovljenika. Ali, u ovoj Vašoj biografiji, koja je bogata i koja je puna nagrada i priznanja, ja sam od svih koje sam pročitao i koje znam, od svih ovih priznanja jedno sam podvukao

- priznanje za afirmaciju vinogradarstva i vinarstva putem umjetnosti. Mislim da će slušaocima biti zanimljivo...

Ma, ja sam dobio previše tih nagrada.

... zbog čega ovo za vinogradarstvo?

Pa, zato što pišem. Ja i nemam pojma što sve dobijam. A nikad nisam, ni ovo za HAZU, za Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti, nisam ništa živo tražio. Sve mi je dolazilo, ja se koji put zapitam: Pa, Bože moj, jesam li ja zaslužio sve. Ja sam dobio nagradu „Tin Ujević“, nagradu „Vladimir Nazor“, nagradu „Josip Sever“, nagradu... Ja ne znam koliko Vam znače te nagrade, ali sigurno su te...

Znamo, znamo!

... nagrade u hrvatskoj književnosti. Imam ja nekoliko knjiga tiskanih na njemačkom, talijanskom, na engleskom, ali meni zapravo domaća riječ, moja riječ, ne samo, dakle, hrvatski književni standard, nego i moj čakavski idiom, odnosno moj cokavski idiom, jer ja sam Komizanin s otoka Visa i mi smo cokavci. Mi ne kažemo „što“ nego „co“, ne kažemo „ča“ nego kažemo „ca“. Ja sam u tom idiomu i kad se nađem u njemu onda ko ga prepozna može napraviti lijepih pjesama. To je znao prepoznati Krešo Mandić, to je Duško Tambača znao prepoznati, jer, na koncu konca, mislim, taj čakavski, cokavski, moj interni, naš prisni, dragi kućni idiom, dakle način sporazumijevanja, je nešto najdivnije što može i to ne smijemo zaboraviti nikada, kao što se ne smije zaboraviti ni klapska pjesma.

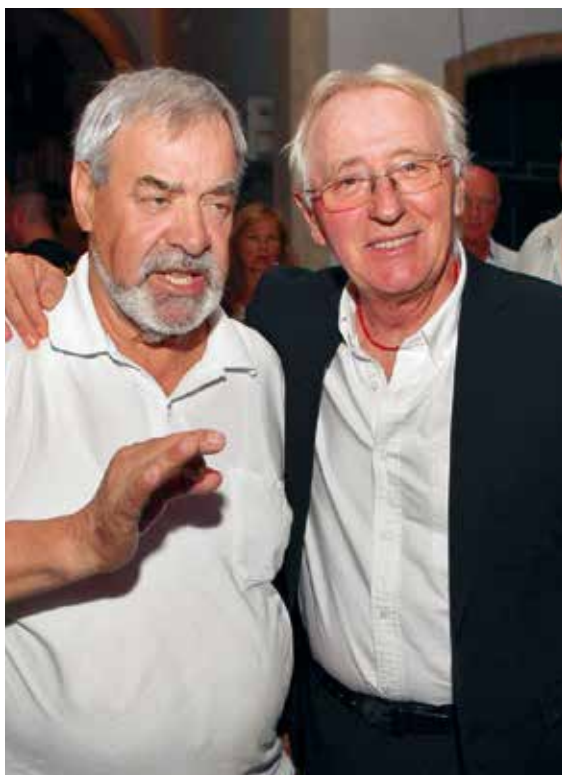
A takvi su i Vaši stihovi za većinu ovih pjesama, ali nemojte, vi ste kazali: „Uvijek

kada pišem stihove, vidim Olivera“. Misli se na Olivera Dragojevića.

Pa da, ja sam i počeo, zapravo... meni njegov glas, zapravo, imponira. Zašto mi imponira? Zato što to nije glas koji je impostiran na način da zapravo on sad mora posebni glas staviti, nego on pjeva kao što govori.

Normalno.

On ne mijenja intonaciju glasa, ali ima visine i ima fenomenalno glazbeno znanje i



meni je drago, ja volim... On pjeva nekih 60, 70 svojih pjesama. Čak je u zadnje vrijeme i četiri ili pet pjesama on sam skladao, što nikada u životu nije radio. A sa Zdenkom Runjićem sam napravio podosta toga. Ja nisam diktirao nikome da piše. Oni su pisali, a ja sam bio taj koji se postavljao u poziciju slušatelja i, ako sam zadovoljan bio sa pjesmom, uživao sam, a bilo je i trenutaka kada nisam baš bio zado-

voljan ni sa onim što je bio konačni rezultat. Ali ja se nisam miješao u posao. Moj posao je bio napisati dobar stih, dobru pjesmu i posvjedočiti neko vrijeme, posvjedočiti neke sudbine, posvjedočiti neke naravi, posvjedočiti nešto što mogu, na svoj način, a sve drugo je bilo stvar nekih drugih ljudi.

Evo, i za kraj razgovora sa gospodinom Jakšom Fiamengom, koji je gost Međunarodnog festivala klapa u Perastu, ovih dana bio u Kotoru, da čujemo odnosno da poželimo, ja se nadam i da će se to ostvariti, da Vas vidimo i ovoga ljeta u Perastu na narednom festivalu. No, ono što je pitanje: Da li će biti nekakvih Vaših novih pjesama u interpretaciji dalmatinskih ili nekih naših klapa? Je li to u planu?

Pa, uvijek je to u planu. Ja ne mirujem, ja se ne predajem. Ja i ove godine imam tri pjesme klapske, koje će se pjevati na Omiškom festivalu u Večeri novih skladbi. Ne znam koje klape pjevaju, ali znam da su skladali Tambača, Krešo Mandić... Ko je treći, Bože moj? Ali, uglavnom, ne sustajem, jer sustati znači odustati od nekih stvari. Vi ste malo prije dobro rekli: Ja nisam umirovljen, ja sam penzioner, jer da sam se umirovio onda bih mirovao, ali ja ne mirujem, Bože moj.

Hvala, u želji da se vidimo i u Perastu.

Hvala Vama, ja se nadam, samo dođite u Perast, nemojte sada... Ja ću doć, pa vi nećete doć.

Ne, vidjet ćemo se.

He, he. Ajde, živjeli.“

Joško Katelan

Hrvatski glasnik



GLASILO HRVATA CRNE GORE



Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirana se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

- U katedrali sv. Tripuna u Kotoru
- U uredu HGD CG
- U Tivtu kod Andrije Krstovića

Tiskanje časopisa potpomogli:

OPŠTINA KOTOR • GRAD DUBROVNIK • GRAD OMIŠ • MEĐIMURSKA ŽUPANIJA
• DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA • PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA
• ŠIBENSKO-KNINSKA ŽUPANIJA • TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA
• TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA SPLITA • ZRAČNA LUKA DUBROVNIK •
ATLANTSKA PLOVIDBA - DUBROVNIK • MERCATOR CRNA GORA - IDEA • BOKA
ALUMINIUM WINDOWS - SYDNEY • ZAKLADA ADRIS - ROVINJ • SREDIŠNJI
DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN R. HRVATSKE

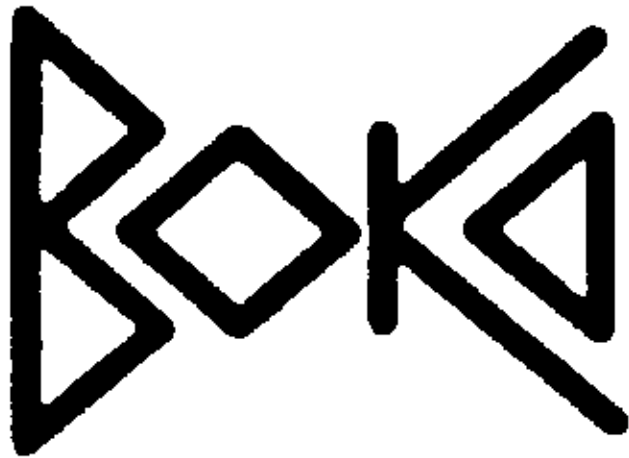
MEDIJSKI PARTNERI

99,0 MHz i 95,3 MHz

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

S ponosom nosimo ime svoga grada!





**Boka Aluminium Windows Pty Ltd,
SYDNEY, Australia**

INIA
CRNA GORA



What do you get when you combine 55 islands, 1000 kilometers of coastline
and the thickest forests in Croatia?
A perfect blend of the Green and Blue.



primorje county
gorski kotar

www.pgz.hr

Friends are always welcome.



Izravni letovi iz Dubrovnika!

<p>Croatia Airlines Rim Venecija Vueling Rim Volotea Venecija easyJet Milano</p>	<p>easyJet Edinburgh London Bristol British Airways London Monarch Birmingham London Jet2.com Belfast Edinburgh Leeds Manchester Newcastle Nottingham Norwegian London Thompson Airways Bristol Glasgow London Manchester Newcastle Birmingham</p>	<p>SAS Kopenhagen Oslo Stockholm Norwegian Bergen Helsinki Kopenhagen Oslo Stavanger Stockholm Trondheim Finnair Helsinki</p>
--	--	--

<p>Croatia Airlines Düsseldorf Frankfurt Lufthansa Frankfurt München Eurowings Berlin Düsseldorf Hamburg Hannover Stuttgart EasyJet Berlin Air Berlin Düsseldorf Transavia München</p>	<p>Norwegian Paris Nica easyJet Lyon Paris Toulouse Volotea Bordeaux Nantes Marseille Transavia France Paris</p>	<p>Vueling Barcelona Iberia Madrid Norwegian Barcelona Madrid</p>
--	--	--

DUBROVNIK AIRPORT
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK

headoffice@airport-dubrovnik.hr / T +385 (0) 20 773 100 / F +385 (0) 20 773 322

ISPLATI SE!

kupovina u **IDEA** prodavnicama

- Uvijek mi je usput jer ima više od 100 prodavnica
- U Ideji uvijek mogu da pronadem domaće crnogorske proizvode
- Baš svaki dan pronadem više od 300 artikala na akciji

akcija! KATALOG vikend akcija!

PENZIONERI
-10% SENIOR KLUB SENIOR BON

ISPLATI SE!

Super cijena

Uvijek mi je usput jer ima više od 100 prodavnica

Dokazano dobri i povoljni K plus proizvodi

Sa Super Karticom sakupljam bodove i svaki dan imam preko 1000 Super cijena

ZG

ZAGREB

GRAD KULTURE / CITY OF CULTURE

pogledajte poslušajte osjetite / see listen feel



ISKORISTITE
MOGUĆNOSTI
KOJE VAM PRUŽA
ZAGREB CARD

USE THE
POSSIBILITIES
OFFERED BY
ZAGREB CARD

